

ΝΕΟΛΟΓΟΥ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ, 1 Μαρτίου 1892.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Πολιτική 'Επιθεώρησις.—'Ιμπραχίμ-Μπέν-Μεχδὴ ὁ διά-
δημος 'Αραβ' αἰοῖδος (κατὰ τὸν Σ. Μπλοντέλ).—'Νέα θεωρία περὶ
τῶν θελῶν καὶ τυφῶν.—'Ποικίλα.—'Ἡρόδοτος ὁ πατὴρ τῆς
'Ἱστορίας.—'Ἀνὰ τὴν ἐπὶ τὰδε 'Ασίαν (ἀπὸ Τσανλῆ εἰς Τεχερά-
νην).—'Ἡ Δευτέρα Μῆσις (διδύμημα).

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Οὐδὲν τὸ σπουδαῖον ἀνείλιχθη κατὰ τὴν ἐβδομάδα ταύτην ζήτημα πολιτικὸν καὶ ἐπομένως ἢ τῆς Εὐρώπης προσοχὴν ἐστράφη περὶ τὴν ἀνακίνησιν τῶν κοινωρικῶν ζητημάτων καὶ ἰδίᾳ περὶ τὴν πάλιν τῆς ἐργασίας ἐναντίον τοῦ κεφαλαίου, ἥτις τοσοῦτω μείζονας ἀπειλεῖ διαστάσεις, ὅσῳ οἱ ἀντιπρόσωποι ἐκείνης, τὸ ἐπιγινόμενον αὐτοῖς ἀδικον συναισθανόμενοι, ἀξιοῦσι μικράν τινα ἀμοιβὴν ἀνθ' ὧν προσπορίζονται, μεγάλων ὠφελειῶν οἱ τοῦ κεφαλαίου ἀντιπρόσωποι, οἱ παντὶ ἀγωνιζόμενοι σθένει νὰ ἐξαναγκάσωσι τοὺς πολεμίους νὰ κύψωσι τὸν αὐχένα καὶ νὰ ὑποχωρήσωσι εἰς τὰς ὑπερφιάλους αὐτῶν ἀξιώσεις. Ἐπὶ τοῦ ἀμυθίου αὐτῶν πλούτου βασιζόμενοι καὶ εἰς τὰ μέχρι τοῦδε προσγενόμενα αὐτοῖς κέρδη ἤττον ἀκούμενοι ἐγνώσαν ἄχρι τοσοῦτου τὴν ἐπιμονὴν αὐτῶν ἐν τῇ ἀρνίσει τοῦ ἱκανοποιῆσαι κατὰ τι τὰς δικαίας ἀξιώσεις τῶν ἐργατῶν νὰ ἐξωθήσωσι, ὥστε τὰς ἐργασίας μᾶλλον ν' ἀναστείλωσι ἢ νὰ δώσωσι τι ἐκείνοις, ὧν ὁ ἀπὸ τοῦ μετώπου ὡς θρόμβοι αἵματος ἀποστάζων ἰδρὼς εἰς ὄγκους χρυσοῦ μεταβάλλεται ἐν τῷ βαλαντίῳ αὐτῶν καὶ ἑκατονταπλασιάζει τὰ ἀρχικά κεφάλαια. Τοῖς κεφαλαιούχοις τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης, τῆς Εὐρώπης τοῦ ἸΘ αἰῶνος ἠκιστα βεβαίως ἀρμόζει ἢ μέχρῃς ἐσχάτων ἐκμετάλλευσίς τῶν μόχθων τοῦ ἀτυχοῦς ἐργάτου, ὅστις, ἀνάγκην τροφῆς ἔχων καὶ ὑπὸ οἰκογενειακῶν περισπασμῶν καὶ ἀπαιτήσεων πιεζόμενος, ἀκουσίως ὑποκύπτει καὶ γίνεται τὸ ὄργανον τοῦ κεφαλαιούχου πρὸς μείζονα πλουτισμὸν αὐτοῦ. Ἀλλὰ τὸ λυπηρότερον πάντων εἶναι ὅτι παρὰ τὰς ἐπανειλημμένας ἐκκλήσεις τοῦ πρώτου, οἱ τῆς Δύσεως ἰθύντορες μικρὸν ἐμερίμνησαν ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῆς τύχης αὐτοῦ, τὸ μὲν ἔνεκα λόγων ἐκλογικῶν, τὸ δ' ἔνεκεν ἑτέρων πολιτικῶν αἰτίων, καίτοι καθῆκον ἐπε-

βάλλετο ὅπως ἢ δέουσα καταβληθῆ προσπάθεια ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως ταύτης, οὐ μόνον ἵνα μὴ ἢ τῶν κεφαλαιούχων ἐπιμονὴ ἐπαναγάγῃ τὸν κατὰ τὸν Μεσαίωνα καὶ τοὺς νεωτέρους ἐτι χρόνους τιμαριωτισμὸν ἀλλ' ἵνα καὶ μὴ διασαλευθῆ ἢ ἐπικρατοῦσα τάξις καὶ ἡσυχία. Αἱ τῆς Δύσεως κυβερνήσεις παραμελοῦσαι τοῦ ζητήματος, ἀποθρασύνουσι τοὺς κεφαλαιούχους καὶ παρέχουσιν οὕτως ἀφορμὴν εἰς γεγονότα, οἷα τὰ διαδραματιζόμενα ἐν αὐτῇ τῇ πρωτεύουσῃ τῆς φιλελευθέρου Ἀγγλίας, ὅπου ἀπὸ τῆς χθὲς τὸ σύνολον τῶν ἐν τοῖς ἀνθρακωρυχεῖσι ἐργαζομένων ἀνέστειλαν τὰς ἐργασίας καὶ ζητοῦσιν ἐλαχίστην προσθήκην εἰς τὸ γλίσχρον αὐτῶν ἡμερομίσθιον ὅπως ὀνηθῶσιν οὕτω νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς ὀσημέραι αὐξοῦσας οἰκογενειακὰς ἀνάγκας καὶ νὰ λυτρωθῶσι τοῦ κινδύνου τοῦ ἐκ πείνης θανάτου οὐχὶ πλέον ἔνεκα τῆς ἀνταρσίας τῶν μελῶν κατὰ τῆς κοιλίας ἀλλ' ἔνεκεν ἀνεπαρκειᾶς τῆς ἐργασίας ἐκείνων ὑπὲρ ταύτης. Τὸ δὲ κύριον αἷτιον πάντων τούτων; Ἡ πολιτικὴ, οἱ ἐκλογικὸι λόγοι, οἱ πείθοντες τὸν προθυπουργὸν τῆς ἀνάσσης καὶ μὴ ἀποστῆ τῆς μέχρῃ τοῦδε πορείας, τῆς τεινούσης εἰς τὸ ὑπερασπίσαι τοὺς κεφαλαιούχους ἵνα καὶ οὗτοι ἐπίκουροι καὶ ἀρωγοὶ ἐκείνῳ προσέλθωσι κατὰ τὰς ἐπικειμένας ἐκλογάς. Οὕτως ἢ πολιτικὴ τοῦ do ut des ἢ πολιτικὴ τῆς ἀλληλοβοηθείας, ἢ πολιτικὴ τοῦ ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε διαδραματίζει ἐξοχον πρόσωπον, καίτοι ὑπὸ τὴν πολιτικὴν ταύτην σκορπίος εὔδει ἔνεκα τῆς τοῦ δικαίου συναισθήσεως τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐργασίας, οἵτινες, νομοταγῶς τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν ὑποβάλλοντες τῷ τε λόρδῳ δημάρχῳ καὶ τοῖς ἀρμοδίοις καὶ ἀπαξιωθέντες ἱκανοποιήσεως, ἐγνώσαν νὰ προβῶσιν εἰς τὴν ἔντονον ταύτην διαμαρτυρίαν, τὴν ὑποστηριζομένην ὑφ' ἀπασῶν τῶν ἐργατικῶν τάξεων, ὑπὸ 250000 χειρῶν νάκτων.

Κρισμωτέρα εἶναι ἢ ἐπὶ τῷ ἐργατικῷ ζήτηματι ἐπιγενομένη κατάστασις ἐν ταῖς συμμαχίαις αὐτοκρατορίας, ὧν ἢ μὲν πειροᾶται διὰ μέτρων αὐστηρῶν νὰ ἐπαναγάγῃ τὸ καθεστῶς, ἢ δ' ἑτέρα ἀγωνίζεται δι' ἐράνων νὰ προσέλθῃ ἐπίκουρος τοῖς πενομένοις καὶ νὰ προλάβῃ τὴν ἐπίτασιν τοῦ κακοῦ· καὶ ἴσως μὲν αἱ τοῦ κόμπου Τάαφε προσπάθειαι ὑπισχνοῦνται εὐάρεστον ἀποτέλεσμα· ἀλλ' αἱ τοῦ γερανοῦ ἀρχιγραμματέως οὐδὲν τοιοῦτον ἐπαγγέλλονται συνεπείᾳ τῆς ἐκτραχύνσεως καὶ ἑτέρων κοινωρικῶν ζητημάτων τοῦ σοσιαλιστικοῦ π.χ., τοῦ τσαύτας καὶ πάλιν προσλαμβάνοντος διαστάσεις, ὥστε σκέψις γίνεται περὶ ἀναθεσπίσεως δρακοντίων μέτρων, οἷα τὰ

ὑπὸ τοῦ πρώην ἀρχιγραμματέως θεσπισθέντα καὶ ἀρθέντα ὑπὸ τοῦ νῦν αὐτοκράτορος. Καὶ ἐν Ἰταλίᾳ δὲ τὸ ζήτημα τῶν ἐργατῶν ἀρκοῦντως σοβαρὸν εἶναι, ἐφ' ᾧ καὶ ὁ μαρκήσιος Ρουδίνης ἀγωνίζεται νὰ παράσῃ ἐργασίαν καὶ νὰ προλάβῃ τὴν εἰς τὸ ποσοδρεῖον τῆς βουλῆς ἐπίδοσιν ἀναφορῶν κατὰ τὸ παράδειγμα ζωγράφου, ὅστις ἐν πλήρει συνεδρίᾳ ἀπήτησε νὰ δοθῇ ἐργασία πρὸς διατροφὴν τῆς λιμωτούσης οἰκογενείας αὐτοῦ. Ἀνώδυνον ὅλως εἶναι τὸ ἐν Γαλλίᾳ παραπλήσιον κίνημα, καὶ ἐντεῦθεν αἱ πλείονες τῶν κυριωτέρων γαλλικῶν ἐφημερίδων ὁρμώμεναι ποιοῦνται σύγκρισιν τῆς ἐν τῇ Δημοκρατίᾳ καταστάσεως τῶν ἐργατῶν πρὸς τὴν ἐν ταῖς λοιπαῖς χώραις καὶ ἰδίᾳ τῇ κατὰ τὸ 1870 πολεμία αὐτῆς, ὅπου καὶ αὐτὰ τὰ κανοπωλεία διήλθον κίνδυνον, ἀναγκάσιον δ' ἐκρίθη ν' ἀνασταλώσῃ προσωρινῶς καὶ αἱ ἐκδρομαὶ σημαίνοντων προσώπων ὅπως μὴ τραχύτερον ἐκδηλωθῶσιν αἱ διαδραματισθεῖσαι σκηναὶ διὰ τῆς τύχης τῶν εἰρημένων καταστημάτων καὶ ἄλλων. Ἡ σύγκρισις εἶναι λίαν ἐποικοδομητικὴ καὶ διατρανοῖ ὅτι ἐν ταῖς χώραις ὅπου τὸ φιλελεύθερον πνεῦμα διήκει διὰ πάντων τῶν θεσμῶν, πολλῶ πλεόν νομοταγῆς ἐκδηλοῦται τὸ συναίσθημα τῆς αὐτοσυντηρησίας ἢ ἐν ταῖς χώραις, ὅπου οἱ νόμοι ὑπὸ δρακόντιον ἐγράφησαν πνεῦμα καὶ τείνουσιν εἰς τὸ κατασμπνίξαι πᾶσαν τοῦ συναισθήματος τούτου ἐκδίλωσιν.

ὑπὸ τὴν ἐποψίν δὲ τῶν ἐν τῇ ἡμεροσΐᾳ διατάξει ἐσωτερικῶν ζητημάτων, ἐν μὲν τῇ Ἀγγλίᾳ εἶναι αἱ δημοτικαὶ ἐν Λονδίῳ ἐκλογαί, αἱ κατὰ τριετίαν ἐπαναλαμβάνόμεναι καὶ αἱ διεξαγόμεναι ὑπὸ τῶν ἐν τῷ κοινοβουλίῳ κομμάτων, ἅπερ πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῶν γενικῶν ἐκλογῶν ἀλλάσσουν ὄνομα καὶ ἀποκαλοῦνται τὸ μὲν φιλελεύθερον διὰ τῆς προσωνημίας «προοδευτικόν» τὸ δὲ συντηρητικόν διὰ τῆς προσωνημίας «μετριοπαθές». Τὸ ἀποτέλεσμα ἀπέβη ὑπὲρ τῶν προοδευτικῶν, ἥτοι ὑπὲρ τῶν γλαδστονικῶν φιλελευθέρων, οἵτινες ὡς ἐκλογικὸν αὐτῶν πρόγραμμα ἀνέγραψαν τὴν προμηθεῖαν ὕδατος εἰς τὴν πέντε ὄλα ἑκατομμύρια ἀριθμοῦσαν πρωτεύουσιν τῆς μεγάλης Βρετανίας. Ὡσαύτως καὶ τὸ ζήτημα τοῦ ναυτικοῦ προσλαμβάνει σοβαρωτέρας διαστάσεις καὶ λόγος γίνεται περὶ νέων πιστώσεων. Πολλοὶ τῶν ἐν Εὐρώπῃ πολιτικῶν κύκλων συνεσχέτισαν τὸ ζήτημα τοῦτο μετὰ τῶν ἐν σπουδαίῳ περιοδικῷ δημοσιευθεισῶν κρίσεων περὶ τῆς τοῦ ἀγγλικῶν ναυτικοῦ καταστάσεως, ἥτις διὰ τοσοῦτο ζοφερῶν ἐξεικονίσθη χρωμάτων, ὥστε τὰ ἀγγλικά πλοῖα χαρακτηρίζονται ὡς ἀνίκανα νὰ ἐκπληρώσωσιν τὸν προορισμὸν αὐτῶν καὶ νὰ ὑπερασπίσωσιν τὰς ἀποτελούσας τὸ ἠνωμένον βασίλειον νήσους ἐναντίον πάσης ἀποβάσεως τοῦ τυχόντος πολεμίου.

Ἐν Γερμανίᾳ δὲ μετὰ τὸ ἐργατικὸν ζήτημα τὴν πρῶτην κατέχουσι θέσιν ἐν τοῖς λοιποῖς ἐσωτερικοῖς ὁ τῶν ἀποικίων ἐν Ἀφρικῇ καὶ τῶν σχολῶν ἐν ἀμφοτέροις τούτοις ἢ κυβερνήσεις προσκρούει κατὰ πολλῶν δυσχερειῶν ἐν τῷ κοινοβουλίῳ, ὅπου τὸ πρῶτον νῦν ἐκδηλοῦνται σημαία κωλυσιεργίας, πείθοντα τὴν κυβερνήσιν νὰ προβῇ εἰς μέτρα δραστήρια πρὸς πρόλησιν τῆς πραγματώσεως τῶν σχεδίων, ἅπερ οἱ ἀντιπολιτευόμενοι συνέλαβον πρὸς ἀντεκδίκησιν οὐ μόνον τῆς ἐναντίον τῶν κομμάτων καταφορῆς ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ ἕνεκα τῆς περιστολῆς τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου, καταδιωκομένου ἐν δυσὶ κυριωτέροις αὐτοῦ ὄργανοις ἐπὶ αἰτίοις, παραπλησίσις πρὸς τὰ πείσαντα τὸ πάλαι τὸν αὐτοκράτορα Θεοδόσιον νὰ καταδιώκῃ μὲν δικαστικῶς τοὺς ἐναντίον αὐτοῦ λέγον-

τας, ἀλλὰ μόνον μετ' αὐστηρῶν ἀνάκρισιν καὶ μετ' ἀποδείξειν τοῦ τε ποιοῦ τῶν καταγγελομένων προσώπων καὶ τοῦ σκοποῦ τῶν καταγγελομένων. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τῶν ζητημάτων τούτων ἢ κυβερνήσεις ἀπήτησε τὴν δαπάνην 200000 μάρκων, ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν, παρὰ τὸ γλίσχρον τοῦ αἰτουμένου ποσοῦ προσέκρουσε κατὰ τῆς ἀντιστάσεως σπουδαίων βουλευτῶν, ζητησάντων οὐ μόνον τὴν ἀπόρριψιν τῆς πιστώσεως ἀλλὰ καὶ τὴν ἐγκατάλειψιν παντὸς ἐν Ἀφρικῇ σχεδίου ἀποικιακοῦ, καίτοι θερμῶς συνηγόρησαν ὑπὲρ τῆς πιστώσεως ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ὁ ὁμώνυμος ἀνεπιβίος τοῦ διπλωμάτου Ἀρνίμ, τοῦ γνωστοῦ ἀποβάντος διὰ τῆς πρὸς τὸν πρίγκιπα Βίσμαρκ δίκης τῷ 1874. Σπουδαιοτέρα ὅμως εἶναι ἢ περὶ τοῦ νομοσχεδίου τῶν σχολῶν διεξαγομένη ἐργασία συνέπειά τῆς παραιτηομένης ἀντιστάσεως ἀπάντων σχεδῶν τῶν διδασκαλικῶν σωματείων, τῶν σφόδρα καθαπτομένων τοῦ ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ὑπουργοῦ κ. Ζέδλιτς, καίπερ φέροντος τὸ ὄνομα προκατόχου, μετὰ σεβασμοῦ παρὰ τῶν νεωτέρων Γερμανῶν μνημονεύομενον. Καὶ ἀληθῶς, ἐὰν μὴ ἀπατᾷ ἡμᾶς ἡ μνήμη, ἐπὶ Φρειδερίκου Γουλιέλμου τοῦ Β' ὁ ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ὑπουργὸς τῆς ἀναγεννηθείσης Πρωσίας ἐκαλεῖτο Ζέδλιτς καὶ διεκρίθη ἐπὶ λίαν φιλελευθέρους ἰδέαις καὶ φρονήμασιν, ἅτε τὸ σύστημα τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως βασίσας ἐπὶ βάσεων, ἃς ἐνέπνευσεν ἢ ἐν Γαλλίᾳ ἐπελθοῦσα κινήσις τῶν γραμμάτων διὰ τοῦ Βολταίρου, τοῦ Ρουσῶ καὶ λοιπῶν, σύστημα, ὅλως ἀπηλλαγμένον τῶν δεσμῶν τῆς ἐκκλησίας. Ἄλλ' ὁ ὁμώνυμος νῦν ὑπουργὸς ἐπολιτεύθη χάριν πολιτικῶν σκοπῶν ὅλως τῶναντίον καὶ ἐζήτησε διὰ τῆς κόλακείας τοῦ κόμματος τοῦ κέντρου νὰ ἐξασφαλίσῃ τῇ κυβερνήσει πλειοψηφίαν, δυναμένην νὰ συντελέσῃ τὸ ἔργον τοῦ νέου ἀρχιγραμματέως, τοῦ συλλαβόντος μὲν σπουδαῖα καὶ ἔξοχα σχέδια ἀλλὰ παρακαίρως ἀλλ' ἀκαταλλήλως ὅλως, ἀλλὰ καθ' ὥραν καθ' ἣν ἢ κυβερνήσις ἀνάγκην εἶχε τῆς ὑποστηρίξεως τῶν ἐθνοφιλελευθέρων, τῶν τοσαύτας παρασχόντων ὑπηρεσίας ἐπὶ τοῦ προκατόχου πρίγκιπος Βίσμαρκ κατὰ τε τὸ ζήτημα τῆς ἑπταετοῦς θητείας καὶ κατὰ πάντα τὰ λοιπὰ ὅσα ἀνεκινήθησαν ὑπὸ τοῦ συμβούλιου τούτου τοῦ πρώτου αὐτοκράτορος τῆς νεωτέρας Γερμανίας.

Ἐν Ἰταλίᾳ τὸ οικονομικὸν ζήτημα ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον θέμα περὶ ὃ στρέφεται ἢ προσοχὴ τῶν ἰθυνόντων τὰ τοῦ βασιλείου, ὡς τοῦτο τρανῶς ἀποδείκνυται ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐπιτροπῇ, τῇ ἐντεταλμένη τὴν ἐξέτασιν τοῦ σχετικοῦ νομοσχεδίου συζητήσεων. Ὁ μαρκήσιος Ρουδίνης καὶ ὁ ἐπὶ τῶν οικονομικῶν ὑπουργὸς αὐτοῦ ἠγωνίσθησαν νὰ παραστήσωσιν ὅτι ἐπετεύχθη ἢ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ὅτι ἐπῆλθε τὸ ἰσοζύγιον καὶ ὅτι ἐξέλιπον οἱ συλληφθέντες φόβοι περὶ δεινώσεως τῆς οικονομικῆς τοῦ βασιλείου καταστάσεως. Τὸ ἐπιχείρημα ἢ μᾶλλον τὸ τέχνασμα εἶναι ἀρκοῦτως εὐφρῆς καὶ ἄξιον ὄντως τῆς κεφαλῆς τοῦ συλλαβόντος αὐτοῦ. Ὁ τὸ νομοσχεδίου τοῦ προϋπολογισμοῦ συντάξας, λαβὼν ὡς βάσιν τὸν τῆς παρελθούσης χρήσεως προϋπολογισμόν, ὑπέδειξεν ἐν τῇ θέσει αὐτοῦ ὅτι κατὰ τὸ λήξαν μὲν ἔτος ὑπάρχει ἔλλειμμα 53,000,000 λιρῶν ἰταλικῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸν τοῦ παρόντος ἔτους μόνον 19,000,000. Ἡ τοῦ ἔλλειμματος ἐλάττωσις ἐχαρακτηρίσθη οὕτως ὡς πλεόνασμα, διότι τῆς αὐτῆς ἀναλογίας ἐν τῷ ἔλλειμματι τηρουμένης, ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ 1873—1894 θὰ παρέχῃ πλεόνασμα οὐχὶ εὐκαταφρόνητον, καὶ διὰ τοιούτων σαθρῶν ἐπιχειρημάτων ζητεῖται νὰ διαβουκοληθῇ ὁ ἀτυχῆς λαός, ὁ

ἥκιστα ἐννοῶν τοιοῦτους ἀριθμητικούς συλλογισμούς καὶ ὁ εὐχόμενος νὰ ληφθῶσι δραστήρια καὶ τελεσφόρα μέτρα πρὸς ἀνακούφισιν τῶν φοβερῶν αὐτοῦ δεινοπαθειμάτων. Εἰς τὰς οἰκονομικὰς δὲ δυσχερείας προστίθεται καὶ τὸ ἐργατικὸν ζήτημα, ἐφ' ᾧ ὁ μαρκήσιος Ρουδίνης ἔγνω νὰ προβῆ εἰς τὴν κατασκευὴν διαφόρων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν πρὸς παροχὴν ἐργασίας εἰς τοὺς ἀέργους· ἀλλ' αἱ ἀναγκαῖαι δαπάναι ἐλλείπουσιν καὶ ὁ πρῶτος τῶν συμβούλων τοῦ βασιλέως Οἰμβέρτου σκέπτεται μετὰ τῶν συναδέλφων ὅποια τὰ ληπτέα μέτρα πρὸς πρόληψιν κινήματων, παραπλησίον πρὸς τὰς ἐν ταῖς συμμάχοις αὐτοκρατορίαις. Ὁ μαρκήσιος Ρουδίνης μεταμέλεται ἴσως τὴν ὥραν ταύτην ἐπὶ τῷ ὅτι δὲν ἀπέστη τῆς πολιτικῆς τοῦ μικροῦ ἀρχιγραμματέως, ὡς ἀποκαλεῖται ὁ ἐκ Σικελίας πολιτευτῆς καὶ προκάτοχος, ὁ ἔχων τὸ θρόνος καὶ τοῦ καταγγέλλειν τὴν κρατοῦσαν οἰκονομικὴν πολιτικὴν, καίπερ βασιζομένην ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ οἰκονομικοῦ προγράματος, ὡς καὶ ἐπὶ τῷ ὅτι δὲν ἐμερίμνησεν ἐγκαίρως νὰ προλάβῃ τὴν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ οἰκονομικοῦ βαραθροῦ παρασυρομένην Ἰταλίαν καὶ νὰ λυτρώσῃ ταύτην ἀπὸ τοῦ κινδύνου τοῦ οἰκονομικοῦ σάλου, ὅστις πολλῶν δεινότερος παντὸς ἑτέρου ἐπισκίπτει. Ἡ ἀκριβὴς τῶν πραγμάτων στάθμισις ἐρμηνεύει ἐν μέρει καὶ τὴν παρατηρουμένην τάσιν τοῦ ἰταλοῦ πρωθυπουργοῦ ὅπως μετριοπαθέστερος καὶ ἥττον ἀπαιτητικὸς τοῦ κ. Κρίσπη φανῆ ἐν ταῖς πρὸς τὴν Γαλλίαν ἐμπορικαῖς συναλλαγαῖς καὶ ὅπως τύχη ἀφορμῆς ἐπὶ τῇ ἐν Γαλλίᾳ τελευταίᾳ ὑπουργικῇ μεταβολῇ πρὸς ἀνανέωσιν τῶν ἐμπορικῶν διαπραγματεύσεων καὶ ἀνασύνδεσιν τῶν πρὸς τὴν μεγάλην τῆς Εὐρώπης δημοκρατίαν τελωνειακῶν σχέσεων, τῶν δυναμένων μεγάλως νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν οἰκονομικῶν τοῦ βασιλείου καὶ εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῶν γεωργῶν τῆς μεσημβρινοανατολικῆς Ἰταλίας, βλεπόντων τὴν τῶν καταφορὰν τῶν ἐν Οὐγγαρίᾳ κατὰ τοῦ περὶ ἰταλικῶν οἴνων ὅρου τῆς αὐστροῖταλικῆς ἐμπορικῆς συνθήκης.

Οἱ ἐν Ρωσσίᾳ πρὸς τὴν ἀνακούφισιν τῶν δεινοπαθειμάτων, ἅπερ πάσχουσιν οἱ κάτοικοι τῶν λιμοβλήτων κυβερνεῖων, μεγάλως φροντίζουσιν ὑπὲρ τῆς ἐνισχύσεως τῶν κατὰ μῆκος τῶν πρὸς τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Αὐστροουγγαρίαν μεθοριῶν φρουρῶν, μεγάλα δὲ στρατιωτικὰ συμβούλια, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ αὐτοκράτορος συνελθόντα, συνεσκέψαντο περὶ σπουδαίων στρατιωτικῶν μεταθέσεων καὶ περὶ ἐνώσεως ἐνίων στρατιωτικῶν περιφερειῶν ἢ ἐνα καὶ τὸν αὐτὸν ἀρχηγὸν ὅπως μείζων ἐπέλθῃ συγκέντρωσις περὶ τὴν διοίκησιν καὶ εὐχερέστερα καταστῶσι τὰ ἀμυντικὰ κατὰ παντὸς ἐκ δεσμῶν πολεμίου μέτρα. Τὸ ἐξωθοῦν τὸ ἀνακτοβούλιον Πιερουπόλεως εἰς τοιαῦτα δραστήρια πολεμικὰ ἔργα εἶναι ἀναμφροῖστος ἡ τριπλῆ συμμαχία καὶ αἱ ἐν Γερμανίᾳ κρατούσαι δυσμενεῖς πρὸς τὴν Ρωσσίαν τάσεις, ὡς ἀποδεικνύται οὐχὶ ἐκ τῶν φαντασιοπληξιδῶν ἄγγελων ἀνταποκριτῶν, ἀποτολμώντων ν' ἀναγράψωσιν ὅτι ὁ γερμανὸς μονάρχης ἠπέλιψε πανωλεθρία τὴν Ρωσσίαν, ἀλλ' ἐκ τῶν σαφῶν καὶ ἀναμφιλέκτων δηλώσεων τοῦ κόμπος Καπρίβη, ὅστις συνηγορῶν ὑπὲρ τῆς αὐξήσεως τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ προσέβη ἄχρι τοῦ αἰτιολογήσαι τὴν αὐξήσιν τῶν κατὰ θάλασσαν δυνάμεων τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Χοίχεντσόλερον δι' ἀντιπεριοπισμῶν κατὰ τοῦ κράτους τῶν τσάρων ἐν περιπτώσει ρήξεως καὶ ἀξιώσαι αὐξήσιν τοῦ ἐν εἰρήνῃ στρατοῦ κατὰ 80,000 ἀνδρῶν.

Ἐκ τῶν μικροτέρων δ' ἐν Εὐρώπῃ κρατῶν τὴν κυριωτέραν προσοχὴν ἐπισπῶνται ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Πορ-

τογαλία ὡς καὶ τὰ Σκανδιναυικὰ κράτη. Καὶ ἐν μὲν τῇ Ἰβηρικῇ χερσονήσῳ τὸ οἰκονομικὸν ἰδίᾳ ζήτημα ταράσσει τὰ κύκλα τῶν περὶ τὴν κυβερνήσιν καὶ ἀπειλεῖ ὡς ἐν Ἰταλίᾳ ὑπουργικὴν κρίσιν. Οἱ πρωθυπουργοὶ ἀμφότερων τῶν χωρῶν τῆς εἰρημένης χερσονήσου ὑπισχνοῦνται πολλὰς μεταρρυθμίσεις, ἀλλ' οὐδὲν ἄχρι τοῦδε εἰς πέρας ἦγαγον καὶ ὁ λαός, στένων ὑπὸ τὸ βάρος τῶν φόρων καὶ τῶν διὰ τὰ δημόσια χρέη πληρονομένων τόκων, συνεννοεῖται μετὰ τῶν πολεμίων τῆς ἐσωτερικῆς τάξεως, τῶν ἐχόντων πολλοὺς ὀπαδοὺς καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καὶ τῶν δυναμένων νὰ δεινώσωσι τὴν θέσιν τῶν συμβούλων τῆς τε ἀντιβασιλείσης Χριστίνης καὶ τοῦ βασιλέως Καρόλου. Τὸ ἐκφοβίζον ἰδίᾳ τὸν κ. Καννόβαν καὶ τὸν κ. Διάζ Περέραν εἶναι αἱ συσκέψεις τῶν ἐν ἑκατέρῳ τῶν βασιλείων πολεμίων τῆς ἐσωτερικῆς τάξεως καὶ αἱ μυστικαὶ αὐτῶν συνεννοήσεις μετὰ τῶν ἐν Βραζιλίᾳ φίλων, τῶν ἐπενεγκόντων τὴν ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοκρατορίᾳ μεταβολὴν. Ἐν δὲ τῇ Σουηδίᾳ καὶ Νορβηγίᾳ τὸ προξενικὸν ζήτημα τὸσαύτην προσέλαβε σοβαρότητα, ὥστε οἱ ἐν χριστιανίᾳ ἀρνοῦνται πᾶσαν συνεννόησιν καὶ πάντα συμβιβασμόν, τὴν δ' ἄρνησιν αὐτῶν ταύτην ἄχρι τοσοῦτου ἐξώθησαν βαθμοῦ, ὥστε πολλοὶ τῶν ἐν Εὐρώπῃ πολιτικῶν κύκλων συνέλαβον ὑπονοίας περὶ τῆς διατηρήσεως τοῦ νῦν κρατοῦντος συνδυασμοῦ καὶ φοβοῦνται μὴ οἱ πολέμοι αὐτοῦ προδῶσιν εἰς τὴν ἀποκίρυσιν αὐτοῦ καὶ ἀξιώσωσι τὴν ἀπόσπασιν τῆς Νορβηγίας ἀπὸ τῆς Σουηδίας.

Ἐκ τῶν τοῦ Αἴμου κρατῶν τὴν σπουσαιότεραν κατέχει θέσιν ἡ Ἑλλάς, ἡ ἀπολυτωθεῖσα τοῦ κινδύνου πτώσεως εἰς τὸ οἰκονομικὸν βαραθρον, καὶ ἡ ὀφείλουσα ἐπομένως μεγάλην ἐπὶ τῇ ἀπολυτρώσει ταύτῃ εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν βασιλέα Γεώργιον. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἐθνῶν σπανιώτατα ἀπαντῶσι παραδείγματα τῆλικαύτης ἀφοσιώσεως καὶ δικαίως ὁ ἑλληνικὸς λαὸς θ' ἀναγράψῃ τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως αὐτοῦ ἐν ἡ σελίδι ἀνέγραψεν ἐν τῇ ἀρχαιότητι τὸ ὄνομα τοῦ Κόδρου, τοῦ χάριν τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος προκαλέσαντος τοὺς πολεμίους καὶ πεσόντος ὑπὸ τὸ δόρυ αὐτῶν. Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος, χρῆσιν ποιούμενος τοῦ διὰ τοῦ συντάγματος παρεχομένου αὐτῷ δικαιώματος τοῦ παύειν τοὺς ὑπουργοὺς, ἀπέδωκε τὰς μεγίστας τῇ Ἑλλάδι ὑπηρεσίας εὐρισκόμενος δ' ἀντιμέτωπος τοῦ λαοῦ, ἐὰν γείνη ἑκκλήσις πρὸς αὐτόν, θὰ τύχῃ τῆς ὁμοθυμίου τούτου ὑποστηρίξεως ἐν τῇ ἐπανορθώσει τῶν οἰκονομικῶν τῆς χώρας καὶ ἐν τῇ ἐπουλώσει τῶν ἐπιγενομένων αὐτῇ πληγῶν. Πρὸ τῆς σαφοῦς δὲ ταύτης τῶν πραγμάτων καταστάσεως περιττὸν ὄλως ἀποβαίνει τὸ ἀποδοῦναι τὸ ἐλαττήριον τῆς ἐνεργείας τοῦ βασιλέως εἰς λόγους ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ὄν τρόπον οὐδεμιᾶς δέον ν' ἀξιώθῃσι προσοχῆς καὶ τὰ φληναφήματα ἐνίων γερμανικῶν ἐφημερίδων, αἵτινες μικρὸν μετὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι ὑπουργικὴν μεταβολὴν ἀπετόλμησαν νὰ ὑποδείξωσι τῇ Ἑλλάδι ὅτι οὐδὲν ὀφείλει νὰ συλλάβῃ ὄνειρον ἐπὶ τῇ μετὰ τῆς Γερμανίας ἀγχιστεία, ὡσεὶ ἠγνόουν οἱ ἐν Ἀθήναις ὅτι ταύτην συνάπτοντες οὐδὲν προὔτιθεντο πολιτικὸν σχέδιον καὶ ὅτι ἐν τῇ πολιτικῇ οἱ συγγενικοὶ δεσμοὶ οὐδὲν βαρύνουσι, προσφάτου μάλιστα ὄντος τοῦ παραδείγματος τῆς ἠρωϊκῆς Δανίας, ἥτις παρὰ τὴν ἀγχιστείαν αὐτῆς μετὰ τῶν ἰσχυροτέρων ἐν Εὐρώπῃ βασιλευόντων οἴκων, τοῦ ρωσικοῦ καὶ τοῦ ἀγγλικοῦ, εἶδεν ἀποσπώμενα αὐτῆς σὺν τῇ πτώσει τῶν Δυππελλικῶν ὄχρυωμάτων καὶ τὰ δουκάτα τοῦ Ἀλβίος.

ΙΜΠΡΑΧΗΜ-ΜΠΕΝ-ΜΕΧΔΗ

Ο ΔΙΑΣΗΜΟΣ ΑΡΑΨ ΑΟΙΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ Σ. ΜΠΛΟΝΤΕΛ.

Ὁ κ. Σ. Μπλοντέλ (S. Blondel) γράφει ἐν τῷ τοῦ ἰανουαρίου τεύχει τῆς Βρετανικῆς ἐπιθεωρήσεως ἐκτενῆ πραγματείαν περὶ τῶν διασήμων ἀράβων ἀοιδῶν τοῦ τρίτου ἀπὸ τῆς ἐγίρας αἰῶνος (778—839 μ. Χ.), ἰδίᾳ δὲ περὶ τοῦ διασημοτάτου πάντων Ἰμπραχῆμ-μπέν-Μεχδῆ, ἐπὶ τῇ βᾶσει δὲ ταύτης μεταδίδομεν τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν τὰς ἐπομένους σχετικὰς πληροφορίες.

Α'.

Ἡ ὀδική, εἰς τὸ ἀπόγειον αὐτῆς σήμερον παρὰ τοῖς εὐρωπαϊκοῖς ἔθνεσιν ἐξικομένη, εἶχεν ἤδη προαχθῆ ἂν μὴ εἰς τελειότητα, ἀλλ' εἰς μέγα ὕψος κατὰ τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ Εὐρώπη ἐκαλύπτετο ὑπὸ τοῦ καλουμένου μεσαιωνικοῦ ζόφου, εἶχε δὲ προαχθῆ παρὰ τοῖς Ἀραβῶν, λαφ' εὐαισθητῶ καὶ ἀπλοϊκῶ, παρ' ᾧ ἡ μουσική, ὡς καὶ ἡ ποίησις, ἐνεκλιματίσθη ἐγκαίρως, ὥστε ν' ἀναπτυχθῆ εἴτα ὑπὸ τὰς εὐεργετικὰς ἀκτῖνας τοῦ πολιτισμοῦ.

Πράγματι δὲ παροδικῆ τις ἐπισκόπησις τῆς ἀρχαίας ἱστορίας τῆς Ἀραβίας ἐμφανίζει ἡμῖν ἀπὸ τοῦ ἐβδόμου ἤδη μ. Χ. αἰῶνος τὸν χαλίφην τῆς Συρίας Μερβάν τὸν Α' Ἀβδλλάχ-μπέν-Ζομφεῖρ, ὃς ἐπέβη τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ ἱεροῦ τῆς Κααβῆς μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Μέκκας καὶ τῆς Μεδίνας, καλοῦντα ἐκ τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Περσίας δεξιούς ἐργάτας, οἵτινες πρῶτοι ὡς βεβαιοῦται εἰσηγάγον εἰς Χεδζάζην τὸν πρὸς τὴν μουσικὴν ἔρωτα.

Οὐδὲν τούτου πιθανώτερον. Κατὰ τὸν κ. Σαλβάτωρ Δανιήλ (Salvador Daniel, «La Musique arabe, ses rapports avec la musique grecque et le chant gregorien») ἡ σημερινὴ ἀραβικὴ μουσικὴ οὐδὲν ἔστιν ἕτερον ἢ τὸ ἦσμα τῶν ἀοιδῶν καὶ ραψωδῶν, ὅπερ ἠρεῖτο ἐπὶ τῆς μουσικῆς τῶν ἀρχαίων, ἰδίᾳ δὲ τῆς τῶν Ἑλλήνων. Τεκμήριον τούτου αἱ αἰσθηταὶ ἀναλογίαι, αἱ ὑπάρχουσαι ἐν τῇ ἀραβικῇ καὶ τῇ ἑλληνικῇ κλίμακι καὶ τοῖς ψαλμοδικοῖς ἤχοις. Δεκαετίες ἐν Ἀφρικῇ μελέται, σημειώσεις, συλλεγεῖσαι ἐν Τύντι, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐπέτρεψαν τῷ κ. Σαλβάτωρ Δανιήλ ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν θεωρίαν τῆς ἀραβικῆς μουσικῆς, παρεχούσης πραγματικὰς καλλονας τῷ μετὰ αὐτίκοον μελέτην κατορθώσαντι νὰ καταλάβῃ τὴν κλεῖδα αὐτῆς.

Ὡς βλέπει τις, οἱ Ἀραβὲς παρέλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων τὸ μουσικὸν αὐτῶν σύστημα, τροποποιούντες αὐτὸ ὁπωσδήποτε, ὡς καὶ τὰς πρὸς τὰς κλίμακας καὶ τὸν ρυθμὸν σχετικὰς θεωρίας, αἵτινες βραδύτερον διήρσαν τὰς δύο λυρικὰς σχολὰς τῆς Βαγδάτης. Ὁμολογητέον ὅμως ὅτι ἡ μουσικὴ σηματογραφία ἀπὸ τοῦ τρίτου ἤδη αἰῶνος τῆς ἐγίρας εἶχεν ἐγκαταλειφθῆ διὰ τὸ περίπλοκον αὐτῆς, τὴν ἑλλειψὶν δὲ ταύτην τῆς σηματογραφίας παρὰ τοῖς ἐξ ἐπαγγέλματος μουσικοῖς ἐπικυροῖ τὸ **Κιτάπ-ἔλ-ἀγανί** (Βιβλὸς ἀσμάτων). Καὶ εἶναι τὸ πρᾶγμα εὐκατάληπτον. Τὸ ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἐκ τῶν ἑλληνικῶν θεωριῶν ἐρανισθὲν σύστημα παρεῖχε τοιαύτας δυσχερείας, ὥστε παρέμεινεν ἀποκλειστικὸν προνόμιον πρωτευουσῶν τινῶν σοφῶν, οὐδέποτε ἐφαρμοσθὲν ὑπὸ τῶν τῆς τέχνης ἀνδρῶν. Μέλος τι μετεδίδετο ὑπὸ τοῦ διδασκάλου τῷ μαθητῇ πρακτικῶς δι' ἀτελεσιτῶν ἐπαναλήψεων, αἵτινες φυσικῶς ἠλλοίουν πολλακίς τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ μορφήν. Ἄλλ' οὐ περὶ τούτων ἡμῖν ὁ λόγος, ὁ βουλόμενος δὲ παραπέμπεται εἰς τὰ συγγράμματα τῶν Κοζεγκάρτεν (Kosegarten), Κιζεβέτερ (Kieseweter) καὶ Χριστάνοβιτς (Christanowetsch) περὶ τῆς κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἀραβικῆς μουσικῆς.

Β'.

Ἐν τοῖς ἐκ τῆς τέχνης καὶ τῆς καταγωγῆς διασήμοις ἀοιδοῖς τῆς Ἀραβίας ἡ ἱστορία ἐξαιρεῖ τὰ ὀνόματα τῶν χαλίφῶν Ὁμέρ-μπέν-Ἀβδ-ἔλ-Ἀζίζ, Βελήδ τοῦ Β' καὶ Βατῆκ-Βιλλάχ,

καίτοι δὲ κατ' ἀνάγκην διὰ τὰ ἔθνη τοῦ ἀραβικοῦ βίου οἱ ἠγεμόνες οὗτοι τὸ τεχνικὸν τάλαντον αὐτῶν ἐπεδεικνύον μόνον ἐντὸς τοῦ γυναικωνίτου αὐτῶν καὶ πρὸς τεχνοδιδασκάλων, ὧν αἱ συμβουλαὶ ἦσαν αὐτοῖς ἀπαραίτητοι, ὡς τοῦ Μοσούλη, τοῦ Ἰσῆκ κλπ., ἐν τούτοις ὑπάρχει εἰς ἐξ αὐτῶν, οὗ ἡ φήμη ἐπισκιάζει τὴν τῶν ἄλλων ὁμοτέχνων, ὃς δὲ ἀπροκαλύπτως τὸν βίον αὐτοῦ ἀφιέρωσεν εἰς τὴν τέχνην· οὗτος εἶναι ὁ χαλίφης Ἰμπραχῆμ-μπέν-Μεχδῆ, γεννηθεὶς τῷ 162 ἀπὸ τῆς ἐγίρας (779 μ. Χ.) ἐκ μητρὸς Ἰμεναίας, Χαΐζορὰν καλουμένης, ἐκ πατρὸς δὲ ἀδελφοῦ τοῦ διασήμου Ἀρούν-ἔλ-Ρεδῆτ.

Ὁ Ἰμπραχῆμ, περὶ τῆς νεανικῆς ἡλικίας τοῦ ὁποῦ οὐδὲν ἐγγράφον παρέχει πληροφορίας, ἦν ὁ νεώτατος τῶν υἱῶν τοῦ Μεχδῆ, τὸ ἕκτον δὲ μόνον ἔτος τῆς ἡλικίας ἦγεν, ὅτε ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀπέθανεν. Οὗτος μετὰ τοσοῦτου ἔρωτος ἠγάπα τὴν ποιήσιν καὶ τὴν μουσικὴν, ὥστε ἀνεζήτησε τοὺς διαπρεπεστέρους καλλιτέχνους καὶ ἠμειβεν αὐτοὺς μετ' ἀπαρδειγματίστου μέχρις ἐκείνου γενναιοδωρίας. Ὁ ἔρωσ αὐτοῦ μάλιστα ἐπὶ τοιοῦτον προέβη, ὥστε καθ' ἃ ἐν τῷ σπουδαίῳ ὑπομνήματι αὐτοῦ λέγει ὁ κ. Μπαρμπιέ Μανιάρ (Bardier de Maynard) καὶ πικρῶς ἐσαυροῖσθαι ὑπὸ τῶν θεωρούντων τὴν κλιῖν αὐτοῦ ταύτην ὡς τρυφήν, ἀπάρδουσαν εἰς τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς τοῦ θρησκευματος.

«Ὁ Ἰμπραχῆμ, λέγει ὁ ὀνομασθεὶς συγγραφεὺς, ἀνατεθειμένος ἐστὶ εἰς τὰς μητρικὰς φροντίδας καὶ ἀνατρεφόμενος ἐν καλλιτεχνικῷ κέντρῳ, παῖς δ' ἐστὶ παριστάμενος κατὰ τὰς μουσικὰς ἐορτὰς, αἷς ἐτέρπετο ὁ τοῦ χαλίφου γυναικωνίτης, ἐμώρφωσεν ἐξ αὐτῶν αἰσθημα, ὅπερ βραδύτερον ἀπετέλεσε τὴν δόξαν αὐτοῦ. Αὐτὸ τοῦτο δύναται νὰ λεχθῆ καὶ περὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Ὁλεϋγιάχ, θαύματος πνεύματος καὶ εὐφυίας, σπανίου μαργαρίτου, οὗ ἡ ἀξία θὰ παρέμενεν ἐσαεὶ ἄγνωστος, ἂν μὴ ἡ τολμηρὰ χεὶρ τοῦ ποιητοῦ τῶν Ἀγανί δὲν ἐξήγειρε γωνίαν τινὰ τοῦ παραπετάσματος, τοῦ ἀποκρύπτοντος τὸν οἰκογενειακὸν βίον τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ ἐσωτερικὸς ὀργανισμὸς τῆς αὐτῆς τοῦ Μεχδῆ ἐξόχως πύνοι τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀρετῶν τῶν δύο τούτων ἀδελφῶν καὶ τῶν σπερμάτων τῆς ἰδιοφυίας ἐκείνης, ἥτις ἐπέδουε τὸν θαυμασμὸν τῶν συγχρόνων αὐτῶν. «Οὐδέποτε οὔτε πρὸ τῆς κν» ρύξεως τοῦ ἰσλαμισμοῦ οὔτε μετὰ ταῦτα ἠκούσθησαν δύο ἀοι» δοί, δυνάμενοι νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὸν Ἰμπραχῆμ καὶ τὴν ἀ» δελφὴν αὐτοῦ Ὁλεϋγιάχ». Ἡ κρίσις αὕτη, ἀπαντῶσα καθ' ἐκάστην σχεδὸν σελίδα τῶν Ἀγανί, ὡς παρουσία τις διέτροχε τὰς ὁδοὺς τῆς Βαγδάτης».

Παρὰ τοῦ Ἀμπουλφαραζ-ἔλ-Ἰσφαχανί, τοῦ συλλογέως τῆς **Βιβλίου τῶν ἀσμάτων**, οὗ χαριεσδα ἔκδοσις εἰς εἰκοσι τόμους ἐξεδόθη ἄρτι τύπουσ Βουλαε, μανθάνομεν ὅτι ὁ Ἀρούν-ἔλ-Ρεδῆτ ἰδιάζουσαν ἠσθάνετο συμπάθειαν πρὸς τὸν νεώτερον ἀδελφὸν αὐτοῦ. «Ἐπιτρέψας αὐτῷ τὴν διοίκησιν τῆς Συρίας, ἐλυπήθη εἴτα διὰ τὸν ἀπ' αὐτοῦ χωρισμὸν, ἀνεκάλεσεν αὐτὸν εἰς Δαμασκόν, ἐξέδραμε μετ' αὐτοῦ πρὸς προσκύνησιν εἰς Μέκκαν καὶ εἴτα ἀνέθηκεν αὐτῷ τιμητικὸν τι ἐν τῇ αὐτῇ ἀξίωμα, ἵνα τηρῆ αὐτὸν παρ' εαυτῷ. Ὁ Ἀρούν ἦν καλλιτέχνης· οἱ ὠραῖοι στίχοι τοῦ Ἀμπού'λ - Ἀταγιάχ, τοῦ Ἀμπού - Νοβάς, ἠδόμενοι ὑπὸ τῆς λαμπρᾶς φωνῆς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, συνηχοῦντος τοῦ μανδολίνου καὶ τοῦ μεγαύλου (hautbois), περιῆγον αὐτὸν εἰς ἔκστασιν. Ἄλλ' ὁποιοῦνδήποτε καὶ ἂν ἦτο τὸ θέλητρον τῶν οἰκογενειακῶν τούτων συναυλιῶν, εἶχετο οὕτω ζηλοτύπως τῆς τιμῆς τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, τοσοῦτον δὲ ἐλεπτολόγει πρὸς πᾶν σχετιζόμενον πρὸς τὴν ἐθιμοτυπίαν, ὥστε τὸ λήμμα ἀπέβαινε παρουσίᾳ αὐτοῦ καὶ ἀπλόως ὑπαινήμιος περὶ τῆς μουσικῆς ἀξίας τοῦ Ἰμπραχῆμ καὶ τῆς Ὁλεϋγιάχ. Τὸ πολὺ, καὶ τοῦτο δὲ σπανίως, ἐδέχετο ἢ υἱὸν τινὰ τοῦ Μανσοῦρ ἢ Δζαφάρ τὸν Βαρμεσίδην ἐν τῇ οἰκιακῇ ταύτῃ μουσικῇ, ἐν ἣ συνήθως ὁ καλλιτέχνης ἠγεμὼν ὑπερέβαινε τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος μουσικούς».

1) Οὗτος, μὴ καταγόμενος ἐκ Μοσούλης, ὧν δὲ μόνον ἐγκατεστημένος ἐν τῇ πόλει· ταῦτη, ἦν ὁ ἐξοχότερος τῶν ἀράβων καὶ μουσουλμάνων μουσικῶν.

2) Ἰμπραχῆμ-μπέν-Μεχδῆ ἦν ὁ ἠγεμὼν, πρὸ τοῦ ὁποῦ ὁ Μοσούλης ἦδε συχνότερον πρὸς μανδολίνον, ὄργανον ὑπερ ὁ πατὴρ τοῦ Μεχδῆ, ὁ χαλίφης Ἐλ-Μανσοῦρ, ὁ ἐπιλεγόμενος Ζουζζούλ, ἔπαιζεν ἐξαιρέτα.

3) «Ἐπομνήματα περὶ τοῦ Ἰμπραχῆμ, υἱοῦ τοῦ Μεχδῆ» (Ἀσιατ. ἐφημερίς, μαρτ. ἀπρ. 1869).

4) Agani τ. IX, σ. 50.

Ἡ τῶν ἀρχῶν αὐστηρότης αὐτὴ ἐξηγεῖται εὐχερῶς, ὅταν ἀναλογισθῶμεν ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὸ ἐπάγγελμα τοῦ μουσικοῦ, ἐγκαταλελειμμένον εἰς ἀπελευθέρους, μετρίως ἐξετιμᾶτο ὑπὸ τῶν εὐλαδῶν. Ὁ ἱστοριογράφος Ἱμπν-Χαλδοῦν φαίνεται συμμεριζόμενος τὴν κατὰ τῆς βεβύλου ταύτης τέχνης πρόληψιν τῶν συγχρόνων αὐτοῦ. «Ἡμέραν τινὰ, λέγει, ἐπετίμων ἐμίσην τινὰ βασιλικῆς καταγωγῆς ἐπὶ τῇ ἀφροδίσει, μεθ' ἧς ἐπεδίδετο εἰς τὴν σπουδὴν τῆς φωνητικῆς καὶ ὄργανικῆς μουσικῆς, καὶ ἔλεγον αὐτῷ: «Τοῦτο δὲν εἶναι σὸν ἔργον οὐδὲ ἀρμόζει εἰς τὴν θέσιν σου.— Πῶς! ἀπεκρίνατό μοι, δὲν βλέπετε ὅτι ὁ Ἱμπν-πραχίμ, ὁ υἱὸς τοῦ Ἐλ-Μεχδῆ, διέπρεπεν ἐν τῇ τέχνῃ ταύτῃ καὶ ἦν ὁ πρῶτος ἀοιδὸς τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ; — Πρὸς Θεοῦ, ἀντεῖπον, διατί δὲν λαμβάνεις μᾶλλον ὡς πρότυπον τὸν πατέρα αὐτοῦ (Μεχδῆ) ἢ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ρεσῆτ; Δὲν βλέπετε ὅτι τὸ πάθος τοῦτο κατεβίβασε τὸν Ἱμπραχίμ ἀπὸ τῆς θέσεως, ἣν ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ κατεῖχε!».

Ὁ Ἱμπραχίμ, προσλήφθεις εἶτα εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Μωχαμὲτ-Ἐλ-Ἐμίν, υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Ἀρουν-Ἐλ-Ρεσῆτ (193 ἐγίρας· 808 μ. Χ.), μετρίαν μόνον εὐρεν ἐν αὐτῇ θέσιν σχετικῶς πρὸς τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὰς τιμὰς, ὧν ἀπέλαυεν ἐπὶ τῆς προκατόχου βασιλείας. Ἄν ὁ χαλίφης νῦν δόκει νὰ συμβουλευθῆ αὐτῷ, ἐπρατε τοῦτο, λέγει ὁ συγγραφεὺς τῆς Βίβλου τῶν ἰσμάτων, ἵνα λάβῃ τὴν γνώμην τοῦ εἰδημονοῦ καλλιτέχνου περὶ τῆς ἀξίας τῆς νεαρᾶς αὐτοῦ δούλης, τῆς ἀοιδοῦ Οὐραϊμπ, ἥτις βραδύτερον ἀπέθιτο τὸ θέλητρον τῆς αὐλῆς τοῦ Μαμουίν καὶ μετὰ τινος ἄλλης ἀοιδοῦ, Σαρουάχ ὀνομαζομένης, μαθητοῦ δὲ τοῦ Ἱμπραχίμ, συνεμερίσθη τὸν θαυμασμὸν τῶν ἐρασιτεχνῶν τῆς Βαγδάτης.

Θανόντος τοῦ Ἐμίν, ἡγεμόνος ἥκιστα πρὸς τὰς τέχνας εὐαίσθητου, ἡ Βαγδάτη περιήλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Μαμουίν, οὗ ὁ ἀγὼν ἐφαίνετο πανταχοῦ θριαμβεύων. Ὁ Ἱμπραχίμ, τὸ τριακοστὸν ἔκτον ἔτος τῆς ἡλικίας ἀγῶν τότε, διῆγε τὸν τερπνὸν καὶ φυγόπονον βίον τῶν μεγιστάνων, ἀπεροφημένος δὲ οὕτως εἰπεῖν ὑπὸ τῆς σπουδῆς τῆς ποιήσεως καὶ τῆς φθικῆς, πολὺ ἀπέειχε τοῦ νὰ προσδοκᾷ ὅτι θὰ διεδραματίσει τὸ λαμπρὸν πρόσωπον, ὅπερ ἀνέκουστα γεγονότα ἐπεφύλασσαν αὐτῷ εἰς τὸ μέλλον. Πράγματι δὲ ὁ Ἀμπουλφεδὰ γράφει ὅτι κατ' ἀκολουθίαν δοβαρῶν σφαλμάτων, διαπραχθέντων κατ' εἰδήγησιν τῶν συμβούλων αὐτοῦ, ὁ Ἐλ-Μαμουίν ἀπλάσθη τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τῶν Ἀβδασιδῶν, ὁ θεῖος δὲ αὐτοῦ, Ἱμπραχίμ ἐξελέγη καὶ ἀνηγορεύθη χαλίφης τῇ 5 μαχαρρέμ τοῦ 202 ἀπὸ ἐγίρας (12/24 ἰουλίου 817) μετὰ τοῦ τίτλου τοῦ **Μουμπραέκ**, ἥτοι πύλορημον.

Μετὰ τινὰ χρόνον δοβαρὰ ὀικονομικὰ δυσχέρεια ἐνέσκηψαν. Τοῦ δημοσίου θησαυροφυλακίου ἐξαντληθέντος, ὁ υἱὸς τοῦ Μεχδῆ ἀναγκάσθη νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ ἰδιαιτερον αὐτοῦ ταμεῖον, ὅπως ἀποτίῃ τὴν μισθοφορὰν τοῦ στρατοῦ, ἀπαιτοῦντος τὰ πολλὰ καθυστερήματα αὐτοῦ. Ἐκαστος στρατιώτης ἔλαβε τότε 200 διρχέμ, ἥτοι 140 περίπου φράγκα³. Χωρὶν τι τῆς Βίβλου τῶν ἰσμάτων δεικνύει εἰς ὅσον δοβαρότητος εἶχε προθῆ ἡ κατάστασις αὐτοῦ, μέχρις ὅποιας δὲ θρασυότητος ἐξίκετο ἡ διαγωγὴ τῶν ὑπὸ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ μισθοφόρων. «Ὅτε ὁ Ἱμπραχίμ ἐξελέγη ἐν Βαγδάτῃ, οἱ Ἀραβες (νομάδες) καὶ δραπεταὶ δοῦλοι προσελθόντες κατὰ χιλιάδας ἐτάχθησαν ὑπὸ τὰς σημαίας αὐτοῦ· μὴ δυνάμενος νὰ πληρῶσθαι αὐτούς, ἤτεῖτο πάντοτε νέας προθεσμίας. Ἡμέραν τινὰ, καθ' ἣν αἱ διαδηλώσεις αὐτῶν προσελάμβανον δοβαρότερον χαρακτῆρα, εἰς τῶν ἀνωτέρων ἀξιοματικῶν τῶν ἀνακτόρων προσελθὼν ἐδήλωσεν αὐτοῖς ὅτι τὸ θησαυροφυλακίον ἦτο κενόν. Τότε εἰς τῶν θρασυτέρων τοῦ ὀμίλου στασιωτῶν προκύψας εἶπεν: «Ἄς προσαγάγωδιν ἡμῖν τὸν χαλίφην ἡμῶν θέλομεν νὰ ἴδωμεν αὐτόν. Δὲν δύναται νὰ μᾶς πληρῶσῃ; ἔστω· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε οὕτω καλὸς ἀοιδός, ἄς ἴδῃ ἡμῖν ἀντὶ τῆς ἡμετέρας μισθοφορᾶς τρία ἄσματα χάριν τῶν στρατευμάτων τῆς δεξιᾶς ὀχθῆς» καὶ τρία ἄσματα χάριν τῶν τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τῆς Βαγδάτης»¹.

Ὁ ποιητὴς Δ' Ἰβλ, τελείως ἀφωδιωμένος εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἀλῆ, δὲν ἠδύνατο νὰ συγχωρήσῃ τῷ Ἱμπραχίμ, ἀναστῆ-

ματι τῶν Ἀβδασιδῶν, τὴν αἰφνιδίαν αὐτοῦ ἀνῆλθῶσιν καὶ τὴν τοσοῦτον τεταραγμένην ὄσον καὶ μέλλουσαν ν' ἀποθῆ ἐφήμερος βασιλείαν αὐτοῦ. Οὕτως ἐξηγεῖται τὸ ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν τῆς ἐν Βαγδάτῃ ἀναγορεύσεως τοῦ Ἱμπραχίμ ὁ ὀνομασθεὶς σατυρικὸς ποιητὴς ἔλεγε πρὸς τοὺς ἄλλοις περὶ αὐτοῦ:

«Ὡ ὑμεῖς οἱ τὸν στρατὸν ἀποτελοῦντες, μὴ ἀπελπίζετε πλέον· δέξασθε τὸ τετελεσμένον γεγονός καὶ μὴ ἀνανακτῆτε.

» Ἐν βραχεὶ θὰ πληρωθῆτε ἐν ἄσμασιν ἅτινα θὰ καταθέλωσιν ὑμᾶς νέους τε καὶ γέροντας.

» Τὰ ποιήματα τοῦ Μα'μπέδ, διανεμόμενα τοῖς ἀρχηγοῖς ὑμῶν, οὔτε εἰς τὸ βαλάντιόν σας εἰσέρχονται, οὔτε εἰς τὴν κόμμωσιν τῶν γυναικῶν ὑμῶν χρῆσιμίουσι»¹.

Ἄλλ' ἤγγιζεν ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ ἐσθίμηνεν ἡ ὄρα τῆς πτώσεως τοῦ Ἱμπραχίμ. Οὐ μόνον εἶδε τοὺς ἐπὶ τοῦ θρόνου ἀναβιβάσαντας αὐτὸν μεθισταμένους ἀπ' αὐτοῦ κατὰ μικρὸν καὶ προδιδόντας αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ὁ Μαμουίν, ἐξακριβώσας τὰ τῆς στάσεως, τῆς στερησάσης αὐτὸν τὴν πρωτεύουσαν τοῦ κράτους αὐτοῦ, ἐστράτευεν ἐπὶ τὴν Βαγδάτην, ὅπως πολεμήσῃ ἐναντίον τοῦ Ἱμπραχίμ. Ἡ βασιλεία, ἣν οὗτος ὀνειροπόλει, ἤρχετο διασκεδαζομένη, τάχιστα δὲ κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ Μπαρμπιέ Μαυνὰρ μόνον ἡ βασιλεία τῆς τέχνης ἐμελλε νὰ ὑπολειφθῆ αὐτῷ. Πράγματι τὸ πολιτικὸν στάδιον αὐτοῦ τάχιστα ἐπερατόθη· αἰχμαλωτευθεὶς ὑπὸ τοῦ Μαμουίν, ἔτυχε τῆς συγγνώμης αὐτοῦ καὶ ἐνεπλήσθη γενναίων δώρων. «Ἡ ἀγγίνους ἐπιείκεια τοῦ νικητοῦ κατέλειπεν αὐτόν, εἶναι ἀληθές, ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ θρόνου, ἀλλὰ κατέλειπεν αὐτὸν μετὰ μανδολίνου εἰς χεῖρας· κατελάμβανε τὴν αὐτὴν θέσιν ἐν τοῖς οἰκείοις τοῦ Μαμουίν, ἦν καὶ ὁ Ἰσχακ ἢ ὁ Μουχαρίκ, οἱ καλλιτέχνηται τῆς βασιλικῆς αἰθούσης. Ἡ ἐξιλέωσις ἦν σκληρὰ, ἀλλὰ μόνον ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦτον ἐπετρέπετο αὐτῷ νὰ ζῆσῃ δημοσίᾳ ἀποδεχόμενος τὸ νέον τοῦτο ἀξίωμα, τὸ τοῦ ἀοιδοῦ τῆς αὐλῆς, ὑπέγραψε τὴν ἀπὸ τοῦ θρόνου παραίτησιν αὐτοῦ.» Ἐν κεφαλαίῳ, ἐπιγραφόμενον: **Μελοποιήσεις τῶν ἀμφοτέρων τῶν ὄντων μουσικῶν τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν χαλιφῶν**, ὁ Ἰσφαχανῆ, ὁ τὴν Βίβλου τῶν ἰσμάτων καταρτίσας, ἐκφράζεται ὡς: «Ὁ διασημότερος τῶν ἡγεμόνων τούτων, ὁ μόνος ἀπροκαλύπτως γνωρισθεὶς ὡς καλλιτέχνης καὶ ἀψευδῶς τὸ λοιπὸν τοῦ βίου αὐτοῦ εἰς τὴν μουσικὴν, ἀπ' οὐδενὸς κρουπτόμενος καὶ οὐδένα ἀποφεύγων, ἦν ὁ Ἱμπραχίμ, ὁ υἱὸς τοῦ Μεχδῆ. Κατὰ τὰ πρῶτα αὐτοῦ ἔτη, εἶναι ἀληθές, μόνον ἐν ἀποκρύφῳ καὶ ὀπίθεν τοῦ παραπετάματος ἔψαλλε, πλὴν ὀσάκις ἐκαλεῖτο εἰς τὰς οἰκογενειακὰς συναθροίσεις τοῦ Ρεσῆδ ἢ τοῦ Ἐμίν· ἀλλὰ, τυχὼν τῆς συγγνώμης τοῦ Μαμουίν, ἐφάνη ἄδων καὶ πίνων δημοσίᾳ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ χαλίφου καὶ ἐξερχόμενος συνεπικώμος τοῖς ἄλλοις ἀοιδοῖς τῆς αὐλῆς. Ἡναγκάσθη νὰ τραπῆ τὴν ὁδὸν ταύτην ἐκ τοῦ φόβου, ὃν ἐνέπνεεν αὐτῷ ἡ μνησικακία τοῦ Μαμουίν, ἀποδεικνύων αὐτῷ οὕτω ὅτι διὰ παντὸς εἶχε παραιτηθῆ τὰς ἐπὶ τοῦ θρόνου ἀξιώσεις αὐτοῦ καὶ ὅτι ἡ διαγωγὴ αὐτοῦ εἶχεν ἀποκλείσει αὐτὸν ἀπ' αὐτοῦ»².

(Ἀκολουθεῖ).

ΝΕΑ ΘΕΩΡΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΘΕΛΛΩΝ ΚΑΙ ΤΥΦΩΝΩΝ.

Ὁ κρόνειος δακτύλιος τῆς Γῆς.

Ὁ ταγματάρχης Δελωνάι, ἐν ἄρθρῳ αὐτοῦ ἐν τῇ «**Ναυτικῇ καὶ ἀποικιακῇ Ἐπιθεωρήσει**» (Revue Maritime et Coloniale) ἐπειράθη ν' ἀποδείξῃ ὅτι πάντα τὰ τὰς θυέλλας καὶ τοὺς τυφῶνας συνοδεύοντα φαινόμενα δύνανται νὰ ἐρμηνευθῶσιν ἐπαρκῶς διὰ τῆς ὑποθέσεως ὅτι, ὡς ὁ Κρόνος, οὕτω καὶ ἡ Γῆ περιβάλλεται ὑπὸ δακτυλίων κοσμικῆς ὕλης, κειμένων σχεδὸν ἐν τῷ ἐπιπέδῳ τῆς ἐκλειπτικῆς.

1) Γνωστὸν ὅτι αἱ τῶν Ἀράβων γυναῖκες κοσμοῦσι τὴν κεφαλὴν διὰ νομισμάτων, ἐξηρημένων ἀπὸ τῆς κόμης.

2) Agani, τ. IX, σ. 48.

1) Prolegomènes, μετὰφρ. Slane, τ. Α', σ. 39.

2) Agani τ. IX σ. 56.

3) Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κοδαμᾶ καὶ τοῦ Ἱμπν-Χορδαμπέχ τὸ διρχέμ τῆς ἐποχῆς ταύτης δύναται νὰ ὑπολογισθῆ μεταξὺ τῶν 65 καὶ 75 ἑκατοσίων τοῦ φράγκου.

4) Agani, τ. XVIII, σ. 43.

Αἱ ζῶναι τῆς Γῆς.

Ὡς ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεως τῶν δακτυλίων τούτων ἀναφέρει τὸ βόρειον σέλας, τὰ ζωδιακὰ φῶτα καὶ τινὰ ἑκτακτα σκιόφωτος φαινόμενα, ἐμφανιζόμενα ἐκάστοτε, ὡς ἰδίᾳ καὶ τὰς λευκὰς ζῶνας, αἵτινες ἐν Γουαδελοῦπ δύνανται νὰ παρατηρηθῶσι κατὰ τὴν βαθεῖαν αὐγίν, ὅτε ὁ ἥλιος εὗρηται εἰσὶ τὴν κεκρυμμένον ὄπισθεν τῆς ὑψηλῆς κορυφῆς τοῦ Σουφριέρ (La Soufrière), ἀνερχόμενοι ἐκ τῆς δύσεως καὶ προβαίνουσαι εἰς ἐξαφανίσιν αὐτῶν πρὸς ἀνατολὰς, πλῆσιον τοῦ ἡλίου. Οἱ δακτύλιοι οὗτοι συμπεριεσμένης μετεωρικῆς ὕλης, ὡς καὶ ἐν προηγουμένῳ ἀπέδειξεν ἄρθρῳ, ἀπαιτοῦσι πάντοτε μακρότερον τοῦ εἰκοσιτετραῶρου διάστημα πρὸς συντέλεσιν τῆς περιστροφῆς αὐτῶν, ἐντεῦθεν δὲ ἢ μετὰ τοῦ περιβάλλοντος αὐτοῦς ἀέρος προστριβῆ αὐτῶν παράγει τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἠλεκτρισμὸν, ἢ ὑπαρξίς τοῦ ὁποίου εἶναι μείζων πάντοτε ἐν τοῖς ἀνωτέροις στρώμασι τῆς ἀτμοσφαιράς καὶ ἐν τοῖς τροπικοῖς. Οὗτοι πρὸς τούτοις παράγουσι καὶ τοὺς περιοδικούς ἀνέμους, οἵτινες, τῶν δακτυλίων φανερώς διαμενόντων ἐν τῷ ἐπιπέδῳ τῆς ἐκλειπτικῆς, ἀνέρχονται καὶ κατέρχονται κατὰ μῆκος τῶν μεσημβρινῶν, ἀκολουθοῦντες τὰς κινήσεις τοῦ ἡλίου, ὡσεὶ ἐκ τοῦ φωτεινοῦ τούτου σώματος προήρχοντο. Ἡ βραχεία διάρκειά τοῦ λυκαυγυῶς ἐν τοῖς τροπικοῖς ἐξηγῆται ἐκ τῆς ὑποθέσεως ὅτι οἱ κοσμικοὶ δακτύλιοι, παρεμπιπτόντες μεταξὺ τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου, ἀπορροφῶσι καὶ ἀντανακλῶσι τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας, ὅταν ὁ ἥλιος εὗρισκῆται κάτω τοῦ ὀρίζοντος, ἀντὶ νὰ θλώσιν αὐτὰς ὡς ἡ ἀτμόσφαιρα.

Τὸ ἀπόρητον τῶν θυελλῶν.

Ὁ ταγματάρχης Δελωναί, προβαίνων εἰς ἐφαρμογὴν τῆς θεωρίας ταύτης ἐπὶ τῶν θυελλῶν, φρονεῖ ὅτι αἱ μεγάλαί θυελλαὶ ἢ οἱ τυφῶνες, οἵτινες, ἐκ τῶν τοῦ ἰσημερινοῦ ζωνῶν προϊόντες, ἀνέρχονται εἰς ὑψηλότερα πλάτη, φυσικῆς τυγχάνουσιν ἐρμηνείας ἐκ τῆς ὑποθέσεως ὅτι οἱ τῆς Γῆς δακτύλιοι διασπῶνται ἐν ἐνὶ ἢ πλείοσι μέρεσιν ὑπὸ ἐξωτερικῆς ἐνεργείας, π. χ. ὑπὸ τῆς ἐν τοιοῦτῳ βαθμῷ συσσωρεύσεως μετεωρικῆς ὕλης ἐπὶ τῶν δακτυλίων, ὡστε νὰ προκληθῆ βία διάσπασις αὐτῶν. Τὸ τμήμα τῶν δακτυλίων, τὸ ἐξω τῆς τροχιάς αὐτῆς ριπτόμενον, προσπαθεῖ νὰ διαγράψῃ νέαν τροχίαν περὶ τὴν γῆν, σχηματίζουσαν ἐλάσσονα ἢ μείζονα γωνίαν μετὰ τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἐκλειπτικῆς, ἀναλόγως τῆς ἰσχύος τῆς δυνάμεως, ἥτις προυξένησε τὴν παρεκτροπὴν αὐτοῦ. Ἀπομακρυνόμενον λοιπὸν τοῦ ἰσημερινοῦ ἀπαντᾷ ἀτμόσφαιραν ἔχουσαν ταχύτητα περιστροφῆς περὶ τὸν ἄξονα τῆς γῆς, μειουμένην διαρκῶς ἐφ' ὅσον προσεγγίζει πρὸς τὸν πόλον· κατὰ συνέπειαν, ἐπειδὴ ἡ ἀρχικὴ ταχύτης τῶν δακτυλίων ἦτο μικρότερα τῆς ταχύτητος τῆς ἀτμοσφαιράς, ἐν ἣ ἐκινουῦντο (ἐρμηνεία τῶν περιοδικῶν ἀνέμων) πρῶτον μὲν τὸ ἐν λόγῳ τμήμα κινεῖται βραδύτερον καὶ τέλος, ὅτε προσεγγίζει εἰς ἀνώτερα πλάτη, ταχύτερον τῆς νέας ἀτμοσφαιράς, ἐν ἣ περιγράφει τὴν τροχίαν αὐτοῦ. Κατὰ συνέπειαν θὰ φανῆ ὡς κινούμενον πρῶτον μὲν πρὸς Α καὶ Δ εἶτα δὲ πρὸς Δ καὶ Α. Τὰ φαινόμενα, ἄπερ παράγονται ὑπὸ τῆς τοιαύτης διασπάσεως τοῦ δακτυλίου ἐν τῇ παραβολικῇ αὐτοῦ τροχίᾳ, ὁμοιάζουσι κατὰ πολὺ πρὸς τὰ φαινόμενα, ἅτινα παρουσιάζονται συνέπειά βλήματος, ριπτομένου ὑπὸ τοῦ πυροδόλου, ὡς τεκμηριούται ὑπὸ τῶν ἀξιοσημειωτῶν φωτογραφικῶν εἰκόνων βλημάτων ἐν κινήσει, ἄσπερ κατήρτισεν ὁ ἐν Βιέννῃ διδάκτωρ Μάχ. Ἐν ἀμφοτέροις ταῖς περιπτώσεσιν ἀνακαλύπτεται προεισαγωγικὴ ταχεία ἀνύψωσις τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πίεσεως, παρακολουθουμένη ὑπὸ καταπτώσεων μετὰ σφοδρῶν κυμάνσεων καὶ συνοδουμένη, συνέπειά τῆς παραγομένης συμπίεσεως, ὑπὸ ἠλεκτρικῶν διαταράξεων. Ἐν τέλει, μετὰ τὴν πάροδον τοῦ πρῆγματος, ἐπέρχονται δινήσσει κινήσεις τοῦ ἀέρος, προκαλούμεναι ὑπὸ τῶν ρευμάτων, τῶν ὀρμητικῶς εἰσχωρούντων ἐκ παδῶν τῶν διεκθύνσεων εἰς πλήρωσιν τοῦ ὑπὸ τῆς διελεύσεως τοῦ συνταράσσοντος σώματος προκλήθέντος κενοῦ. Διὰ τῆς θεωρίας ταύτης πάντα τὰ φαινόμενα θυελλῆς — ἢ αἰθῆσις θερμότητος πρὸς τῆς ἐμφανίσεως αὐτῆς, αἱ ἠλεκτρικαὶ διαταράξεις, καταπτώσεις καὶ κυμάνσεις τοῦ βαρομέτρου, διεκθύνσεις τῶν ἀνέμων καὶ ἐλάττωσις τῆς θερμοκρασίας μετὰ τὴν διελεύσιν αὐτοῦ — εὐκόλως ἐρμηνεύονται. Πᾶσαι αἱ θυελλαὶ ἐν τῷ βορείῳ ἡμισφαιρίῳ ὁμως δὲν ἐμφανίζονται ἡμῖν ἐκ τοῦ νότου. Ἐνιαὶ καὶ οὐχὶ αἱ ἠκίστα σφοδραὶ προέρχονται ἐκ τοῦ βορῶ. Ἡ ἐρμηνεία αὐτῶν δὲν

πρέπει νὰ ἀπαντᾷ οὐδεμίαν δυσχέριαν. Τμήμα τοῦ δακτυλίου, ἀποσπασθὲν πρὸς τ' ἀνώτερα πλάτη διαγράφει νέαν τροχίαν περὶ τὸ κέντρον τῆς γῆς· ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἡμισφαιρίῳ αἱ θυελλαὶ κατὰ τὸ πρῶτον τέταρτον τῆς τροχιάς θὰ ἔχωσι διεκθύνσιν ἐκ τοῦ νότου πρὸς βορῶν, ἀντιστρόφως δὲ κατὰ τὸ δεύτερον τέταρτον. Θυελλαὶ λοιπὸν ἐκ τοῦ Β προερχόμεναι εἶναι ἐκεῖναι, αἵτινες ἐνδὲκίπτουσι παρ' ἡμῖν κατὰ τὸ δεύτερον τέταρτον.

Μετέωρα καὶ οἱ δακτύλιοι τοῦ κόσμου.

Τὸ τελευταῖον τμήμα τῆς πραγματείας τοῦ κ. Δελωναί ἀφιερῶται εἰς ἀπόδειξιν ὅτι ἡ διάσπασις τῶν δακτυλίων τῆς γῆς ὑπενεργεῖται ὑπὸ τῶν μετεώρων, τῶν βολίδων καὶ κοσμικῆς ὕλης, κυκλουμένης περὶ τὸν ἥλιον, ἄπερ πάντα συναντᾷ ἢ γῆ ἐν τῇ περὶ τὸν ἥλιον περιστροφῇ αὐτῆς καὶ ἅτινα κρατοῦνται ὑπὸ τῶν δακτυλίων μέχρις ὅτου ἡ ὕλη συσσωρευθῆ ἐπαρκῶς, ἵνα ἀποσπάσῃ τμήμα τοῦ δακτυλίου. Ἄν ἡ θεωρία αὕτη ἦναι ὀρθὴ ἀσυνήθεις μετεωρικαὶ βροχαὶ ἐν τῷ βορείῳ ἡμισφαιρίῳ θὰ παρακολουθούντο ὑπὸ διαταράξεων ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαιρίῳ καὶ τανάπαλιν. Πρὸς τὸ παρὸν ὁ ταγματάρχης Δελωναί ἀρκεῖται ἐν τῇ ὑποδείξει ὅτι τῆς μεγάλης διαταράξεως τοῦ 1883 (τῆς ἐν Ἰσχίᾳ καταστροφῆς) προηγῆθη ἀσυνήθεις ἐμφάνισις μετεώρων ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαιρίῳ.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Οἱ κάτοικοι τῶν ἄλλων πλανητῶν. — Τὸ πρῶτον, ὅπερ τὰ μάλιστα ἐφέλκεται τὴν ἡμετέραν προσοχὴν περὶ τῶν ἄλλων πλανητῶν, εἶναι ἡ ὡς πρὸς τὸ μέγεθος μεγίστη αὐτῶν διαφορὰ, αὕτη δὲ ἡ ἰδιότης ἀποτελεῖ τὸ αἷτιον ἐνίων τῶν παραδοξοτέρων φυσικῶν αὐτῶν μερικοτήτων. Λάθωμεν π. χ. ὑπ' ὄψιν τὸν μικρὸν πλανήτην Διμήτηρα. Ἡ ἡμετέρα γῆ εἶναι ἀρκετὰ μικρὰ, μόλις 7,912 μιλίων διαμέτρου, ἡ Διμήτηρ ὁμως ἔχει διάμετρον 160 μιλίων μόνον. Αἱ λέξεις αὗται δύνανται εὐκόλως νὰ εἰσέλθωσι διὰ τοῦ ἐνὸς ὠτός καὶ ἐξέλθωσι διὰ τοῦ ἑτέρου χωρὶς νὰ ἐγκαταλίπωσιν ὄπισθεν ἴχνος τι, ἢ, ἂν προκαλέσωσιν ἡμῖν σκέψεις, θὰ θαυμάσωμεν ὅπως εὐκόλως θὰ ἦναι νὰ μεταβῆ τις ἀπὸ μίαν χώραν εἰς ἄλλην, ὅπως τερπνὸν τὸ νὰ δύναται τις νὰ περιπλῆξῃ τὸν κόσμον νὰ ἐπισκεφθῆ φίλον τινὰ εἰς τοὺς ἀντίποδας καὶ ἐπιστρέψῃ πάλιν, πάντα ταῦτα ἐντὸς βραχυτάτου διαστήματος. Ἄλλ' ἂν ἐγγύτερον ἐξετάσωμεν τὸ ζήτημα θὰ εὕρωμεν ὅτι συνεπάγεται πολλῶ παραδοξοτέρας περιστάσεις τούτων. Γινώσκουμεν ὅτι ἐνόςω ἡ γῆ περιστρέφεται ἄνδρες, κύνες καὶ ἵπποι, σφαῖραι καὶ λίθοι κρατοῦνται ἐν τῇ θέσει αὐτῶν ἢ πίπτουσιν εἰς τὴν γῆν· ἡ δὲ ἰδύναμις αὕτη ἡ τὴν ὕλην πρὸς τὴν ὕλην προσελκύνουσα εἶναι ἡ καλουμένη βαρύτης ἢ τὸ βῆρος, μεγαλειτέρα οὖσα ἐν σχέσει πρὸς τὸ ποσὸν τῆς ὕλης καὶ ἀσθενεστέρα ὡς πρὸς τὸ τετράγωνον τῆς ἀποστάσεως ἀντικειμένου τινὸς ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς βαρύτητος. Ἦδη, τῆς διαμέτρου τῆς γῆς ὄσσης 50χι μεγαλειτέρας τῆς τῆς Διμήτηρος, ἔπειτα ὅτι παῖς τις εἶναι ἐνταῦθα 50χι βαρύτερος παρ' ὅσον θὰ ἦτο ἐν τῷ μικροτέρῳ πλανήτη. Ἄν ζυγίζῃ ἐνταῦθα 100 λίτρας, θὰ ἐξυγίζεν ἐκεῖ μόνον 2 λίτρας. Κορῶσια ἡδύνατο νὰ φέρωσι πλαγγόνας ἐχρούσας βῆρος ἴσον πρὸς τὸ τῶν μητέρων αὐτῶν, εὐχερῶς δὲ θὰ ἡδύνατό τις νὰ φέρῃ ἐπ' ὤμων ἰσχυρὸν ταῦρον. Παιδες θὰ ἡδύνατο νὰ παίξωσι σφαῖραν, χρησιμοποιοῦντες ὡς τοιαύτην τὸ ἀερόστατον. Ἄλλὰ καὶ παραδοξότερα ἔτι θὰ συνέβαινον. Γινώσκουμεν ὅτι ὅταν σῶμά τι τεθῆ ἅπαξ εἰς κίνησιν θὰ ἐξακολουθήσῃ κινούμενον διὰ παντός, ἂν μὴ ἀναχαιτισθῆ ὑπὸ ἐξωτερικῆς τινος δυνάμεως. Οὕτως ὅταν παῖς πηδήσῃ εἰς τὸν ἀέρα, θὰ προῦχῃρι μέχρι τῆς σελήνης καὶ ἀπωτέρω ἔτι, ἂν μὴ ὑπῆρχεν ἡ τῆς γῆς ἑλξίς, ἥτις ταχέως σύρει αὐτὸν πρὸς τὰ κάτω. Ἄλλ' ἐν τῷ μικρῷ πλανήτη Διμήτρῳ ἡ δύναμις αὕτη εἶναι τόσον μικρὰ, ὥστε παῖς θὰ ἡδύνατο νὰ πηδήσῃ εἰς φοβερὸν ὕψος πρὶν ἢ ἡ ἑλξίς παρακωλύσῃ τὴν ἄνοδον αὐτοῦ. Τὸ νὰ πηδήσῃ τις ὑπεράνω τῆς στέγης οἰκίας θὰ ἦτο ἐκεῖ τὸ αὐτὸ πρὸς τὰ μικρὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πηδήματα τῶν παιδῶν.

ἐνῶ καλὸς πηδητής εἰς οὐδὲν θὰ ἐλογίζετο τὸ νὰ ὑπερπηδήσῃ, ἐκ μι-
κρᾶς ὁρμώμενος ἀποστάσεως, τὸν ναὸν τοῦ ἁγ. Πέτρου. Αἱ κλίμακες
ἠδύνατο νὰ καταρῆθωσιν ἐκεῖ διότι καὶ παχύσαρκος γραῖτα εὐκόλως
θὰ ἠδύνατο νὰ πηδήσῃ εἰς παράθυρόν τι τῶν τῆς τρίτης ὀροφῆς. Ἡ
ταχύτης τῆς βολῆς ἐπίσης θὰ ἠῤῥακεν· βρέφος θὰ ἠδύνατο, ἐν περι-
πτώσει πολέμου Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας νὰ ρίψῃ σφαῖραν ἀπὸ τοῦ Δού-
θρου εἰς Παρισίους. Ἀλλὰ δὲν ἐξηγητήσαμεν εἰσέτι τὰ θαυμάσια τῆς
Δήμητρος. Πᾶς τις φαντάζεται ὅπως δυσχερὲς εἶναι εἰς πολύσαρκον
ἄνδρα, 300 ζυγίζοντα λίτρας, νὰ περιπατῇ, τρέχῃ κτλ. Μετάγαγε
ὁμῶς αὐτὸν εἰς Δήμητρα καὶ πάραυτα θὰ ἴδῃς ὅπως μεταβληθήσεται·
ἐν μιᾷ στιγμῇ θ' ἀποβῇ 50κις ἐλαφρότερος παρ' ὅτι ἦτο πρότερον,
ἐλαφρὸς δηλ. ὡς γ α τ α κ ι καὶ θὰ δύναται, ἂν θέλῃ, νὰ καταπλήξῃ
τοὺς ἀκροβάτας ἰθαγενεῖς τοῦ πλανήτου διὰ γυμναστικῶν κατορθωμά-
των πολλῶ ὑπερτέρων τῶν παρ' αὐτοῖς τοῖς τοῦ πλανήτου ἰθαγενεῖς
τοιούτων. Σιδηρᾶ δεσμὰ θὰ ἦσαν εἰς αὐτούς, ἰσχυροτέρους καὶ αὐ-
τῶν τῶν ἀρχαίων Τιτάνων, ὡς ἴνες φυτῶν. Ὡς τὸ ἐν ταῖς Ἀρα-
βικαῖς Νύκταις, πνεύμα θὰ ἠδύνατο νὰ πηδῶσιν ἀπὸ τῆς γῆς εἰς
τὰ νέφη δι' ἐνὸς ἀλματος ἢ διὰ μιᾶς νὰ ὑπερπηδῶσιν ἕκτασιν ἡμι-
σεῖας δωδεκάδος μιλίων.

Τρεῖς ἱεραὶ πυρᾶι. — Αἱ ἐφημερίδες τῆς Βομβάης ἐδημοσίευσαν
λεπτομερεῖας περὶ τῶν ἐσχάτως γενομένων αὐτοῖσι ἐγκαινίων νέου
ναοῦ, ἱδρυθέντος πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ ἱεροῦ πυρὸς Ἀδαράν. Τὸ πῦρ
τοῦτο ἀνήθη τῷ 1733 ὑπὸ τοῦ Μανοκτζῆ Νοουρουτζῆ Σότ. Τὸ ἀρ-
χαῖον ὅμως κτίριον, ἕνεκα τῶν παρουσιασθέντων σημείων καταπτώσεως
αὐτοῦ, ἀντικατέστη ὑπὸ νέου ὑπὸ τοῦ Τζαλμποῦ Ἀρδεσίρ, ὀγδόου τῆν
σειρᾶν ἀπογόνου τοῦ ἱδρυτοῦ. Ἰδρυταὶ δὲ κατὰ τὸν ἀρχαῖον περικτὸν
ρυθμὸν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Φλόξ τις, πρὶν ἢ περιελεθῇ εἰς μίαν τῶν
τριῶν τάξεων τῶν ἱερῶν πυρῶν τῶν Παρσῆ ἐν Ἰνδικῇ, ὑποβάλλεται
εἰς τινὰς διατυπώσεις, ἀναλόγους πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς τάξεως,
δι' ἣν προώρισταί. Οὕτω κατὰ γενικὸν ὄρον μόνον ἐν τριακοστὸν τῆς
ἄλλης δαπάνης καὶ τῶν θρησκευτικῶν εὐχῶν ἀπαιτεῖται πρὸς ἐξαίχαιον
πυρὸς Δαδγκάν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἐγκατάστασιν πυρὸς Βεχεράμ.
Τὸ ἀρχαιότερον πῦρ ἐν Ἰνδικῇ ταῦν εὐρηταί ἐν τῷ μεμονωμένῳ
χωρίῳ Οὐδουάδ, παρὰ τὸ Βουλσάρ, οἱ δὲ Παρσῆ μετακίνουσιν ὡς
προσκηνηταί εἰς τὸ ἐκεῖ πῦρ Βεχεράμ ἐν σωρῷ κατὰ τοὺς μῆνας, οἷτι-
νες εἶναι ἰδιαζόντως ὠρισμένοι διὰ τὸ προεδρεῖον πνεῦμα τοῦ πυρὸς.
Τοῦτο καθηγιασθῆ πρὸ δώδεκα ἔτων αἰῶνων ὑπὸ τῶν προγόνων τῶν
νῦν Παρσῆ, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ταξειδίου αὐτῶν κατὰ τὴν ἐκ Περσίας
εἰς Ἰνδικὴν μετανάστευσιν. Ἱερεῖς ὑπεσχέθησαν ἐνόρκως νὰ θεσπίσωσι
τὸ πῦρ τοῦτο, ἐὰν ἀπεβιβάζοντο ἀσφαλῶς ἐπὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ἰεδαφους. Τὸ
πῦρ, ὑποδαυλίζεται ἐν πέντε ὠρισμέναις στιγμαῖς καθ' ἕκαστον χρονι-
κὸν διάστημα 24 ὥρων, τῇ προσθήκῃ ξύλου σαντάλου, βενζολίνης
καὶ ποσότητος ἄλλου μυροφόρου ὡς καὶ ξηροτάτου καυσίμου ὑλικοῦ.
Ταῦτα πάντα ὁμῶς γίνονται κατόπιν προηγουμένων θρησκευτικῶν
τελετῶν.

Δεύτερον τὴν τάξιν μετὰ τὸ πῦρ Βεχεράμ ἐπέρχεται τὸ πῦρ Ἀ-
δαράν, ὡς ἐκαίνο δηλ. ὅπερ ἐσχάτως ἀποκατέστη ἐν Βομβάη. Τίθεται
δὲ ἐντὸς μεγάλου ἀργυροῦ ἀγγείου στοιχίσαντος περὶ τὰς 7000 ρουπιῶν,
ἠδύνατον νὰ εἰσέλθῃ τις εἰς τὸν θάλαμον ἐν ᾧ εὑρίσκειται τοῦτο,
ἐξαιρέσει τοῦ τῆς τελετῆς ἐπιτετραμμένου ἱερέως ἢ τοῦ ἀμέσου αὐτοῦ
βοηθοῦ. Ἐνῶ δὲ ἀνηγείρετο τὸ κτίριον τὸ πῦρ Ἀδαράν μετετέθη εἰς
θέσιν πρὸς τοῦτο ὠρισμένην καὶ πρὸς χρῆσιν τῶν φυλασσόντων αὐτὸ
ἱερέων. Πάντα τὰ ληφθέντα μέτρα πρὸς μετατόπισιν τοῦ πυρὸς καὶ
ἀποκατάστασιν αὐτοῦ εἶτα ἐν τῷ νέῳ ναῷ ἐγένοντο ὑπὸ τὰς ὁδηγίας
τοῦ κληρονομικοῦ ἱερέως, τοῦ τελοῦντος τὰς σχετικὰς ἐν τῷ ναῷ τελε-
τάς. Μετὰ τὸ πέρας τῆς τελετῆς εἰς τῶν ἱερέων ἀνέγνω, ὑπὲρ τῆς κοι-
νότητος τοῦ ἱερατείου, τοῦ χρησιμοποιούντος τὸν τοῦ πυρὸς τούτου
ναόν, συγχαρητήριον προσφώνησιν πρὸς τὸν Τζαλμποῦ Ἀρδεσίρ καὶ
προσήνεγκεν αὐτῷ δοχεῖον ἀνθέων ὡς ἐνθύμιον. Εἶτα οἱ πλεῖστοι τῶν
Παρσῆ ἀπεχώρησαν ἵνα μετάσχῃσι τοῦ τσασνῆ, ἧτοι τοῦ ἱεροῦ
οἴνου, καρπῶν, γάλακτος καὶ ἄλλων τοιούτων ἰδωδῶμων, ἐπὶ τῶν
ἁποίων εἰχὼν ἀπαγγελθῆ εὐχαί. Τὸ κτίριον ἦν περρωταγωγημένον τὴν
νύκτα.

Ἄνθρωπος ἀλλόσφρων δέσμα. — Ἡ βόρειος Ἀμερικὴ ἀπέθη
εἰδικότης, οὕτως εἶπεῖν, διὰ τὰ τερατουργήματα, ἐξ ὧν ὅμως δύο εἰδῶν
ὑπάρχουσι τὰ ἀληθῆ, ἅτινα φαίνονται ψευδῆ καὶ τὰ ψευδῆ, ἅτινα δεῖ-
νουνται ἀληθῆ. Ἡ Ἀμερικὴ κατέχει ἀμφοτέρω. Εἰς τὸ δεύτερον εἶδος
ἀνήκει καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ἀλλάσσει δέρμα, ἐν τρόπον ὁ ὄφις. Ἄν
παράδοξον καὶ ἀπίστευτον τὸ πρᾶγμα ἐκ πρώτης ὄψεως, βεβαιεῖται ὁμῶς
ἐπὶ παρατηρήσεως. Τὸ φαινόμενον, ἀμερικανικὸν ὄν, δὲν ἠδύνατο φυσι-
κῶς νὰ γεννηθῇ κάλλιον ἀλλαχοῦ ἢ ἐν Σικάγῳ, διότι αὐτοῖσι γεννώ-
μενον, οἷς, οὕτως εἶπεῖν, γεννᾶται. Πράγματι δὲ αὐτοῖσι ἀνεφάνη καί,
ἵνα εἴπωμεν σαφέστερον, τὸ πρᾶγμα ἀνεκωνώσατο ὁ διδάκτωρ Φράγκ
εἰς τὴν ἰατρικὴν ἐταιρίαν τοῦ Σικάγου.

Κατὰ τὸν ἰουλίον ἐκάστου ἔτους τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον κα-
ταλαμβάνεται ὑπὸ πυρετοῦ σφοδροτάτου, ἀπεκδυόμενον δὲ κατακλίνε-
ται. Ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν, τὸ στήθος αὐτοῦ καθίσταται ἐρυθρὸν καὶ
ὀλοκλήρον τὸ σῶμα ἐρυθροῦται. Ἐν τούτοις ὁ πυρετὸς φθάνει εἰς τὸ
ζενιθ αὐτοῦ καὶ ἐπὶ δύο περίπου ὥρας οὐδεμίαν ὑφίσταται διακοπὴν.
Μετὰ παρέλευσιν τῶν ὥρων τούτων ὁ πάσχων ἀπαλλασσόμενος τοῦ δει-
νοῦ, ἐγείρεται, ἐνδύεται ἐκ νέου καὶ περιφέρεται ἢ ὑγιεινῇ αὐτοῦ κα-
τάστασις εἶναι τελεία. Καὶ ὁμῶς ἀρχεται νὰ ἀποδερματοῦται, τούτε-
στιν ἢ ἐπιδερμὶς αὐτοῦ ἀνυψοῦται ἐν τισὶ μέρεσι. Ἐν διαστήματι δέκα
ὥρων τὸ ἐν λόγῳ πρόσωπον ἀποδερματοῦται καθ' ὀλοκλήριον καὶ κατὰ
μεγάλα τεμαχία, τῶν βραχιόνων καὶ τῶν κνημῶν ἀποδερματοῦμένων
κατ' ἰδίαν δι' ἐνὸς ὀλοκλήρου τεμαχίου, ὁμοιάζοντος πρὸς χειρόκτιον ἢ
πρὸς περικνημίδα ἐκβληθεῖσαν. Ἄντι δὲ τῆς ἀποδερματοθέσεως ἐπιδερμί-
δος ἀναφαίνεται ἄλλη τοιαύτη ἐπίσης πρόσφατος, λεπτὴ καὶ εὐαίσθητος,
ὡς ἢ ἐπιδερμὶς βρέφους. Οὕτω τὸ νέον δέρμα ἔχει ἀνάγκην προφυλάξεως
ἐπὶ τινὰ χρόνον. Μετὰ τὴν ἐπιδερμίδα ἐκπίπτουσιν οἱ ὄνυχες τῶν δα-
κτύλων τῶν τε χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν, ἀντικαθιστώμενοι ὑπ' ἄλλων.
Τῆς μεταλλαγῆς ταύτης ἅπαξ συμπληρωθείσης, τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος
πρόσωπον ἐπαναλαμβάνει τὰς ἐργασίας αὐτοῦ.

Τὴν πρώτην τοιαύτην ἀλλαγὴν ὑπέστη κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη
τοῦ βίου αὐτοῦ, καθ' ἕκαστον, δὲ τῶν ἐπομένων ἐτῶν ἐπήργετο
καὶ μία τοιαύτη. Πάντοτε δὲ ἐπέρχονται κατὰ τὴν δηλωθεῖ-
σαν ἐποχὴν.

Ἡ διδασκαλία ἐν Ἰνδικῷ. — Ὁ παῖς διδάσκειται ἐν Ἰνδικῇ
ἀπὸ τοῦ λίκνου νὰ προσφωνῇ τὸν πατέρα αὐτοῦ διὰ τῆς ἐκφράσεως
«Κυρίε μου» καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ διὰ τῆς ἐκφράσεως «Κυρία μου»,
ἐπιστρέφων δ' ἐξ ἐκδρομῆς νὰ ὑποκλινῆται βραθείως πρὸς αὐτοὺς καί,
λαμβάνων τὴν ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτῶν ὑπάρχουσαν πιθανῶς κόκκιν, νὰ
θέτῃ αὐτὴν ἢ προσποιῆται ὅτι θέτει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. Τὴν
ἀλφάθητον ἐκμανθάνει ὁ παῖς, διδασκόμενος νὰ σχηματίζῃ τὰ γράμ-
ματα διὰ τοῦ δακτύλου ἐπὶ τῆς ἄμμου, εἶτα νὰ γράψῃ αὐτὰ δι' ὀξείας
βελόνης ἐπὶ φύλλου φοίνικος καὶ τέλος ἐπὶ εὐρέος πρασίνου φύλλου.
Εἶτα προβαίνει εἰς τὴν ἐκμάθησιν λέξεων, εἶτα φράσεων καὶ τέλος τῶν
ἀριθμῶν. Αἱ σχολαὶ ἀρχονται ἐνωρὶς τὴν πρωΐαν καὶ κλειοῦσιν ἅμα τῇ
δύσει τοῦ ἡλίου· ἀλλὰ κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἐν ταῖς θαλπεραῖς μάλι-
στα ἡμέραις γίνεται διάλειμμα τεσσάρων ἢ πέντε ὥρων, ὅτε οἱ παῖδες
ἐπιδίδονται εἰς διαφόρους παιδικὰς. Αἱ ἀταξίαι τιμωροῦνται διὰ σωμα-
τικῶν ποινῶν, τῆς ἠθικῆς τιμωρίας μὴ εἰσδυσάσης εἰσέτι σπουδαίως
εἰς τὸν νοῦν τῶν διδασκάλων τῆς Ἰνδικῆς. Αἱ ἀπολαυαὶ τοῦ διδασκον-
τος προσωπικοῦ εἶναι ἐλάχιστοι· ἀλλ' οἱ ἄνδρες, οἵτινες ἐπαγγέλλονται
τὸν διδασκαλὸν εἶναι ἐν γένει λίαν σεβαστοί, ἀνήκουσι δὲ συχνάκις εἰς
τὰς ἀνωτέρας τάξεις. Διερχόμενός τις ἐπιχώριον σχολὴν δύναται νὰ
παρατηρήσῃ τὸν διδασκαλὸν, καθήμενον ὀκλαδὸν ἐπὶ δέρματος τίγρεως
ἢ δορκάδος ἢ ἐπὶ ψιάθου ἐκ φύλλων φοίνικος καὶ φαινόμενον ὡς προ-
σωποποίησιν παντός ὅ,τι σοβαροῦ καὶ σεβαστοῦ τὴν τε ὄψιν καὶ τὴν
συμπεριφορὰν. Ἡ σχολή, συνήθως ἄσημον κτίριον ἐν δασώδει χώρῳ,
κοσμεῖται ἐν γένει ὑπὸ τῶν ἀκατεργάστων εἰκόνων τοῦ Γκανέζα καὶ
Σαρκοβάτης, τοῦ θεοῦ δηλονότι καὶ τῆς θεᾶς τῆς παιδεύσεως. Οἱ
μαθηταί, εἰσερχόμενοι, χαιρετίζουσι συνήθως τὰς εἰκόνας ταύτας,
ἐπιφωνοῦντες καθ' ἣν στιγμὴν διέρχονται πρὸ αὐτῶν. «Σὲ λατρεύω,
ἀληθὴς διδάσκαλε» ἢ «Εἴης λατρευτός». Κατὰ τελευταῖα ὁμῶς ἔτη

Ἐνεκα τοῦ ἔγκαινιμοῦ λυσιτελοῦς συστήματος πρωτοβαθμίου παιδεί-
σεως τὰ ἐν τοῖς χωρίοις τῆς Ἰνδικῆς ἱεροσπουδαστήρια σπουδαίως
ἐβελτιώθησαν.

Διάρκεια τῆς ζωῆς διαφόρων ζώων. — Οἱ κηφήνες ζῶσι 4
μῆνας, αἱ ἐργατικά μέλισσαι 6 μῆνας αἱ τῶν μελισσῶν βασίλισσαι 4
ἔτη, ὁ τροχίλος (τροποκαρίδο) 2—3, ἡ ὑπολαῖς 5—6, ὁ σκίουρος καὶ
ὁ λαγίδεος 7, ὁ λαγωός 8, ἡ κίχλα 8—10, τὸ πρόβατον ὀλιγώτερον
τῶν 10 ἔτων, ὁ ἔγγελος 10, ὁ ψάρι, ὁ ἐρυθρός, ὁ κόσσυφος 10—12, αἱ
ὄρνεις καὶ αἱ περιστέραι 10—16, ὁ κορυδαλός 10—30, ἡ ἀλώπηξ
14—16, ὁ ἀντακάτος (μουροῦνα) 14—17, ὁ αἰγιθός (σπίνος) 14—23,
ἡ ἀηδών, ἡ λάμα 15, ὁ ἀτακεύς 16, οἱ πίθηκοι 16—18, ὁ ρινόκερος,
ἡ δορκάς, ὁ λύκος, ἡ βους, ὁ ταῶς 20, ἡ ἀκανθυλλίς, ὁ κοκκοθραύστης
20—24, ὁ γερανός 24, ἡ τίγρις, ἡ λεοπάρδαλις, ὁ ἰαγουάρας καὶ ἡ
βαίνα (ἐν περιορισμῷ) περὶ τὰ 25, ὁ αἰγαγρός, ὁ χοῖρος 25, ὁ λέων 25
— 70 ὁ ἵππος, ὁ ὄνος, ὁ βους 30, ὁ ἰέραξ, ὁ ἀνθίας 30—40, ὁ πελεκάν
40—50, ἡ ἔλαφος ὀλιγώτερα τῶν 50, ὁ κάστωρ 50, ὁ κυπρίνος (σαζάνι)
70—150, ὁ χῆν 70 ἡ κάμηλος, ὁ κροκόδειλος, ὁ ἀετός 100, ὁ ἐλέφας
ἕως τῶν 100, ἡ χελώνη 100—200, οἱ κύκνοι, οἱ ψιττακοὶ καὶ κόρακες
200, ἡ δὲ φάλαινα ὑπολογίζεται ὅτι ζῆ μέχρι 1000 ἐτῶν.

Ἐκατομμυριοῦχοι τελευταῖον ἀποθανόντες. — Ἰδοὺ ὁ κα-
τάλογος τῶν ἑκατομμυριοῦχων, οἵτινες ἀπέθανον κατὰ τὰ τελευταῖα
ταῦτα ἔτη μετὰ τοῦ ποσοῦ εἰς ἃ ἀνήρχετο ἡ περιουσία ἐκάστου :

Ἰωάννης Ράϋλανδς, Ράϋλανδ καὶ υἱός, 2,574,922 λ. στ., Ἰούσιος
Σ. Μόρχκαν, τραπεζίτης ἐν Λονδίῳ 2,022,054 λ. στ., Γ. Σμιθ πρά-
κτωρ εἰδήσεων 1,764,000 λ. στ., Τάλμποτ, μέλος τοῦ Κοινοβουλίου,
1,388,617 λ. στ., ὁ δούξ τοῦ Κλέβελανδ 1,440,889 λ. στ., Ναθαναήλ
Καῖτον, ἐν Αἰγύπτῳ, ἐργοστασιάρχης μηχανουργείων 1,364,495 λ. στ.,
Σαμουήλ Φήλδεν, ἐργοστασιάρχης κλωστήριων βμβακός 1,168,615
λ. στ., σίρ Γ. Ρίαρς, ἰδιοκτήτης ναυπηγείου 1,069,000 λ. στ., Μπρά-
σιη, ἐκ Πρέστον Χώλ, συμβολαιογράφος 1,042,611 λ. στ. Τὸ ἀνωτέρω
ὅμως ποσὸν 1,764,000 τοῦ Σμιθ δὲν παριστάνει ὀλόκληρον αὐτοῦ τὴν
περιουσίαν, καθόσον τελευταίως ἠγόραζεν εὐρυχώρους γαίας, μόνη δὲ
ἡ ἀξία τῶν κτημάτων αὐτοῦ θὰ ᾔηται σπουδαία.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ Ο ΠΑΤΗΡ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

Ὀλιγοσταὶ εἶναι αἱ ἐκ τῆς ἀρχαιότητος περιωθεῖσαι ἡμῖν
εἰδήσεις περὶ τοῦ Ἡροδότου, τοῦ κατ' ἐξοχὴν ἱστοριογράφου τοῦ ἐπι-
στημονικοῦ ἐν ἱστοριογραφίᾳ πεζοῦ λόγου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις
Ἕλλησι, περὶ οὗ πρόκειται ν' ἀπασχολίσωμεν ἐνταῦθα τὸν λόγον.

Α'.

Περὶ τοῦ ἔτους τῆς γεννήσεως τοῦ Ἡροδότου.

Τὸ ἔτος τῆς γεννήσεως τοῦ Ἡροδότου δὲν εἶναι ὀρισμένως
καὶ ἀκριβῶς γνωστόν¹: πᾶσαι δὲ αἱ περὶ τούτου εἰδήσεις, ὡς ἐκ
τῆς ἀρχαιότητος ἔχομεν, ἀόριστοι καὶ ἀνεπαρκεῖς, κατὰ προσ-
έγγισιν προσδιορίζουσιν αὐτό². Ἡ δὲ πληροφορία, ἣν ἀναγράφει

1) E. Munk : Geschichte der griechischen Literature : I Ber-
lin 1879 σ. 507. « . . . ohne dass sich das Jahr seiner Geburt ge-
nauer bestimmen ».

2) Διονυσίου Ἀλικαρνασσεῶς : Περὶ Θουκυδίδου : σ. 820 « ὁ δ' Ἀ-
λικαρνασσεὺς Ἡρόδοτος γενόμενος ὀλίγω πρότερον τῶν Περσικῶν ». Διοδώρ. Π. 32. « Ἡρόδοτος κατὰ Ξέρξην γεγονώς τοῖς χρόνοις », καὶ Εὐ-
σέβιος « Ὀλυμπιάδος 78 Ἡρόδοτος ἱστοριογράφος ἐγνωρίζετο ».

ἡ Παμφίλη, ἡ περὶ τοὺς χρόνους τοῦ αυτοκράτορος Νέρωνος περι-
συλλέξασα διαφόρους εἰδήσεις ἐν ἰδίῳ συγγράμματι ἀπολεσθέντι,
ὅτι πρὸ τῆς ἐναρξέως τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου ἦτο ὁ ἱστο-
ρικός οὗτος τριῶν καὶ πεντήκοντα ἐτῶν, δὲν δύναται νὰ χρησι-
μεύσῃ ὡς βᾶσις πρὸς ἀκριβῆ προσδιορισμὸν τοῦ ἔτους τῆς γεν-
νήσεως αὐτοῦ. Διότι αὐτὴ αὕτη ἡ συγγραφεὺς καταστρέφει τὴν
πίστιν καὶ ἀκριβείαν τῆς ἀναγραφομένης πληροφορίας διὰ τῆς
ἐπιφερομένης προσθήκης « videtur »—φαίνεται, ἐξ οὗ ἐγείρεται ὑπό-
νοια, ὅτι καὶ ἡ τὴν εἰδήσιν ταύτην μεταδοῦσα δὲν εἶχεν ἐδραϊὰν
βεβαιότητα περὶ τοῦ ὑπ' αὐτῆς προσδιοριζομένου χρόνου τῆς
γεννήσεως τοῦ Ἡροδότου, ὅστις, κατὰ τὴν πληροφορίαν ταύτην,
ἄφου ἐν ἀρχῇ τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου ἦτο 53 ἐτῶν, θὰ
ἐγεννήθη βεβαίως τῷ 484 π. X. Τοῦ συγγράμματος τῆς εἰρημένης
Παμφίλης ἀπολεσθέντος, διέσωσε τὴν προκειμένην περὶ Ἡροδό-
του εἰδήσιν ὁ Γέλλιος³, ὅστις εἶχεν ὑπ' ὄψει καὶ ἀνέγνω αὐτό,
καθ' ἃ σαφῶς τοῦτο ἐξάγεται ἐκ τοῦ κειμένου αὐτοῦ, ἐνθα φέ-
ρονται τὰ ἑξῆς ἐν μεταφράσει : « Ὁ Ἕλλάδικος, Ἡρόδοτος καὶ
» Θουκυδίδης συγγραφεῖς ἱστορίας περὶ τοὺς αὐτοὺς σχεδὸν χρό-
» νους ἀκμάσαντες . . . Διότι ὁ μὲν Ἕλλάδικος ἐν ἀρχῇ τοῦ πελο-
» ποννησιακοῦ πολέμου φαίνεται ὄν πέντε καὶ ἐξήκοντα ἐτῶν,
» ὁ δὲ Ἡρόδοτος τριῶν καὶ πεντήκοντα καὶ ὁ Θουκυδίδης τεσσα-
» ράκοντα. Ἀναγράφονται ταῦτα ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ βιβλίῳ τῆς Παμ-
» φίλης ». Παρατηρήσεως ἀξίον ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ εἶναι, ὅτι τὸ
τῆς γεννήσεως ἔτος τοῦ Ἡροδότου ἀπέχει ἐξ ἴσου σχεδὸν ἀπὸ
τοῦ ἔτους τῆς γεννήσεως τῶν δύο ἄλλων συναναφερομένων ἱστο-
ρικῶν διότι ὁ μὲν Ἕλλάδικος φαίνεται, κατὰ τὴν προκειμένην
εἰδήσιν, γεννηθεὶς τῷ 496, ὁ δὲ Ἡρόδοτος τῷ 486 καὶ ὁ Θουκυ-
δίδης τῷ 471 π. X. Ὡστε ὁ Ἡρόδοτος ἀπὸ μὲν τοῦ πρώτου ἀφί-
σταται κατὰ 12 ἔτη, τοῦ δὲ τρίτου προηγείται κατὰ 13 ἔτη. Πλὴν
δὲ τούτου καὶ τὰ ἔτη τῆς γεννήσεως τοῦ Ἕλλησίου καὶ Θου-
κυδίδου κακῶς προσδιορίζονται ὑπὸ τῆς Παμφίλης, καθ' ἃ ὁ Stein
φρονεῖ ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ γενομένη ἐκδόσει τοῦ Ἡροδότου². Ἄλλοι
ὅμως, ὡς ὁ Müller³, τὴν πληροφορίαν ταύτην τῆς Παμφίλης ἀστά-
ζονται πληρέστατα καὶ θεωροῦσι βεβαίαν. Ἐν τούτοις ἀσφαλέ-
στερον πάντως κρίνουσιν οἱ ἀποδεχόμενοι τὸν ἱστορικὸν γεννη-
θέντα μετὰ τοῦ 490 καὶ 480 π. X., ἦτοι μετὰ τοῦ πρώτου καὶ
δευτέρου Μηδικοῦ πολέμου⁴.

Β'.

Περὶ τοῦ ἔτους τοῦ θανάτου τοῦ Ἡροδότου.

Ὅπως δὲ περὶ τοῦ ἔτους τῆς γεννήσεως τοῦ Ἡροδότου, οὕτω
καὶ περὶ τοῦ ἔτους τοῦ θανάτου αὐτοῦ οὐδεμία ὑπάρχει ἐκ τῆς
ἀρχαιότητος ἄμεσος εἰδήσις. Φαίνεται ὅμως, ὅτι ἐξ ἡδὴ ὁ ἱστο-
ρικός κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὡς ἐξά-
γεται τοῦτο ἐκ πολλῶν χωρίων τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ, καὶ
ὅτι κατὰ τὴν ἐκρηξίν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἢ μετ'
αὐτὴν ἦλθεν αὐτὸς εἰς Ἀθήνας, ἐνθα εἶδε βεβαίως τὰ ἐπὶ τῆς
Ἀκροπόλεως Προπύλαια, τὰ ὅποια ἀναφέρει⁷ καὶ τὰ ὅποια συνε-
τελέσθησαν, ὡς γνωστόν, τῷ 431 π. X⁸. Ἡ δ' ἐπεξεργασία τοῦ

1) Noctes Attic. XV, 23.

2) Τόμ. I, ἐν Βερολίῳ 1870, σ. 5.

3) Ἱστορία τῆς Ἑλλην. Φιλολογίας μετὰφρασίς Α. Κυπριανοῦ, ἐν
Ἀθήναις, τόμ. Α'. 1867, σ. 399 πρὸς καὶ σ. 396, τόμ. Β'. σ. 359.

4) H. Stein: Herodotos: Einl. σ. 5.—K. Abicht: Herodotos: I,
Leipzig 1884, σ. 1.—E. Curtius: Griechische Geschichte: II, 1888,
Berlin. σ. 271 « . . . als er (der Herodotos) geboren wurde (zwi-
schen 490 und 480 v. Chr.) ».

5) H. Stein: Herodotos: Einl. G. 45.

6) VI, 98. VII, 137, 233. IX, 73. — πρὸς Schöll, Philol. IX, 199.

7) v. 77.

8) J. Overbeck: Geschichte der griech. Plastik: Leipzig
1881, I, σ. 246. « . . . daneben wurden von 437—432 (Ol. 85,4—
87,1) die Propyläen erbaut. — πρὸς E. Curtius: Griechische
Geschichte: κτλ. II, σ. 275, « Nach 432 scheint er (Herod.) wie-
» der in Athen anwesend gewesen zu sein ».

ἔργου αὐτοῦ, ἢ τοῦλάχιστον τῶν τελευταίων βιβλίων αὐτοῦ, συμπίπτει κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, οὗ φοβεῖται τὰ ὀλέθρια ἐπακολούθησθαι καὶ τοῦ ὁποίου ἀναφέρει ἐν παρόδῳ πολλὰ γεγονότα, ὧν ὅμως οὐδὲν δύναται ἀναγκαιῶς νὰ τεθῆ μετὰ τὸ 428 π. Χ.² Ὁ Πλίνιος βεβαίως, ὅτι ἡ ἀνωτέρω ἐπεξεργασία ἐγένετο ἐν Θουρίοις· ἡ δὲ βεβαίως αὕτη κρυφύται ἐξ ὧν αὐτὸς ὁ ἱστορικός Ἡρόδοτος ἀναφέρει πολλαχοῦ τοῦ ἔργου αὐτοῦ, οἰοῦναι βουλόμενος νὰ καταστῆ καταληπτὸς εἰς ἀναγνώστην Ἰταλὸν³. Ἡ δὲ περίπτωσις, ὅτι ὁ Ἡρόδοτος συχνάκις ἀναφέρει Δαρείον τὸν Ὑστάσπου, καὶ δὴ ἐν χωρίῳ, οἷον τὸ ἐν Α'. βιβλίῳ § 130, ὅπου οὐδεμία χωρεῖ παρανόησις, χωρὶς νὰ διακρίνη αὐτὸν ἀπὸ Δαρείου τοῦ Νόθου, βασιλεύσαντος ἀπὸ τοῦ 424—405 π. Χ. ἀλλ' ἀπλῶς ὀνομάζει αὐτὸν Δαρείον⁴, καθίστασι πιθανόν, ὅτι ὁ ἱστορικός οὐδὲν δευτέρῃ χειρὶ προσέθηκεν ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ μετὰ τὸ 424, καὶ ἐπειδὴ κατέλιπεν αὐτὸ ἄνευ τέλους, ἐξάγεται, ὅτι δὲν ἐπέζησε πέραν τοῦ χρόνου τούτου⁵. Παρατηρητέον δὲ πρὸς τοῦτους, ὅτι τῷ 425 ἐκνικλοφῶρει ἦδη τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐν Ἀθήναις, ἐνθα ὁ κωμικός Ἀριστοφάνης ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τοὺς «Ἀχαρνῆς» αὐτοῦ, ὅπου ὑπάρχει παρῶδιαις τῆς περιεχομένου τῶν πρώτων κεφαλαίων τοῦ Α' βιβλίου τῆς ἱστορίας Ἡροδότου. Πάντως ὅμως ἐκτὸς πάσης κεῖται ἀμφιβολίας, ὅτι ὁ ἱστορικός δὲν ἐζη πλέον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐπὶ Σικελίαν ὀλεθριωτάτης ἐκείνης τῶν Ἀθηναίων ἐκστρατείας, διότι ἄλλως δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἰσχυρισθῆ, ὅτι ἡ ἦττα, ἦν ὑπέσθησαν οἱ Ταραντῖνοι καὶ οἱ Ρηγῖνοι ὑπὸ τῶν Ἰαπυγῶν τῷ 473 π. Χ. ἦτο αἱματηρότερα πάσης ἄλλης παρ' Ἑλλήδων, ἐξ ὧν γινώσκει ὁ ἱστορικός⁷. Ἐτελεύτησε δὲ ὁ Ἡρόδοτος ἐν Θουρίοις καὶ ἐτάφη ἐν τῇ ἀγορᾷ⁸ τιμηθεὶς ἅμα καὶ δι' ἐπιτυμῆδιον ἐπιγράμματος βραδύτερον ὅμως ἐγχαραχθέντος ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ, τοῦ ἐξῆς :

Ἡρόδοτον Λύξεω κρύπτει κόνις ἦδε θανόντα
Ἰάδος ἀρχαίης ἱστορίας πρῦτανιν,
Δωριέων βλαστόντα πάτρης ἅπο· τῶν γὰρ ἄτλητον
μῦθον ὑπεκπροφύγων Θούριον ἔσχε πάτρην⁹.

Γ'.

Περὶ τῆς πατριδος τοῦ Ἡροδότου.

Πατρίς τοῦ Ἡροδότου ἦτο ἡ πόλις Ἀλικαρνασσός νῦν Βουδρούμ κατὰ τὰ παράλια τῆς Καρίας κειμένη, ἦν κατόικον ἐν

1) VI, 98.

2) III, 160. VII, 114, 137, 233. IX, 73.—6. Natural. Hist. XII, 8.

3) III, 103. IV, 99. V, 44.

4) Ἰδ. τοῦναντίον πῶς ἐκφράζεται ὁ Θουκυδίδης ἐν I, 14, ὅπου τράνην ποιεῖται διάκρισις : «Δαρείου θανόντος, ὃς μετὰ Καμβύσην Περσῶν ἐβασίλευσε».

5) Περὶ τῶν προσθηκῶν, ἃς ὁ ἱστορικός διὰ δευτέρας χειρὸς ἐπένευχε πολλαχοῦ τοῦ συγγράμματός του Ἰδ. I, 125. II, 127, 156. III, 89, 98, 131. IV, 2, 64, 86. V, 83. VI, 59, 79, 98. VII, 20, 137, 191, 239.

6) Στίχ. 523 ἐξ. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ σικιρὰ κάπιχώρα

πόρην δὲ Σικαίθων ἰόντες Μέγαρά δε
νεανίαί κλέπτουσι μεθυσκοῦτταβοί
κῆθ' οἱ Μεγαρῆς ὀδύνας περυσιγγωμένοι
ἀντεξέκλεψαν Ἀσπασίας πόρνα δύο·
κάντεῦθεν ἀρχὴ τοῦ πολέμου κατεργάγη
Ἑλλήσι πᾶσιν ἐκ τριῶν λαικαστριῶν.

7) VII, 170.

8) Σουΐδας ἐν λέξει : «Κἀκεῖ τελευτήσας ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τέθαπται, αἰτινὲς δὲ ἐν Πέλλῃ αὐτὸν τελευτήσασθαι φασιν». Ἡ τελευταία παράδοξις, ὅτι ὁ Ἡρόδοτος ἐτελεύτησεν ἐν Πέλλῃ ἐρεῖδεται πιθανῶς ἐπὶ κενοταξίῳ τινός, ὃ ἀνήγειρεν αὐτῷ ὁ βασιλικὸς τῆς Μακεδονίας οἶκος, μεθ' οὗ ἦτο ὁ ἱστορικός διὰ φιλίας συνδεδεμένος (V, 22). Ὡσαύτως καὶ ἐν Ἀθήναις ἐδεικνύετο παρὰ τὰς Μεσιτιδᾶς πύλας τάφος τοῦ Ἡροδότου πλησίον τοῦ τάφου τοῦ Θουκυδίδου.

9) Στέφανος Βυζάντ. ἐν λέξει «Θουρίοις». Σχολ. εἰς τὰς «Νεφέλας» Ἀριστοφάνους στίχ. 331 πρὸς Cramer : Anecd. Oxon. III, 350.

τοῖς ἀρχαιότατοις χρόνοις Κῆρες· ἐνωρὶς ὅμως εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ Δωριέων καὶ Ἀχαιῶν, οἵτινες εἶχον μεταναστεύσει κατὰ μέγα μέρος ἐκ Τροϊζῆνος¹. Ἐνεκα δὲ τῆς εὐνοϊκῆς θέσεως αὐτῆς καὶ τοῦ λαμπροῦ λιμένος ἀπέβη ἡ πόλις αὕτη σπουδαιότατον ἐμπορίας κέντρον, περιληφθεῖσα ἐν τῇ Δωρικῇ λεγομένῃ Ἐξαπόλει², ἐξ ἧς ὅμως βραδύτερον ἀπεκλείσθη ἔνεκα προσβολῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ Ἀλικαρνασσέως Ἀγασικλέους κατὰ νόμου τινῶν κρατούντων ἐν τοῖς ἀγῶσι τοῦ Τριοπίου³. Ἀπόλλωνος, ἐνθα οἱ ἀγωνιζόμενοι στεφανοῦμενοι ἐλάμβανον ὡς βραβεῖον τῆς νίκης αὐτῶν χαλκοῦν τρίποδα. Τὸν τρίποδα τοῦτον οὐδαμῶς ἐπετρέπετο ν' ἀπάγῃ μεθ' ἑαυτῶν οἰκαδε οἱ νικηταί, ἀλλ' ὄφειλον ν' ἀφιερῶσιν αὐτόθι εἰς τὸ ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος. Ὁ εἰρημένος ὅμως Ἀγασικλῆς, νικῆσας ποτὲ καὶ λαβὼν τρίποδα ὡς βραβεῖον, ἀντὶ νὰ καταλίπῃ αὐτόθι ἀπύγαγεν αὐτὸν εἰς τὰ ἴδια, παρὰ τὸν κρατοῦντα νόμον, ὅπως κοσμήσῃ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. Ἡ παράδοξις ὅμως αὕτη τοῦ νόμου ἐτιμωρήθη ὑπὸ τῶν λοιπῶν πέντε πόλεων, αἰτινὲς ἀπέκλεισαν τοῦ Δωρικοῦ συνδέσμου τὴν Ἀλικαρνασσόν⁴. Πότε συνέβη τὸ γεγονός τοῦτο εἶναι ἀγνωστον ὡς βέβαιον ὅμως θεωρεῖται τοῦτο, ὅτι ὁ ἀποκλεισμὸς οὗτος τῆς Ἀλικαρνασσῶν ἀπὸ τῆς Ἐξαπόλεως οὐδὲν ἄλλο σημαίνει, εἰ μὴ ὅτι τὸ δωρικὸν στοιχεῖον τῶν κατοίκων αὐτῆς ἀπόλεσε δὴν τῷ χρόνῳ τὴν ἀριθμητικὴν καὶ ἄλλην αὐτοῦ ἵερονίαν, ἦν πρότερον ἐξήσκει καὶ οὕτως ἐπαυσε ἀποτελοῦσα ἡ πόλις αὕτη μέρος μετὰ τῶν λοιπῶν πέντε Δωρικῶν πόλεων ἐν τῇ διαληφθεῖσῃ Ἐξαπόλει, τοῦ ἐν αὐτῇ καρικοῦ στοιχείου ἀναλαβόντος αὐτῆς τὴν προτέραν αὐτοῦ ἐπιτροπὴν καὶ δύναμιν. Οὗτος φαίνεται πολλῶ τῷ μέτρῳ σπουδαιότερος λόγος ἢ ὁ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου (I, 144) ἐπιφερόμενος, ὅπου ἀναμίγνυται μόνον ἡ προσωπικότης ἐνὸς νικητοῦ Ἀγασικλέους⁵. Μετὰ τὸν ἀποκλεισμὸν τοῦτον συνμερίσθη ἡ Ἀλικαρνασσός τὴν τύχην τῶν λοιπῶν ἀνά τὰ παράλια ἐκεῖνα ἑλληνίδων πόλεων ὑποταχθεῖσα μετ' αὐτῶν κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τὸ Λυδικόν, εἶτα δὲ ὑπὸ τὸ περσικόν κράτος⁶. Περὶ δὲ τοὺς

1) Ἰδ. H. Stein : Herodotos : Einl. S. 5—Ἡρόδ. VII, 99. «τῶν δὲ κατέλεξα πόλιων ἡγεμονεῖεν αὐτὴν (τὴν Ἀρτεμισίαν) τὸ ἔθνος «ἀποφαίνον πᾶν ἐὸν Δωρικόν, Ἀλικαρνασσέας μὲν Τροϊζήνιους. τοὺς δὲ ἄλλους Ἐπιδαυρίους». πρὸς II, 178.—Ἰδ. E. Curtius : Griechische Geschichte : I, Berlin 1887, σ. 115. «das alt-ionische Troezen wurde die Mutterstadt von Halikarnassos».—Ἡ συνάφεια δ' αὕτη Τροϊζῆνος καὶ Ἀλικαρνασσῶν στηρίζεται ἰδίως ἐπὶ τῆς παραδόσεως τῆς ἐν Ἀλικαρνασσῶν οἰκογενείας τῶν Ἀνθεαδῶν, περὶ ἧς ἴδε Στέφ. Βυζάντ. σ. 34, 14· καὶ ἧτις ἐκέκτητο κληρονομικῶς τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα ἐν Ποσειδωνίῳ, Ἰδ. A. Boeck : Corpus inscriptionum Graecarum : Ἀριθ. 2655. Οἱ Ἀνθεαδαὶ οὗτοι ἀνήγον τὴν καταγωγὴν αὐτῶν εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Ποσειδῶνος Ἄθραν, οὗτινος οἱ ἀπόγονοι στερηθέντες τῶν κτήσεων αὐτῶν μετὰ τὴν ἐν Τροϊζῆνι ἔλευσιν τῶν Ἀχαιῶν ὑπὸ τοὺς Πελοπίδας Τροϊζῆνας καὶ Πιτθέας, ἠναγκάσθησαν μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Δωριέων εἰς Πελοπόννησον ν' ἀπέλθωσιν ἐξ Ἀργολίδος συνενωθέντες καὶ μὲ μέρος τῶν εἰς τὴν χώραν ταύτην εἰσβαλόντων Δωριέων Δυμανῶν καὶ ἀποβάντες εἰς τὰ παράλια τῆς Καρίας ἱδρυσαν αὐτόθι τὴν Ἀλικαρνασσόν καὶ τὴν Μύνδον. Ἰδ. Πανσαν. II, 30, 9 καὶ Στέφ. Βυζ. ἐν λέξει Ἀλικαρνασσῶν. πρὸς Curtius : Griechische Geschichte : I σ. 163 «so waren in Halikarnass nur Dymanen»· ὥστε ἡ ἐκ Τροϊζῆνος καταγωγὴ τῆς πόλεως Ἀλικαρνασσῶν ἐπὶ μέρος μόνον ἀληθεύει· διότι οἱ Δωριεῖς ἐκεῖνοι, οἱ ἐξ Ἀργολίδος ἐνταῦθα ἐλθόντες, δὲν ἰδύνατο βεβαίως νὰ θεωρῶνται ὡς Τροϊζήνιοι. Ὅθεν ὀρθοτέρα φαίνεται ἡ πληροφορία τοῦ Στράβωνος σ. 656 λέγοντος τάδε : «οἰκίσται δ' αὐτῆς (τῆς Ἀλικαρνασσῶν) ἐγένοντο ἄλλοι τε καὶ Ἀνθης μετὰ Τροϊζήνων».

2) Ἡ Δωρικὴ Ἐξαπόλις ἀπετελεῖτο ὑπὸ τῶν ἐξῆς πόλεων, τῆς Λίνδου, Ἰαλύσου καὶ Καμείρου ἐπὶ τῆς νήσου Ρόδου κειμένων, τῆς Κῶ ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου νήσου καὶ τῆς Κνίδου καὶ Ἀλικαρνασσῶν ἐπὶ τῆς ἀντικρῆ ἡπείρου... πρὸς George Grote : Geschichte Griechenlands : Berlin 1881, II, σ. 155—156.

3) Τριοπίον ὄνομα πόλεως καὶ ἀκρωτηρίου ἐπὶ τῆς Κνιδίας χερσονήσου ἐν Καρίᾳ, ἐνθα καὶ ναὸς Ἀπόλλωνος τοῦ ἐθνικοῦ τῶν Δωριέων θεοῦ, ὅπου ἐτέλουν οἱ Δωριεῖς οἱ τοὺς κοινούς αὐτῶν ἀγῶνας.

4) Ἡρόδ. I, 144. πρὸς Grote : Gesch. Griech. II, σ. 157 καὶ E Curtius : Griechische Geschichte : II 1888. Berlin σ. 271.

5) Grote : Gesch. Griech. II, σ. 157.—πρὸς H. Stein : Herodotos : Einl. σ. 6.

6) Ἡρόδ. I, 28—29 καὶ 174.

χρόνους τῶν περσικῶν πολέμων ἢ Ἀλικαρνασσός ἀπετέλει μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν κειμένων τριῶν νησιδίων Κῶ, Νιζύρου καὶ Καλύδνης¹ τὸ ὑπὸ τὴν περσικὴν κυριαρχίαν διατελοῦν μικρὸν κράτος τῆς Ἀρτεμισίας, τῆς ἀνδρείας ἐκείνης καὶ ἑμψήρονος γυναικός, ἥτις μεγάλως διεφθμίσθη κατὰ τὴν πρώτην τοῦ Ξέρξου ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατείαν οὐ μόνον ἕνεκα τῆς ἀνδρείας αὐτῆς καὶ τῶν κατορθωμάτων κατὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν, ἀλλὰ καὶ ἕνεκα τοῦ θάρρους τῆς γνώμης αὐτῆς ἀπέναντι τοῦ Μεγάλου Βασιλέως καὶ τῆς συνέσεως, ἐφ' ἣ διεκρίθη ἐν συμβουλίαις, τὰ κράτιστα προτείνασα².

Δ'.

Περὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἡροδότου.

Ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἡροδότου ἀνῆκε μετὰ τῶν ἐπιφανεστέρων τῆς Ἀλικαρνασσοῦ οἴκων· ὁ πατὴρ του ἑκαλεῖτο Λύξης, ἢ δὲ μήτηρ Δρυὼ ἢ Ροιὼ καὶ ὁ ἀδελφός του Θεόδωρος³. Στενὸς συγγενὴς τοῦ ἱστορικοῦ, ἄγνωστος ὅμως ἀντὶ τῆς μητρὸς ἀδελφός, ἦ τοῦ πατρὸς ἀνεψιός, ἦτο ὁ δόκιμος ἐπικός ποιητὴς Πανύσιος, ὅστις «σβεσθεῖσαν τὴν ποιητικὴν ἐπανήγαγεν» καὶ ὄν μεταγενέστεροι κριταὶ παραβάλλουσι καὶ κατατάσσουσι μετὰ τῶν διαπρεπεστέρων ἐπικῶν ποιητῶν⁴.

Ε'.

Περὶ τοῦ βίου τοῦ Ἡροδότου.

Ὡς βέβαιαι δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἐκ τοῦ βίου τοῦ Ἡροδότου αἱ ἐξῆς περιστάσεις:

α) Ἡ ἐξωσις αὐτοῦ ἐξ Ἀλικαρνασσοῦ ὑπὸ τοῦ τυράννου Λυγδάμιδος ἀπογόνου τῆς Ἀρτεμισίας.

β) Ἡ διαμονὴ αὐτοῦ ἐν Σάμῳ.

γ) Αἱ περιηγήσεις αὐτοῦ.

δ) Ἡ εἰς Ἀλικαρνασσὸν ἐπάνοδος αὐτοῦ, ὁπόθεν ἐνήργησε τὴν ἐξωσιν τοῦ τυράννου καὶ ἡ εἰς Θουρίους μετανάστασις του.

Καὶ περὶ μὲν τῶν περιηγήσεων τοῦ Ἡροδότου, κατωτέρω ρηθῆσονται τὰ δέοντα ἐν ἰδιαιτέρῳ κεφαλαίῳ· περὶ δὲ τῶν λοιπῶν τοῦ βίου του σημειῶν, ὅσα ἀνωτέρω παρατίθενται, πληροφροεῖ ἡμᾶς ὁ Σουίδας, ἢ μᾶλλον, ὁ ἄγνωστος ἀρχαιότερος συγγραφεὺς, ὃν ὁ λεξικογράφος οὗτος ἀντιγράφει, ἀναφέρων ἐν τῷ περὶ Ἡροδότου ἄρθρῳ αὐτοῦ τὰ ἐξῆς ἐπὶ λέξει: «Μετέστη δὲ (ὁ Ἡρόδοτος) ἐν Σάμῳ διὰ Λυγδάμιν τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίας τρίτον τυράννον γενόμενον Ἀλικαρνασσοῦ. Πισίνδηλις γὰρ ἦν υἱὸς Ἀρτεμισίας, τοῦ δὲ Πισίνδηλιδος Λύγδαμις, ἐλθὼν δὲ εἰς Ἀλικαρνασσὸν καὶ τὸν τυράννον ἐξελάσας, ἐπειδὴ ὕστερον εἶδεν ἑαυτὸν φθονούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, εἰς τὸ Θούριον ἀποικιζό-

μενον ὑπὸ Ἀθηναίων ἐβελοντῆς ἦλθεν». Ὁ υἱὸς τῆς Ἀρτεμισίας Πισίνδηλις ἀναμφηρόστως εἶναι ἐκεῖνος, περὶ οὗ ὁ Ἡρόδοτος ὑποδηλοῖ, ὅτι, καθ' οὓς χρόνους ἢ μήτηρ αὐτοῦ ἀπῆλθε μετὰ τοῦ Ξέρξου κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἦν ἥδη νεανίας. Τούτου υἱὸς καὶ διάδοχος ἐν τῇ τυραννίδι ἦν, κατὰ τὸν αὐτὸν Σουίδαν, ὁ Λύγδαμις, περὶ οὗ οὐδὲν μὲν ἰδιαιτέρως ἀναφέρεται, ὅστις ὅμως κατὰ τὸ 455 π. Χ. εἶχε βεβαίως φθάσει εἰς ἡλικίαν, ὥστε νὰ κληρονομήσῃ τὸν πατέρα. Μόνον δὲ διὰ Περσικῆς βοθείας καὶ διὰ βίας βεβαίως ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ εἰς τὴν τυραννίδα. Διότι τὸ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας πνεῦμα μετὰ τὰ ἐν Μυκάλῃ καὶ Εὐρυμέδοντι τρόπαια εἶχεν αὐθις ἐπιπνεύσει καὶ ζωογονήσει πάσας τὰς ἀνὰ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πόλεις, ὧν αἱ πλείους κατώρθωσαν νάποσειδῶσι τὴν περσικὴν κυριαρχίαν. Ἐξ οὗ ὅμως χρόνου ὁ συννηωμένος τῶν Ἑλλήνων στόλος κατέλιπε τὰ ὕδατα ἐκεῖνα, οἱ δ' Ἀθηναῖοι, οἱ μέχρι τοῦδε προϊστάμενοι τοῦ ἔργου τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν ἐλλήνων ἐκείνων πολιτειῶν, τὸ μὲν ἕνεκα πολέμων μετὰ τῶν γειτόνων αὐτῶν, τὸ δ' ἕνεκα τῆς συμμετοχῆς αὐτῶν ἐν τῇ κατὰ τῶν Περσῶν ἀποστασίᾳ τῆς Αἰγύπτου, ἀπετράπησαν καὶ παρεκωλύθησαν ἐν τῷ ἔργῳ ἐκείνῳ, ἤρξαντο αὐθις οἱ ἐκ τῶν παραλίων τῆς Μικρασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ἀπωσθέντες πέρσαι σατράπαι νὰ ἐπεκτείνωσι βαθμίδον τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐπὶ τῶν παραλίων πόλεων, ἐφ' ὧν ἐπέβαλλον τυράννους μηδίζοντας πολλακίς οὐχὶ ἄνευ ἐρρωμένης ἀντιστάσεως ἐκείνων ἐκ τῶν κατοίκων τῶν πόλεων τούτων, οἵτινες ἠγωνίζοντο ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς αὐτονομίας αὐτῶν. Ταῦτα περιπλοῦν συνέβησαν καὶ ἐν Ἀλικαρνασσῷ, ἐνθα ἕνεκα τοῦ τυράννου Λυγδάμιδος ἠναγκάσθησαν ὅ,τε Πανύσιος καὶ Ἡρόδοτος ν' ἀπέλθωσιν ἐξ Ἀλικαρνασσοῦ εἰς Σάμον, ὅπου ἠκολούθησαν αὐτοὺς κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καὶ πολλοὶ τῶν ἐξεχόντων συμπολιτῶν αὐτῶν καὶ ἐνθα δυνατόν νὰ εἶχεν ἡ οἰκογένεια Ἡροδότου συγγενεῖς. Ἡ δὲ νῆσος Σάμος εὐδαίμων καὶ ἰσχυρὰ κατὰ θάλασσαν εἶχεν ἀναδειχθῆ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους τὸ προπύργιον τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας κατὰ τῆς βαρβαρικῆς ἐξουσίας· διότι μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν πρῶτοι πάντων οἱ κάτοικοι αὐτῆς ὄρμησαν ἐπὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν καὶ αὐτοὶ ἐπίσης ἀνδρείως προημύναντο τοῦ ἐν Μυκάλῃ ἀγώνος⁵. Ἐκ τῆς νήσου λοιπὸν ταύτης οἱ φυγάδες ἀνέλαβον τὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πατρίδος αὐτῶν ἔργον, ἀλλ' ὁ Πανύσιος ἔπεσε πιθανῶς κατὰ τινα ἀπόπειραν εἰς χεῖρας τοῦ Λυγδάμιδος καὶ ὑπέστη τὸν μαρτυρικὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας θάνατον⁶.

Ἐν Σάμῳ εὗρεν ὁ Ἡρόδοτος δευτέραν πατρίδα⁷, συνοικιωθεὶς πληρέστατα πρὸς τὸν τόπον, τὰ μνημεῖα, τὰς θέσεις, πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς πολιτείας καὶ γνωρισθεὶς μετὰ πλείστων οἰκογενειῶν οὕτως, ὥστε τὴν ἰδιόζουσαν πρὸς τὴν νῆσον ταύτην ἀγάπην αὐτοῦ σπεύδει μετὰ προθυμίας νὰ ἐκδηλώσῃ, ὁσάκις παρεπιπίπτει εὐκαιρία, περιπαθῶς ἐπαινῶν καὶ διαφερόντως ἀφηγούμενος⁸.

Ἐν τούτοις ὅτε ὁ Κίμων τῷ 449 π. Χ. τὸ δεύτερον ἐνεφανίσθη μετ' Ἀθηναϊκοῦ στόλου πρὸς μεσημβρίαν τῶν Μικρασιατικῶν παραλίων καὶ κατετροπώθη ἐν Κύπρῳ ἡ Περσικὴ ἰσχύς, ἀνεροπίσθη πάλιν τὸ τῆς φιλοπατρίας αἶσθημα καθ' ὅλας ἐκείνας τὰς πολιτείας, ὁπόθεν ἐδέησε νὰ ὑποχωρήσωσιν αὐθις οἱ Πέρσαι. Τότε πιθανῶς καὶ ὁ Ἡρόδοτος ἐπανελθὼν μετ' ἄλλων ὁμοφρότων αὐτῷ φυγάδων εἰς Ἀλικαρνασσὸν ἐξέβαλε μὲν ἐκείθεν τὸν τυράννον, δὲν ἠδυνήθη ὅμως ἐπὶ μακρὸν νὰ παραμείνῃ ἐν τῇ ἀπελευθερωθεῖσῃ πατρίδι, διότι δυσμένεια καὶ φθόνος τῶν συμπολιτῶν αὐτοῦ, ὡς λέγεται, ἐξηνάγκασαν αὐτὸν νὰ καταλίπῃ αὐτὴν αὐθις.

Μικρὸν μετὰ ταῦτα ἀπεφάσισαν οἱ Ἀθηναῖοι τῷ 444 π. Χ. τῇ προτροπῇ τοῦ Περικλέους νὰ συνοικισθῶσι τὴν ἐν τῇ Κάτῳ Ἰταλίᾳ

1) VII, 99. «... καὶ παιδὸς ὑπάρχοντος νενηέως».

2) Ἡρόδ. IX, 90 ἐξ. 103.

3) E. Curtius: Griechische Gesch. II, σ. 272. «... wobei Panyasis durch Lygdamis das Leben eingebüsst hat...»

4) E. Curt. Gr. Gesch. II, σ. 272. «Sie (Panyasis und Herodot) fanden in Samos eine neue Heimath...»

5) I, 70. II, 168. III, 26, 39 ἐφεξ. 54 ἐφεξ. 60 ἐφεξ. 120 ἐφεξ. 139 ἐφεξ. IV, 43, 88, 152. V, 112. VI, 13 ἐφεξ. 22 ἐφεξ. VIII, 85. IX, 106.

1) E. Curtius: Griech. Gesch. II, σ. 271.

2) Ἡρόδ. VII, 99. VIII, 68 ἐξ. καὶ 101. ἐξ.

3) Σουίδας ἐν λέξει: «Ἡρόδοτος Λύξου καὶ Δρυοῦς Ἀλικαρνασσεὺς τῶν ἐπιφανῶν». Τὸν πατέρα τοῦ Ἡροδότου Λύξην ὀνομάζει καὶ ὁ Δουκιανὸς «Περὶ τοῦ οἴκου» 20: «... προσκαλεῖ αὐτὸν Ἡρόδοτον Λύξου Ἀλικαρνασσοῦ». Καὶ ὁ Θεοφύλακτος ἀποκαλεῖ αὐτὸν οὕτως, II, 27. — Πρὸς καὶ Στεφ. Βυζάντ. «Θούριοι» καὶ Σουίδαν «Πανύσιος». Ὁ δὲ τύπος Εὐλος, ὃν ὁ Τζέτζης ἐν Ἀνεκδ. Ὀξων. III, 350 συνίστησι, φαίνεται ὡν παιδιὰ τις κατιλλώπτουσα τὴν Δροιά, ὁ τύπος ὅμως Ὀξυλος, ὃν ὁ αὐτὸς Τζέτζης ἀναφέρει ἐν Χιλιὰδ. I, 19 ἀποκρούεται ὑπ' αὐτοῦ τούτου. — Ἡρόδοτον τινα ἐκ Χίου ἠμῶνυμον τῷ ἱστορικῷ, ὃν καὶ ἀναφέρει ἐν VIII, 132, ἀποδέχονται οἱ νεώτεροι ὡς συγγενῆ τοῦ ἱστορικοῦ ἢ στενὸν φίλον. Πρὸς. H. Stain: Herodotos Tόμ. IV, 1868. σ. 103.

4) Σουίδας ἐν λέξει: «Πανύσιος Πολυάρχου Ἀλικαρνασσεὺς, τετρατοσκόπος καὶ ποιητῆς ἐπῶν, ὃς σβεσθεῖσαν τὴν ποιητικὴν ἐπανήγαγε. Δουρὶς δὲ Διοκλέους τε παῖδα ἀνέγραψε καὶ Σάμον, ὁμοίως δὲ καὶ Ἡρόδοτον Θούριον. Ἰστόρηται δὲ Πανύσιος Ἡροδότου τοῦ ἱστορικοῦ καὶ ἐξ ἀδελφῶν, γέγονε γὰρ Πανύσιος Πολυάρχου, ὁ δὲ Ἡρόδοτος Λύξου τοῦ Πολυάρχου ἀδελφοῦ· τινὲς δὲ οὐ Λύξην (δηλ. Ἰστόρησαν), ἀλλὰ «Ροιὼ τὴν μητέρα Ἡροδότου Πανυάσιδος ἀδελφῆν ἱστόρησαν. Ὁ δὲ Πανύσιος γέγονε κατὰ τὴν ΟΗ' Ὀλυμπιάδα· κατὰ δὲ τινὰς πολλοὺς «πρεσβύτερος» καὶ γὰρ ἦν ἐπὶ τῶν Περσικῶν, ἀνηρέθη δὲ ὑπὸ Λυγδάμιδος τοῦ τρίτου τυραννίσαντος Ἀλικαρνασσοῦ. Ἐν δὲ ποιηταῖς τάττεται μεθ' Ὀμηρον, κατὰ δὲ τινὰς καὶ μεθ' Ἡσίοδον καὶ Ἀντίμαχον».

5) H. Stein: Herodotos: Einl σ. 9.

ὑπὸ τῶν Κροτωνιατῶν καταστραφεῖσαν πόλιν Σύβαριν καὶ εἰς τὴν ἐπιχειρήσιν ταύτην εἶχον κληθῆ πάντες οἱ Ἕλληνες. Τότε καὶ ὁ Ἡρόδοτος, καταλιπὼν διὰ παντὸς τὴν γενέτειραν πόλιν, συναπῆλθε μετὰ τῶν Ἀθηναίων εἰς Θουρίους², ὡς ὠνομάσθη ἡ ἐπὶ τῶν ἑρείπιων τῆς Συβάρεως ἰδρυθεῖσα Ἀθηναϊκὴ ἀποικία, ἡ γενομένη νέα πατρις τοῦ ἱστορικοῦ, ὅστις διὰ τοῦτο καλεῖται καὶ Θούριος³. Δὲν παρέμεινεν ὅμως ὁ Ἡρόδοτος διαρκῶς ἐν Θουρίοις, ὡς ἐκ πολλῶν ἔστιν εἰκόσαι· διότι μέγα μέρος τῶν ἰδίων Ἑλληνικῶν πραγμάτων, περὶ ὧν πραγματεύεται ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ, συμπύπτει μετὰ τὴν εἰς Θουρίους μετάβασιν, ἐνῶ ἡ ἀκριβὴς αὐτῶν περιγραφή ἀπῆται βεβαίως τὴν εἰς Ἑλλάδα παρουσίαν του. Ἐξήρκει πάντως εἰς τὸν σκοπὸν τῆς ἐγκαταστάσεως ἡ ἐγγραφή μόνον μεταξὺ τῶν νέων ἀποίκων καὶ ἡ συμμετοχὴ αὐτοῦ εἰς τὰ τέλῃ καὶ βῆσιν τῆς νέας πολιτείας, ἐνθα δὲν ἀπῆρτετο ἡ προσωπικὴ τοῦ ἀποίκου παρουσία, ὡς ἐξάγεται τοῦτο ἐξ ἀναλόγου περιστάσεως, ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου⁴ μνημονευομένης. Οὕτω δὲ τὸν λοιπὸν τοῦ βίου του χρόνον, μακρὰν τῶν φητριαστικῶν πραγμάτων ἰστάμενος, διήλθεν ὁ Ἡρόδοτος ἐπιδοθεὶς ἀποικειστικῶς εἰς συγγραφὴν τῆς ἱστορίας αὐτοῦ· οὐδεμίαν δὲ νέα τοῦ βίου περιπέτεια, ἂν κρίνωμεν ἐκ τῆς σιγῆς τῶν παραδόσεων, διεκόλυσε, φαίνεται, τὴν μουσάν αὐτοῦ καὶ ἐστέρησεν αὐτὸν τῆς ἡσυχίας τοῦ βίου μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

(Ἀκολουθεῖ).

ΑΝΑ ΤΗΝ ΕΠΙ ΤΑΔΕ ΑΣΙΑΝ

ΑΠΟ ΤΣΑΝΛΗ ΕΙΣ ΤΕΧΕΡΑΝΗΝ.

Ἐκ Μοσούλης εἰς Ταβιλῆ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

Ἐν Ταβιλῆ τῆ 13/25 μαρτίου 1891.

Μοσούλη ἡ γλοσρὰ καλεῖται καὶ κυψή, διότι ἐγείρεται ἐν μέρει ἐπὶ ὑψώματος ὅπου ἴδρυται τὸ μόνον τέμενος μετὰ τοῦ κεκλιμένου αὐτοῦ μιναρῆ. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς, εἰς 50,000 ψυχῶν ἀνερχόμενος, ἀποτελεῖται ἀποικειστικῶς σχεδὸν ἐξ Ἀράβων· χριστιανοὶ ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ περὶ τὰς 10,000, ἀνήκοντες εἰς πάντα τὰ χριστιανικὰ θρησκευμάτα. Ἰουδαῖοι δὲ περὶ τὰς 2,000, ὧν πολλοὶ ἀκολουθοῦσι τὰς τελετὰς τῆς ἀρχαίας ἰουδαϊκῆς λατρείας. Ἡ Μοσούλη κεῖται ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Τίγρητος ἐνώπιον ἑρείπιων καὶ πιθανῶς ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ τοποθεσίᾳ τῆς ἀρχαίας Νινευῆ. Αἱ σχολαὶ καὶ μετὰ πολυαριθμῶν θόλων ὁδοὶ εἰσι στεναὶ ἅμα καὶ ἀκάθαρτοι, μολονοῦν ἔναι εἰς πῶς ἐστρωμένα διὰ μικρῶν χαλίκων καὶ ἐν τισι μέρεσι διὰ μεγάλων πλακῶν. Αἱ οἰκίαι, ὧν αἱ πύλαι εἰς ὀξείαν ἀπολήγουσιν ἀψίδα, εἰσὶν εὐρεῖαι· τὰ πολλὰ αὐτῶν παράθυρα ἀνοίγονται πρὸς τὸ μέρος μεγάλων ρυάκων, κάτωθεν τῶν ὁποίων εὐρίσκονται εὐρύχωρα σπήλαια (σερδὰπ) εἰς τὰ ὅποια καταφεύ-

γουσιν οἱ κάτοικοι, φεύγοντες τὸ πνιγρὸν θάλασς τῆς ἡμέρας. Τὴν νύκτα διέρχονται ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ἀνδρόρῳ. Αἱ οἰκίαι ὀλίγον διατηροῦνται πᾶσαι δὲ ἐγείρονται ἐκ πηλοῦ καὶ δι' ἀπαλοῦ λίθου, καλουμένου «μαρμάρου τῆς Μοσούλης». Ἔστι δ' εἶδος ἀλαβάστρου, ὕπερ ἐξάγουσιν ἐκ τοῦ Μεκλούπ δαξ πρὸς Α τῆς ποδιᾶδος. Τὰ ἐρείπια εἰσὶν ἄφθονα ἐν Μοσούλῃ· τὸ ἀρχαῖον τεῖχος ὑήκους ἑκα περίπου χιλιομέτρων, ὕπερ περιέβαλλε τὴν πόλιν, καταρρέει πανταχόθεν καὶ ὀλίγα μόνον σώζονται τμήματα τεύχους ἀρχαίου φρουρίου, ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ ὁποίου συσσωρεύονται σήμερον τὰ καυσόξυλα, ἅτινα καταβιβάζουσι διὰ τοῦ Τίγρητος. Αἱ ἀγοραὶ, ἐλαττωματικῶς διατηρούμεναι καὶ μὴ διακρινόμεναι· ἐπὶ καθαριότητι, εὐρήνται ἐν τῷ κατωτέρῳ τμήματι τῆς πόλεως. Ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἀγοραῖς τῆς Ἀνατολῆς, τὰ καταστήματα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς συντεχνίας εὐρήνται συνηθροισμένα ἐν τῷ αὐτῷ μέρει· κατὰ τινὰς ὥρας ἡ ζωηρότης εἶναι μεγάλη. Πολλοὶ ἐπαῖται καὶ δερβίσαι κυκλοῦνται ἐκεῖ, ψάλλοντες διαφόρους στίχους ἐνῶ δύο ἢ τρεῖς ἰδιαίτερον ἔχουσιν ἐπάγγελμα τὸ προσφέρειν τοῖς διαβάταις ὕδωρ. Ὑπερῶν τῆς πόλεως οἱ ἰέρακες περιίπτανται, ζητοῦντες ἀποσυντεθειμένας ὕλας, ἀφ' ὧν καθαρῖζουσι τὰς ὁδοὺς ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν κυνῶν. Τὰ πτηνὰ ταῦτα, προστατευόμενα διὰ τὰς ἄσπερ παρέχουσιν ὑπηρεσίας, ἀναπαύονται ἐπὶ τῶν ἐπιστεγασμάτων, ὅπου οὐδεὶς αὐτὰ ἐνοχλεῖ. Αἱ ἐνταῦθα οἰκίαι ἔχουσι τοὺς ἰέρακας αὐτῶν, ὡς αἱ τῆς Εὐρώπης ἔχουσι τὰς γελιδόνας. Ἔνιοι τούτων συνεθίζονται εἰς τὴν θήραν τῶν ἀταγῆνων, εἶδους περδίκων καὶ πρὸς τὴν θήραν αὐτῶν ἔτι τῶν δορκάδων, ἄσπερ παρακωλύουσι τὴς φυγῆς, κτυπῶντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ τυφλοῦντες αὐτὰς διὰ τοῦ ἀγκιλωτοῦ αὐτῶν ῥάμφους. Ἡ ἄλλοτε ἀκμάζουσα βιομηχανία τῶν βαμβακερῶν καὶ τῆς μουσελίνης τανῦν σχεδὸν ἐξεμηδενίσθη. Ἐν Μοσούλῃ κατασκευάζονται ἴδη μόνον πλεκτά τινα· καὶ τὸ ἐμπόριον αὐτῆς καθυστερεῖ, ἰδίᾳ δὲ τὸ ἐξαγωγικόν, ὕπερ περιορίζεται καθ' ὀλοκληρίαν σχεδὸν εἰς τὸ ἔριον, τὸ τῆς αἰγῆς μαλλίον καὶ τὰς ὄρουβαλάνας. Ἐν Μοσούλῃ δύο ὑπάρχουσι μῆνες χειμῶνος, δύο μῆνες βροχῶν, ὁ ἰανουάριος καὶ ὁ φεβρουάριος· κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην συγνάκεις ἐμφανίζονται καταστρεπτικοὶ πυρετοί. Καθ' ὅλον τὸ ἐπίλοιπον τοῦ ἔτους ἡ θερμότης εἶναι συγνάκεις καταθλιπτικῆ. Πολυαριθμὰ εἰσι τὰ κρούσματα τυφοειδοῦς πυρετοῦ, ἀλλ' ἐνῶ θανατηφόρα διὰ τοὺς Εὐρωπαίους τυγχάνουσιν, στεροῦνται συνήθως σοβαρότητος διὰ τοὺς ἰθαγενεῖς. Ἐτερον νόσημα, ὕπερ ὀλίγα πρόσωπα διαφεύγουσιν, εἶναι σύνθημα τι γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «δοθιὴν τῆς Μοσούλης», ἐμφανιζόμενον γενικῶς ἐν τῷ προσώπῳ ἢ ἐν ταῖς χερσίν. Ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ εἶναι λίαν συζητήσιμος ἢ δὲ θεραπεία καθ' ὀλοκληρίαν ἐμπειρικῆ· τὸ νόσημα τοῦτο ἐπὶ ἐν διαρκεῖ ἔτος. Ἀλλ' ὁ δοθιὴν οὗτος δὲν ἰδιάζει τῇ Μοσούλῃ, καθόσον ὑφίσταται ἐν πάσῃ τῇ κοιλίᾳ τοῦ Τίγρητος ὡς καὶ ἐν ἄλλοις μέρεσιν. Ἡ Μοσούλη εἶναι τὸ κέντρον τῶν καθολικῶν, ἱεραποστόλων ὡς καὶ τῶν ἀμερικανῶν διαμαρτυρουμένων, οἵτινες ἐπίδιώκουσι τὸν προσηλυτισμὸν τῶν Ἰακωβιτῶν καὶ τῶν Νεστοριανῶν.

Τῇ 13/25 φεβρουαρίου ἀνεχωρήσαμεν τῆς Μοσούλης ἐν μεγάλῃ κακοκαιρίᾳ. Ἡ ἐποχὴ αὕτη ἦτο ἡ τῶν βροχῶν δι' ὀλόκληρον ταύτην τὴν χώραν, ὅτε καὶ ὁ Τίγρης κυλίει τὰ λεμονόχροα αὐτοῦ ὕδατα. Ἡ ἐξόγκωσις τῶν ὑδάτων ἐπέρχεται λίαν ἀποτόμως· ὁ ποταμὸς ἤρεμος ἀφ' ἐσπέρας, αἰφνης ἀποβαίνει ἀπιστεῖτως ὀρητικώτατος. Οὕτως ἅμα ὡς οἱ πρῶτοι συλληφθῶσι φόβοι περὶ ἐξογκώσεως τῶν ὑδάτων πάντες σπεύδουσιν εἰς καταστροφὴν τῆς ἐκ σκαφιδίων γεφύρας, ἵνα προλάβωσι τὴν ὑπὸ τοῦ ρεῦματος καταστροφὴν αὐτοῦ, ὡς πολλὰκις συνέβη. Τοῦτ' αὐτὸ ὅμως εἶχε συμβῆ ἀτυχῶς καὶ κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν πρωίαν τῆς ἡμέτερας ἀναχωρήσεως, ἐφ' ᾧ καὶ ἠναγκάσθημεν, ἵνα διαβῶμεν τὸν Τίγρητα, νᾶ χρησιμοποιοῦμεν τὰς μεγάλας καὶ ὀγκώδεις λέμβους τὰς ἀμφιβόλου στερεότητος, πάσας δὲ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κατηρτισμένας σχεδίου, ἄσπερ ἀπαντᾷ τις ἐν τῷ Εὐφράτῃ καὶ ἐν τοῖς ποταμοῖς τῆς Μικρασίας. Ἀσχερρὲς πάντοτε τὸ νᾶ εἰσαγάγῃ τις τοὺς ἵππους ἐν τοῖς λέμβοις ταύταις, οὐδενὸς ἰδιάζοντος μέσου χρησιμοποιομένου πρὸς τὴν χρῆσιν ταύτην, ὅτε δὲ συνεβουλεύομεν τοῖς λεμβούχοις τὴν χρῆσιν μιᾶς μόνης σανίδος, ἐν εἶδει γεφύρας, οὕτως εἶπεῖν, συνδεούσης τὴν λέμβον μετὰ τῆς ξηρᾶς, ἀπῆντων ἡμῶν μετὰ μειδιάματος: «Τοῦτο οὐδέποτε ἐγένετο». Προτιμῶσι νᾶ ὑποβάλλωνται εἰς ἀτελευτήτους πόνους καὶ ἀνὰ τρεῖς ἢ

1) Ἡ ἐπιχειρήσις ἔφερον οἰονεὶ ἐθνικὸν Ἑλλήν. χαρακτῆρα. Ἰδ. E. «Curtius: Griech. Gesch. II, 259 «...denn es lag Perikles daran, dass etwas Nationalhellenisches zu Stande käme.»

2) Τὸ ὄνομα τοῦτο ἐλήφθη ἐκ τῆς ὀνομασίας πηγῆς τινος ἀρχαιοτάτης, κειμένης ἐπὶ τῆς περιοχῆς τῆς Συβάρεως καὶ «Θουρίας» καλουμένης. Ἰδ. Curt Griech. Ges. II, 159.

3) Στράβ. σ. 656: «ἄνδρες δὲ γεγονάσιν ἐξ αὐτῆς (τῆς Ἀλικαρνασσῶ) Ἡρόδοτος τε ὁ συγγραφεύς, ὃν ὕστερον Θούριον ἐκάλεσαν διὰ τὸ κοινωνῆσαι τῆς εἰς Θουρίους ἀποικίας.....» Πρὸς δὲ τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἀποικίας ταύτης, τὸν Ἀθηναῖον Λάμπωνα, φαίνεται ὁ ἱστορικὸς ἔλθων εἰς στενοτέρας σχέσεις. πρβλ. IX, 21.

4) I, 27.

τέσσαρες, τὸς πόδας μέχρι καὶ τῶν κνημῶν ἐν τῷ ὕδατι ἔχοντες, νὰ ὑπεγείρωσι τὸν ἵππον, ὅστις ἀρνεῖται νὰ προχωρήσῃ. Συνεπεία τῶν τοιούτων ἀρχειγόνων αὐτῶν ἐνεργειῶν τὰ τραύματα δὲν εἶναι σπάνια οὔτε εἰς τοὺς ἄνδρας, οὔτε εἰς τὰ ζῶα. Τὴν 3 1/2 ὥραν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ Τέλ-Ἰλ-Τωμπέ, ἓνα τῶν λόφων τῆς ἀρχαίας Νινευῆ, γειτνιαζόμενα τῷ τοῦ Κουγγουντζούχ. Πιστεύεται ὅτι αὐτοῦ ἐρρηγνῆται τὰ ἐρείπια ἀνακτόρου τοῦ Σαναχερίβ. Ἀνασκαφαὶ ἐν τῷ μέρει τούτῳ θὰ ἀποθώσι σπουδαιόταται· δυστυχῶς ὅμως οὐδὲν λέγεται περὶ τοιούτου τίνος. Ἐπὶ τοῦ λόφου ὑψοῦται χωρίον ἑκατοντάδος οἰκῶν καὶ ἐγείρεται τέμενος μετὰ κυανοερύθρου μιναρέ· ἐν τούτῳ τῷ τεμένει εὐρίσκειται ὁ τάφος τοῦ προφήτου Ἰωνᾶ. Ἄφου, ὡς γνωστόν, ὁ προφήτης οὗτος διεκίχρυσεν ἐν ταῖς ὁδοῖς τὴν καταστροφὴν τῆς Νινευῆ, κατεπόθη κατὰ τὴν μουσουλμανικὴν παράδοσιν ὑπὸ ἰχθύος τοῦ Τίγρητος, ὅστις εἶτα ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ στομάχου αὐτοῦ τὴν λείαν ἐν τῷ περσινῷ κόλπῳ. Ἐκεῖθεν ὁ Ἰωνᾶς ὑπέστρεψεν ἐν ἀποθάνῃ εἰς Νινευῆ καὶ εἰσέτι τιμᾶται ὁ τάφος αὐτοῦ ἐν τῷ τεμένει Νέμπι-Γιουνές, ἀνεγερμένῳ ἐπὶ τοῦ Τέλ-Ἰλ-Τωμπέ (τῷ λόφῳ τῆς μετανοίας). Τὴν τοιαύτην ἀφήγησιν ὅμως δὲν ἀποδέχονται οἱ χριστιανοί.

Τὴν ἐσπέραν διενυκτερεύσαμεν ἐν τῷ χωρίῳ Ζεντζικεζελί, ἰδιοκτησίᾳ ἄραβος ἀγᾶ, παρ' ἧ καὶ ἐφιλοξενήθημεν. Ὡς πάντοτε κατόπιν τῆς ἀτελειότητος σειρᾶς τῶν συνήθων φιλοφρονήσεων, ἡ συνδιᾶξις περιεστράφη περὶ διάφορα θέματα. Ἐν τῷ χωρίῳ Χαζλά-Τεπέ οἱ κάτοικοι, καίπερ χριστιανοί, ἔχουσι τὰς αὐτὰς σχεδὸν συνηθείας καὶ διατηροῦσι τὰ αὐτὰ καὶ οἱ Κοῦρδοι ἴθι καὶ ἴθιμα. Αἱ γυναῖκες φέρουσιν ἐν ταῖς κνήμαις μεταλλίνα δακτύλια ἢ τοιαῦτα μεθ' ἑλέων ἐν εἴδει ἀδαμάντων. ἐν δὲ τῷ δεξιῷ μυκτῆρι κόσμημά τι, ἐν εἴδει μακροῦ ἐνωτίου. Ἡ στολὴ αὐτῶν λίαν κομψή εἶναι κυανόλευκος, τὸ δὲ τῆς κεφαλῆς κάλυμμα ἀποτελεῖται ἐκ μέλανος κεφαλοδέσμου. Τὸ τοιοῦτο ἐπιφέρει ἀλλαγὴν τινὰ τῶν μονοτόνων καὶ ἀρχαίων ἐρυθρῶν τῶν τοσοῦτον προσφιλῶν ἐν τῷ βορείῳ Κουρδιστάν καὶ παρὰ τοῖς Ἀρμενίοις. Ἐν τῷ κυματόεντι πεδίῳ, ὅπερ ἀκολουθοῦμεν καὶ τὸ ὅποιον περιορίζουσιν ἐν τῷ ὄριζοντι ὄρη, ἐκτενόμενα ἀπὸ ΒΑ πρὸς ΝΑ, τὰ χωρία ἐγείρονται πάντα ἐπὶ τεχνητῶν λόφων, ὧν ὁ σπουδαῖος ἀριθμὸς τεκμηριοῖ ὅσπον καταφικημένοι ἴσαν ἄλλοτε αἱ γόνιμοι αὐταὶ γῶραι. Σήμερον πολλὰ αὐτῶν φέρουσι μόνον ἐρείπια, ὧν τὰ πλεῖστα εἶναι ὑψώματα ἰσοπεδούμενα, κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν ραγδαίων τοῦ χειμῶνος βροχῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἀνέμων τοῦ ἔαρος. Τῆδε κάκεισε ἀπηντῶμεν ἐνίας σκηνὰς νομάδων Ἀράβων, ἐστημένους ἐν ταῖς κλιτύσι τῶν λόφων, ὅπου ποιμνία μετὰ κόπου ζητοῦσιν ἀσίτημα-τον βοσκὴν καὶ περὶ τὴν 2 1/2 ὥραν ἀφικόμεθα εἰς Γαζίρ, παραπόταμον τοῦ μεγάλου Ζάμπ, ὃν ὠφείλομεν νὰ διέλθωμεν διὰ λέμβου. Ἐν τῷ μέρει τούτῳ ὁ ποταμὸς εἶναι ὀρηκτικώτατος καὶ ἔχει πλάτος πενήκοντα περίπου μέτρων· δύο περίπου ὥρας ἀπητήσαμεν πρὸς διάβασιν αὐτοῦ. Νῦν ἴπο ὅταν ἀφικόμεθα εἰς τὸ χωρίον Κελλέκ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Μεγάλου Ζάμπ, τοῦ ἀρχαίου Λύκου.

Αὐτοῦ μετῆλλαγῆσαν οἱ ἡμέτεροι χωροφύλακες καὶ ἐβρέθημεν ἀπέναντι νέων στολῶν διότι ἡ τῶν χωροφύλακων στολὴ διαφέρει ἐν ταῖς διαφοραῖς ἐπαρχίαις. Οἱ νῦν δοθέντες ἡμῖν χωροφύλακες ἔφερον στολὴν κατὰ τὸ ἡμισυ ἀραβικὴν καὶ κατὰ τὸ ἡμισυ κουρδικήν· ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὅποιον οὐδέποτε παραλλάσσει εἶναι τὸ πυροβόλον καὶ ἡ ζώνη. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἐν τῷ χωρίῳ Κελλέκ σταθμοῦ, ἓνα τιμῆση ἡμῶς, ἠθέλησεν αὐτοπροσώπως ἡμῶς ν' ἀκολουθήσῃ· διήλθωμεν τὸν Μέγαν Ζάμπ, σπουδαῖον παραπόταμον τοῦ Τίγρητος, οὐχὶ ἄνευ δυσχερειῶν καὶ περὶ τὴν ἐσπέραν ἀφικόμεθα εἰς Ἐρβίλ, τὰ ἀρχαῖα Ἀρβήλα, διάστημα ἐπὶ τῆς ἐποχῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου· αὕτη εἶναι ἡ διάσχις θέσις, ἣτις ἔδωκε τὸ ὄνομα αὐτῆς εἰς τὴν περίπυστον μάχην, ἣτις συνεκροτήθη δυτικώτερον, ἐν Γαυγαμήλοις καὶ καθ' ἣν ὁ μακεδὼν κατακτητὴς εἰς οὐδὲν ἔλογισατο τὰς στρατιὰς τοῦ Δαρείου. Ἡ Ἐρβίλ, ἀσσυριανῆς ἴσως καταγωγῆς, ἐγγήγερται ἐν μέρει ἐπὶ γηλόφῳ, ὕψους 25—30 μέτρων μετ' ἀποτόμων κλιτύων. Αἱ μονώροφοι ἢ διώροφοι οἰκίαι ἔχουσι προδόμους, πυργίσκους καὶ κλειστοὺς ἐξώστους· σχετικῶς εἶναι καλῶς ἐκτισμένα καὶ αἰσθάνεται ἵς ὅτι ἐγένετο ποιά τὴ ἀπόπειρα πρὸς χρησιμοποίησιν ἀρχιτεκτονικῆς τινος κομψότητος. Ἐλλείπει λίθων· χρησιμοποιοῦνται ἢ πλίνθος, δι' ἣς καλύπτουσι καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς τάφους. Αἱ ἐπίπεδοι στέγαι τῶν οἰκιῶν περιορίζονται ὑπὸ μικροῦ περιτεχίματος καὶ χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων

διὰ τοίχου ὑψηλοτέρου. Μέγα μέρος τὸ ἐμπορικώτερον τῆς πόλεως ἐκτείνεται ἐπὶ τῶν προπόδων τοῦ λόφου καὶ ἐν ἱκανῇ ἀποστάσει εἰς τὴν ἐξοχὴν φαίνονται ἐρείπια τεμενῶν καὶ τάφων. Ἐν Ἐρβίλ ἀριθμοῦνται περὶ τὰς 1500 οἰκίαι. Ὡς ἀγορὰ ὁ τόπος οὗτος διετήρησε ποιάνα τινα σπουδαιότητα. Ἡ ὀμιλουμένη γλῶσσα εἶναι κρᾶμα κουρδικῆς καὶ ἀραβικῆς.

Ἀναχωροῦντες ἐκ τῶν Ἀρβήλων συνητήσαμεν καθ' ὁδὸν τὸν ταχυδρόμον, συνοδούμενον οὐχὶ ὑπὸ δύο χωροφύλακων, ὡς εἴθισται, ἀλλ' ἀκολουθούμενον ὑπὸ δέκα ἀστυνόμων, τῆς ἐνισχύσεως ταύτης κριθείσης ἀναγκαίας πρὸς προστασίαν τοῦ ταχυδρόμου ἀπὸ πιθανῆς προσβολῆς ἐκ μέρους τῶν Χαμαθάνδων. Οἱ κατοικοὶ Χαμαθάνδαι οὗτοι, εἰσιν εὐάριθμοι, μόλις ἀνερχόμενοι εἰς τριακοσίους ἢ τετρακοσίους ἰππεῖς. Τὰ χωρία, ἅτινα κατέχουσι μετὰ τὸ Κερκούκ καὶ τοῦ Σουλεῦμανιέ, ἐγκατελείφθησαν καὶ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν κατοικοῦσιν ὑπὸ τὴν σκηνήν, ἐπιτιθέμενοι εἰς ἐκδρομὰς εἰς μεμακρυσμένα μέρη καὶ καθιστάμενοι ἐπιφόβοι. Εἰς τῶν ὑπαλλήλων, τοῦ λόγου γενομένου περὶ τῶν εἰς δηλώσεις καὶ τὰ τοιαῦτα ἐν τῇ χώρῃ ἐπιτιθέμενων εἶπεν ἡμῖν ὅτι οἱ Βεδουῖνοι εἶναι τίμιοι, ἀλλ' οἱ Χαμαθάνδαι διαφέρουσι τούτων. Ἡ πρὸς τοὺς χαμάτους ἀντοχὴ αὐτῶν εἶναι μεγάλη καὶ ἐν μιᾷ νυκτὶ ἢ ἡμέρᾳ διατρέχουσι πολλάκις μεγάλας ἀποστάσεις. Αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἐπίσης γενναῖαι ἐνεργοῦσιν ἀπαρραλλάκτως ὡς οἱ ἄνδρες. Ἰδίᾳ ἐξέχουσιν οὗτοι ὡς ἰππεῖς, τῆς τοιαύτης αὐτῶν φήμης καταστάσεως πλέον παρομιμώδους. Οἱ ἵπποι αὐτῶν εἶναι, καθὰ λέγεται, μικροί, μυώδεις καὶ ταχεῖς ὡς ἡ ἀστραπή· οὐδεμίαν ὁδὸν ἀναγκιτίζει αὐτοὺς οὔτε ἡ ψάμμος, οὔτε οἱ χάλικες, οὔτε οἱ βράχοι, οὔτε ὁ βόρβορος παρεμβάλλουσι προσκόμματα εἰς τὴν διέλευσιν αὐτῶν· τὰ πάντα διέρχονται μετὰ τῆς αὐτῆς εὐχερείας· δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι φέρουσι πτερὰ. Εἰθισμένοι οἱ ἵπποι οὗτοι νὰ τρέχουσι τριποδίζοντες συνεχῶς χωρὶς ν' ἀναπαυθῶσιν, χωρὶς νὰ φάσιν ἢ πίωσιν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας καὶ νύκτας, εἶναι ὅλως ἀνυπέβλητοι. Εὐνόητον ὅτι λυσiteléstata πολλάκις ἐλήφθησαν κατ' αὐτῶν κυβερνητικὰ μέτρα. Αἱ πεδιάδες, ἃς διηργόμεθα εἰς ἡμεῖς, εἶναι πανταχοῦ ἡδὴ κεκαλλιεργημένοι· πολλοὶ δὲ σίτες δέκνουν τὴν πρασίην αὐτοῦ κορυφῆν. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον φοβοῦνται οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν τούτων ἐν σχέσει πρὸς τὴν συγκομιδὴν εἶναι ἡ κατὰ τὸ θέρος ξηρασία· τοιοῦτοτρόπως οἱ κάτοικοι μυρίας καταβάλλουσι προσπάθειας πρὸς μετατροπὴν τῆς κοίτης τῶν ἐν μεγάλῃ ἀποστάσει ρυάκων καὶ ποταμῶν καὶ τοιοῦτοτρόπως βλέπομεν πολυαριθμούς διώρυγας, ὑπογείους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐξατμίσεως τῶν διαρρεόντων ὑδάτων. Πλησίον ἐκάστου τῶν χωρίων εὐρίσκειται καὶ ὑδατόμυλος. Οἱ μύλοι οὗτοι φέρουσι πυργίσκον, ὕψους 5—6 μέτρων, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ὁ μωλωθρὸς ἀγγέλλει μεγαλοφώνως φωνῶν εἰς τοὺς πέριξ χωρικοὺς, ὅτι ἔλλειψι· σίτου πρὸς ἄλλεσιν ἢ λειτουργία τοῦ μύλου θ' ἀνασταλῆ.

Τὸ Ἄλτου-Κιοπροῦ «Χρυσὴ Γέφυρα» εἶναι κωμό. ολις 600—700 οἰκιῶν, κειμένη ἐπὶ νήσου ἐν μέσῳ τοῦ Μικροῦ Ζάμπ· οὐδὲν ἔχει τὸ ἀξιοσημείωτον. Ἡ περίπυστος ἐκ πλίνθων γέφυρα, μετὰ ἀψίδων ἀποληγούσων εἰς ὄξυ, εἰς τὴν ὁποίαν ὀρεῖται τὸ ὄνομα αὐτῆς, εὐρίσκειται σήμερον ἐν ἀθλιεστάτῃ καταστάσει. Ἡ κεντρικὴ ἀψὶς ὡς πάντοτε εἶναι πολλῶ ὑψηλότερα τῶν ἄλλων· ἡ περὶ τὴν κατασκευὴν δὲ αὐτῆς καταβληθεῖσα ἐπιμέλεια προσεπορίσατο αὐτῇ τὸ ὄνομα «Χρυσὴ Γέφυρα». Πολυαριθμοὶ συνοδαὶ διέρχονται ἐκεῖθεν κατ' ἔτος. Ἐπὶ τῶν οἰκιῶν, ἐν τοῖς δένδροις καὶ πανταχοῦ σχεδὸν οἱ πελαργοί, εὐνοούμενα πτηνά, ἐπανήλθον εἰς τὰς φωλεὰς αὐτῶν· ὁ κρότος τοῦ ράμφους αὐτῶν πανταχοῦ ἀκούεται, αἱ τῆδε κάκεισε πτήσεις αὐτῶν ζωογονοῦσι τὴν ἐξοχὴν, ἣτις μελαγχολικὸν ἄλλως φέρει χαρακτήρα, καὶ τὰ μελανόλευκα αὐτῶν πτερὰ ἀπαστραπτουσιν ὑπὸ τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας. Λέγεται ὅτι ἐπανέρχονται ἐξ Ἰνδιῶν. Ἡ ἐπιστροφή αὐτῶν ἀποτελεῖ ἀφορμὴν χαρᾶς· καθὰ δὲ ὁ λόγος πιστεύει προαγγέλλει καλὸν καιρὸν. Ἐπὶ μακρὸν διάστημα κατὰ τὴν πορείαν ἡμῶν διήλθωμεν μικρὰν σειρὰν λόφων τοσοῦτον κανονικῶν ὥστε θὰ ἐπίστευε τις ὅτι ἐστήθησαν ὑπὸ ἀνθρωπίνης χειρὸς· ἔχουσι δὲ ὕψος 60 περίπου μέτρων. Πρὸς Ν τῶν λόφων τούτων τὸ ἔδαφος παρουσιάζει ὑψώματα ἐκ καθέτων βράχων, κέχωρισμένον ἀπ' ἀλλήλων διὰ συμμετρικῶν παρεμβολῶν χώματος καὶ ψηφιδῶν. Διαβάθντες τοὺς λόφους ἀπηντήσαμεν σταθμὸν χωροφύλακων καὶ σκηνὰς τινὰς Ἀράβων ἐν τῇ ὑψηρεσίᾳ τῆς

κυβερνήσεως, τεταγμένων πρὸς φρουρήσιν τῆς χώρας. Χρονотριβήσαντες ἐπ' ὀλίγον εἰς ἐξέτασιν τῶν πηγῶν, αἵτινες ἐν τοσαύτῃ ἀφθονίᾳ περιέχουσι ναφθάλιον ὥστε, ἡ ἐκμετάλλευσίς αὐτῶν νὰ ἴηται προσδοκός, ἐθαυμάσαμεν βραδύτερον τοὺς κήπους τῆς Κερκούκης, μετὰ τῶν τροπικῶν αὐτῶν φυτῶν. Ἡ Κερκούκη, κειμένη ἐπὶ τοῦ Χασᾶ-Τσαῖ, γυνομένου εἰς τὸν Διγιάλαν, εἶναι πόλις 35,000 κατοίκων περίπου, ἰδρυμένη ἐν μέρει ἐπὶ τεχνητοῦ γηλοφου ἰκανῶς ὑψηλοῦ ἐπὶ τούτου κυρίως τοῦ γηλοφου εὐρίσκονται καὶ ἡ ἀγορὰ καὶ ἕνια σπουδαῖα τεμένη. Οἱ πλουσιώτεροι τῶν κατοίκων κατοικοῦσιν ἐν τοῖς κάτω τμήμασι, ἐν εὐρέσι κήποις μεστοῖς φοινίκων, πορτοκαλεῶν καὶ μυρικῶν. Ἡ γενικὴ ἀποψις εἶναι τερπνοτάτη οἱ δὲ κάτοικοι εἰσὶν ἐπίσης μελιχιώτεροι καὶ ἡθους, εὐπροσίτου εἰς τὸν πολιτισμόν. Τὸ μονώροφον χάνιον ἔχει κεκαλυμμένους ἐξώστας καὶ περιστύλιον· αἱ ὁδοὶ εἶναι σχετικῶς καθαραὶ τῇ δ' ἐσπέρᾳ φωτίζονται, τοῦθ' ὕπερ ἄλλως σπανίως ἀπαντᾷ ἐν ταῖς χώραις ταύταις, διὰ φανῶν, φερόντων λυχνίας πετρελαίου. Λόλις ἀφικόμενος ὁ διοικητὴς προσηγόρευσε ἡμᾶς δι' ἀπεσταλμένου, ἐρωτήσαντος ἡμᾶς ἂν προϋθίμεθα πράγματι νὰ μεταδῶμεν κατ' εὐθεΐαν εἰς Σουλεϊμανίε. Ἐπὶ τῇ καταφατικῇ ἡμῶν ἀπαντήσῃ ὁ μὲν ἀπεσταλμένος οὗτος ἀπεσύρθη, τὴν 9 1/2 ὥραν ὅμως δύο ἄλλοι ὑπάλληλοι τοῦ διοικητοῦ, προσελθόντες, παρεκάλεσαν ἡμᾶς νὰ παραιτηθῶμεν τὸ σχέδιον χάριν ἀσφαλείας καὶ παραμείνωμεν ἐπὶ μίαν ἡμέραν ἐν Κερκούκῃ ἵνα ὀρίσωμεν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ διοικητοῦ ὁρμοσλόγιον, ὕπερ, νοτιώτερον ὀρίζον τὴν ἡμετέραν πορείαν, θὰ ἐμύκνουν μὲν ταύτην κατὰ τι θὰ παρείχεν ὅμως ἡμῖν πληρεστάτην ἀσφάλειαν. Ἀτυχῶς μὴ δυνάμενοι νὰ βραδύνωμεν ἠναγκάσθημεν νὰ εὐχαριστήσωμεν μόνον τῷ διοικητῇ ἐπὶ ταῖς ἀγαθαῖς αὐτοῦ συστάσεσι νὰ ὀρίσωμεν δὲ τὴν προΐαν τῆς ἐπιούσης διὰ τὴν ἡμετέραν ἀναχώρησιν. Τοῦτο καὶ ἐγένετο. Τῇ ἐπιούσῃ ἀνεχωρήσαμεν μετὰ ἰσχυρῆς συνοδείας.

Ἐν μικρᾷ ἀπὸ τῆς πόλεως ἀποστάσει εἰσῆλθομεν εἰς σύστημα τι λόφου, ἀποτελοῦν τὴν σειρὰν τοῦ Καρᾶ-δάγ (μέλανος ὄρους), ἐκτεινομένου ἀπὸ τῶν ΒΑ πρὸς τὰ ΝΑ. Ἡ ἡμετέρα συνοδία ἐτέλει ἀληθῆ στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. Πρόσκοποι, ἀνήρχοντο εἰς τὰς κορυφάς, ἐνῶ δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ ἵππεῖς κατώπτεον μικρὸν κατωτέρω ἐπὶ τῶν λόφων καὶ ὀπισθοφυλακὴ εἰς ἀπόστασιν 300 μέτρων προεφύλασσαν ἡμᾶς ἐκ τῶν ὀπισθεν. Μετὰ τρίωρον πορείαν ἐξήλθομεν τοῦ Καρᾶ-δάγ καὶ ἀφικόμεθα εἰς Τσεμεσεμάλ. Τότε ὁ ἀξιωματικὸς, παραλαβὼν τοὺς συνοδεύοντας ἡμᾶς ἄνδρας, ἀνεχώρησεν ἐπιστρέφων εἰς Κερκούκην, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν συνθήειαν καὶ πιστοποιητικὸν ἐκ μέρους ἡμῶν ὅτι αἱ ὑπηρεσίαι αὐτοῦ τε καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀπέβησαν ἡμῖν λυσιτελεστάται. Τὸ κουρδικὸν χωρίον Τσεμεσεμάλ, περιλαμβάνον 125 οἰκίας, ἐκτείνεται ἐν τοῖς πρόποσιν ὑψηλοῦ λόφου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει στρατῶν διὰ φρουρὰν ἐξ 100 ἀνδρῶν, ἐν μέσῳ μικρᾶς κοιλάδος, εὐρείας κατὰ δεκάδα χιλιόμετρων. Πλοσίαι τις κτηματικῆς εἶχεν ἀνεγείρει ἐκεῖ ἄλλοτε σπουδαῖον χάνιον· κατὰ τὸν θάνατον ὅμως αὐτοῦ οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου κατεδάφισαν αὐτὸ ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Κατ' ἄρχαίς μεγάλας ἀπηντήσαμεν δυσκολίας εἰς ἐξεύρεσιν καταλύματος, οὐδενὸς διατιθεμένου νὰ χορηγήσῃ ἡμῖν τοιοῦτο. Ἀπουσιάζοντας τοῦ ὑποδιοικητοῦ (καΐμακαμ) χάριν ὑπηρεσίας ἐν τοῖς πέριξ, εἰδοποιήσαμεν τοῦ βοηθὸν αὐτοῦ περὶ τῆς ἡμετέρας προθέσεως τοῦ ἀναχωρῆσαι τὴν ἐπαύριον· ἀτυχῶς, τῶν χωροφυλακῶν εὐρισκομένων μετὰ τοῦ ὑποδιοικητοῦ ἐν τῇ περιουσίᾳ, δὲν ἴτο δυνατόν νὰ προσλάβωμεν ἐντεῦθεν συνοδούς· ἀλλὰ καὶ χωρικῶν τινῶν μὴ συγκατατεθέντων νὰ χρησιμεύσωσιν ἡμῖν ὡς ὁδηγοὶ ἀπερασίσαμεν ν' ἀναχωρήσωμεν μόνον.

Τέλος πρὸ τῶν ἐνστάσεων τοῦ ἀνωτέρου βοηθοῦ συγκατετέθημεν ν' ἀναβάλωμεν ἐπὶ μικρὸν τὴν ἡμετέραν ἀναχώρησιν. Ὅτε ἐμέλλομεν ν' ἀποσυρθῶμεν γελωτοποιὸς τις εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν, φέρων κεκαλυμμένην τὴν κεφαλὴν διὰ ὄξος πίλου ἐκ χάρτου καὶ ἐπὶ τοῦ προσωποῦ προσωπίδα ἐκ μέλανος δερματὸς αἰγός. Ὁ ἄθλιος οὗτος, μόλις τὸ πεντηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας ἄγων, ἐνδεδυμένος δὲ βραχεῖαν ἐκ πανίου περισκελίδα καὶ λεπτὸν ὑπενδύτην, ἤρξατο χειρονομῶν, ἄδων, χορεύων, ταρασσῶν τὴν κοιλίαν αὐτοῦ πρὸς μεγίστην εὐχαρίστησιν τῶν παρευρισκομένων. Ἐν τῷ μεταξῷ, ἐπιστρέψαντος τοῦ ὑποδιοικητοῦ, ἐδόθη ἡμῖν ἐπαρκὴς συνοδία, ἣτις θὰ ἠκολούθει μέχρι τοῦ Βάκ. Τῇ ἐπιούσῃ πρὶν ἢ εἶτε ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος ἠρξάμεθα τῆς πορείας διευθυν-

μενοι πρὸς τὸ ὄρος Ἀμαντσόν, ὅπερ ἀνήκει εἰς τὴν ὀροσειρὰν, τὴν καλουμένην Καλ-καλὰν δὲ πρὸς τὰ ΒΑ καὶ Σεγκιριμ-δάγ πρὸς τὰ ΝΑ. Κατὰ τὴν 1ην μ. μ. ὥραν, κατόπιν πορείας λίαν ἐπιπόνου διὰ τοὺς ἵππους συνεπέξ τῆς κακῆς καταστάσεως τῶν ὁδῶν, μετατραπειῶν εἰς ἀληθῆ ἔλη διὰ τῆς πτώσεως χιόνος, ἀφικόμεθα εἰς τὸ χωρίον Βάκ. Παραμείναντες αὐτόθι ἐπὶ μικρὸν καὶ φιλόφρονος τυχόντες δεξιώσεως ἀπήλθομεν τὴν ἐπιούσαν ἐν συνοδίᾳ χωροφυλακῶν. Καὶ πρῶτον διήλθομεν ἐκ τῶν ἀβασθῶν, πλησίον ἰρειπωμένης γεφύρας, τὰ διαυγῆ καὶ πράσινα ὕδατα τοῦ Σερσινάρ, παραποτάμου τοῦ Διγιάλα, εἶτα δὲ παρετηρήσαμεν ἐν ἀποστάσει τὴν Σουλεϊμανίε, ἣτις ἔχει μᾶλλον ὕψιν χωρίου ἢ πόλεως. Αἱ οἰκίαι εἰς 5000 ἀνερχόμεναι εἰσὶ κατεσκευασμέναι ἐκ γῆς· ὀλίγισταί εἶναι μονώροφοι πᾶσαι ὅμως ἔχουσιν ἐπίπεδον στέγην. Ἐν τῇ αὐτῇ εὐρίσκεται ἐν γένει ὀρθογώνιος δεξιαμένη, ἐν ἣ λούονται οἱ κάτοικοι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θέρους. Ἡ πόλις ἔχει πολυἀριθμα καφενεῖα, ἅπερ πρὸς μεγίστην ἡμῶν ἐκπλήξιν κλείουσι μόνον κατὰ τὴν 9ην ἢ 10ην ὥραν τῆς ἐσπέρας. Ἡ Σουλεϊμανίε κέκτηται εὐρέα χάνια καὶ ὅμως πολλὰς ἀπηντήσαμεν δυσχερείας εἰς ἐξεύρεσιν δωματίου, καὶ τούτου ὄζοντος βουτύρου, ἐν χανίῳ ἐμπορικῶν συνοδιῶν. Ὁ πληθυσμὸς ὅμως τῆς πόλεως ταύτης δὲν διακρίνεται ἐπὶ ἀγαθῇ συμπεριφορᾷ, καθόσον μάλιστα καὶ ἡ ἀναχώρησις ἡμῶν τῇ ἐπιούσῃ ἐγένετο ἐν μέσῳ ἀκατανόητου θορύβου καὶ ἀνοικείου διαγωγῆς πρὸς ἡμᾶς ὡς ξένους. Μετὰ παρέλευσιν τριῶν ὥρῶν πορείας ραγδαία βροχὴ ἠνάγκασεν ἡμᾶς νὰ παραμείνωμεν ἐν τῷ κουρδικῷ χωρίῳ Κοζαράχ, ὅπου ἔσχεμεν τὸ εὐτύχημα νὰ καταφύγωμεν εἰς φωλεόν, ἐν ᾧ ὑπῆρχον πήλινα ἄγγεῖα, ἐν τοῖς ὁποίοις φυλλᾶττονται σῖτος, κριθή, ὄρυζα καὶ ἄτινα ἐν τῷ κατωτέρῳ αὐτῶν τμήματι φέρουσιν ἄνοιγμα κλειόμενον διὰ πῦματος. Τὰ δοχεῖα ταῦτα ἀντικαθιστώσι τὰ ἐρμάρια κλπ. ἄτινά εἰσιν ἀγνωστα ἐν Κουρδιστάν.

Οἱ ἄνδρες ἔχουσι τὴν κεφαλὴν καθ' ὀλοκληρίαν ἐξυρισμένην ἐν τῇ κορυφῇ· τὰς τρίχας ἀφίνουσι ν' ἀναπτύσσωνται εἰς τὰ πλάγια μόνον τῆς κεφαλῆς καὶ πλέκουσιν αὐτάς. Οἱ Κουρδοὶ δύσπιστοι, πρὸς ἑαυτοὺς, πολλῶν δυσπιστότεροι πρὸς τοὺς ξένους τυγχάνουσιν. Πάντοτε φοβοῦνται μήπως δὲν πληρωθῶσι, δυσχερῆς δὲ πολλᾶκις ἡ ἐξεύρεσις τροφῆς· ἐν τοιαύτῃ περιστάσει πρέπει νὰ γίνηται χρῆσις ἀπειλῆς. Ἐξερχόμενοι τῆς Κοζαράχας, διηρχόμεθα εἰσέτι ἐπὶ τινα χρόνον τὸ Γκιεσέ-δάγ, εἶτα δὲ, κατερχόμενοι εἰς τὰ κατώτατα μέρη τῆς κοιλάδος, παρερχόμεθα τὰς ἀκτᾶς τοῦ Σερσινάρ, ὅστις ἀρδεύει τὴν Σουλεϊμανίε. Καθ' ἅπασαν τὴν πρασινοῦσαν χώραν ἀπαντῶσι τῆδε κάκεῖσε, παρὰ τὴν γειννίαν ὀρέων τεχνητοὶ λόφοι, οἱ μὲν ἐστεμμένοι ὑπὸ τερπῶν χωρίων, οἱ δὲ ἔρημοι. Ὁ καιρὸς ἦν λαμπρὸς ὁ δὲ ἥλιος θερμὰς ἐξέπεμπεν ἀκτῖνας καὶ, ὀλόκληρος ὁ λειμῶν, ἐν ᾧ κατοικοῦσιν ἄπειρα πτηνὰ, ἐποικίλλετο ὑπὸ ποικιλοχρῶμων ἀνθέων. Δυστυχῶς τὸ βεβρεγμένον εἰσέτι ἔδαφος καθίστα ἐπίπονον εἰσέτι τὴν ὁδόν. Ἦν ἤδη λίαν προκεχωρημένη ἡ νύξ ὅτε ἀφικόμεθα εἰς Χαλεπτζῆ, ὅπου παρὰ τὰς διαταγὰς, ἅς εἶχον καὶ τὰς ἡμετέρας διαμαρτυρίας, εἶχον ὁδηγήσει ἡμᾶς οἱ ἡμέτεροι συνοδοὶ ἀντὶ νὰ μεταγᾶγωσιν ἡμᾶς εἰς Πεντζίν. Ἦδη εὐρεθῆμεν ἐν ἀμηχανίᾳ καὶ μετὰ μικρὸν ἀπερασίσαμεν νὰ διέλθωμεν διὰ τῆς Ταβιλίε.

Ἀναχωρήσαντες ἐκ Χαλεπτζῆ ἠκολούθησαμεν πάλιν τὴν διὰ τῶν ὀρέων ὁδὸν ἵνα διέλθωμεν τὸν βραχυδῆ ὄγκον τῆς παρεμφορίου ὀροσειρᾶς Ἀβρομάν-δάγ. Τὸ Ταβιλίε, τελευταῖον τουρκικὸν χωρίον πρὸ τοῦ περσικοῦ ἔδαφους, κρύπτεται ἐν τῷ βάθει στενῆς κοιλάδος, ἥνπερ ἀρδεύει ὀρητικὸς χεῖμαρρος, παραπόταμος τοῦ Γαθῆ-Ρουδ, ὅστις πάλιν χύνεται εἰς τὸν Διγιάλαν. Ἐπὶ μίαν ὄλην ὥραν καὶ ἐπέκεινα πρὶν ἢ ἀφικόμεθα εἰς τὸ χωρίον διηρχόμεθα κλιμακῶδον τεταγμένας ἐκτάσεις, ἐξαπλουμένας ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ μέχρι τοῦ ὕψους τοῦ ὄρους, οἱ βράχοι καὶ οἱ λίθοι τοῦ ὁποίου δὲν ἐπιτρέπουσι καὶ τὴν ἐλαχίστην βλάστησιν. Ἐκ τῶν βράχων ὅμως καὶ τῶν λίθων οἱ κάτοικοι ἀνήγειραν τεῖχη ὕψους 1—1 1/2 μέτρον, καταρτίζοντες, οὕτως εἰπεῖν, ἄνδρα, εἰς ἃ ἀπὸ ἀποστάσεως μετήγαγον δι' ἀχθοφόρων φυτεύσιμον γῆν, ληψθεῖσαν ἐκ τοῦ βάθους τῶν κοιλάδων. Εἶναι καταπληκτικὸν τὸ ἔργον τοῦτο, ὅπερ, ἀρξάμενον ἀπὸ αἰώνων, ἐξακολουθεῖ μέχρι τῆς σήμερον· ἐν τῷ βάθει τούτῳ τῆς κοιλάδος, τῷ ἄλλοτε ἀγρόνῳ, ἰρημωμένῳ, ὑψοῦνται ταῦν ὑψηλόρυφα στελέχη

εκατοντάδων ἑτῶν βίων ἀριθμοῦντα, περίξ τῶν ὁποίων ἐλίσσονται οἱ εὐκαμπτοὶ κλάδοι παμμεγέθων κλιμάτων καὶ τὸ ἄχρηστον ρυάκιον, ὅπερ ἐκύλιε τὰ διαυγῆ ὕδατα αὐτοῦ, σχηματίζον καταφράκτην κατόπιν καταφράκτου, κινεῖ σήμερον τὰς μυλοπέτρας τῶν μύλων. Τὸ Ταβιλὲ κέκτηται περὶ τὰς τριακοσίας οἰκίας μετὰ ἀνδρῶν, συνδεδεμένων πολλάκις τῶν μὲν μετὰ τῶν δὲ διὰ ξυλίνων γεφυρῶν. Ἀκριβῶς ὑπερβεν τοῦ χωρίου ὑψοῦται, δεσπόζων αὐτοῦ, κυκλοτερὴς πυργίσκος μετὰ κυκλικῷ ἐξώστου καὶ εἰς αἰχμὴν ἀποληγούσης στέγης, ὁμοιάζων πρὸς περιστέρωνα· οἱ ὅμοιοι τούτω πυργίσκοι εἰσὶ πολυάριθμοι ἐν τοῖς ὄρεσι τοῦ Ἀβρομάν· αὐτοῖσι ἐγκατέστησαν στρατιωτικὸς σταθμούς, ἐπιπεφορτισμένους τὴν ἐπιτήρησιν τῶν μεμακρυσμένων τούτων μερῶν. Οἱ τοῦ Ταβιλὲ κάτοικοι εἰσι Κοῦρδοι, ἔχουσι ὅμως ἀπολύτως τύπον Χαλδαίων, ἐξ ὧν ἀναμφιβόλως κατάγονται. Αἱ μὴ χρωματίζουσαι ἑαυτὰς γυναῖκες εἰσὶν ἐν γένει ἱκανῶς εὐειδεῖς· λίαν δὲ φιλάρεσκοι ἀγαπῶσι νὰ περιβάλλωνται στολὰς ἐξ ὑφασμάτων ζωρῶν χρωμάτων καὶ νὰ φέρωσιν ἐνώτια.

(Ἀκολουθεῖ).

Η ΔΕΥΤΕΡΑ ΜΗΤΗΡ.

ΔΙΗΓΗΜΑ.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον ἀριθμὸν).

Ὁ Ριχάρδος δὲν ἐξετίμα ἀρκούντως τὴν λεπτοτάτην ταύτην τρυφερότητα, ἣτις ἐπεχέετο ἐπ' αὐτοῦ, ὡς τὸ μῦρον, ὅπερ ἡ Μαγδαλινὴ ἐπέχεον ἐπὶ τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ. Δὲν ἔπαιεν αὐτὸς ἐν τούτῳ, ἀλλ' ἦτο ἀνάγκη πηγάζουσα ἐκ τοῦ τρόπου τοῦ μέχρι τότε βίου του. Ἡ πρώτη σύζυγος εἶχε πολὺ ἀγαπήσει αὐτόν, ἐπειδὴ δὲ αὐτὸς δὲν τὴν ἠγάπα περιωρίζετο νὰ δέχεται προσηνῶς πᾶν ὅ,τι τῷ προσέφερον ἐκείνη χωρὶς νὰ τῇ ἀνταποδίδῃ τὰ ἴσα. Ἡ Ὀδὶλη τὸν ἠγάπα πλεῖστον ἀκόμη καὶ ἐξηκολούθησε τὴν αὐτὴν ἀφοσίωσιν. Ἐκεῖνος τὴν ἠγάπα πολὺ, τὴν ἐλάτρευεν, ἦν εὐτυχὴς καὶ ὑπερήφανος ἐπὶ τῇ θελκτικῇ αὐτοῦ συζύγῳ, ἦν ὅμως εἰθισμένος νὰ μὴ ἐκχένηται εἰς ἐξωτερικεῖσιν πομπώδη τῶν κατακλυζόντων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ αἰσθημάτων.

Τὰ ἐλάχιστα ταῦτα πράγματα, — τὰ ὅποια ὁμοιάζον ἀναμφιβόλως πτυχῇ πετάλου ρόδου, ἀλλὰ καὶ τὰ πέταλα τῶν ρόδων δύνανται νὰ πληγώσωσι λεπτὸν δέρμα ἐὰν προστριβῶνται πάντοτε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου — τὰ μηδαμινὰ ἐν τῷ νέφῳ ἀλλὰ καὶ εὐτυχεῖ αὐτῆς βίῳ, ἐπέθεσαν ὀλίγην σιανὴν μελαγχολίας ἐπὶ τῆς ὑψηλοφρόνου ψυχῆς τῆς Ὀδὶλης. Ἡ μελαγχολία αὐτῆς αὕτη δὲν ἐγένετο αὐτῇ ἐχθρὰ, καίτοι ὑπῆρξεν ὅλως διάφορος τῆς μελαγχολίας τῆς κυρίας Ρουβερὰι διὰ τὴν ὁποίαν ἡ μελαγχολία ἦν ἀνάγκη φυσική, διότι ἦν ἠναγκασμένη νὰ θλιβῆται καὶ νὰ λυπῆται. Ἡ δεσποινὴς Μοντωβρὰι εἶχε γνωρίσει τὴν θλίψιν καὶ τὴν ἐγκατέρισεν τὸ πρῶτον ὅτε, βλέπουσα τὸν Ριχάρδον σύζυγον ἄλλης γυναικὸς, εἶχεν ἀποφασίσει νὰ ἀπαγορεύσῃ ἑαυτῇ ἀπὸ τοῦ νὰ σκέπτηται αὐτόν. Τότε ὅμως εἶχε φίλας ἀγαπωμένας, χαριέσσας, αἰτινες ἐβοήθουν αὐτῇ νὰ καθιστᾷ ἥττον ἐπίπονον τὸν βίον κατὰ τὰ μακρὰ ἐκεῖνα ἔτη. Τώρα ὅμως ὅτε ἐκράτει τὸ ἀντικείμενον τῶν ὀνείρων αὐτῆς διὰ τῶν εὐγνωμόνων αὐτῆς χειρῶν, ἦτο σκληρὸν δι' αὐτὴν νὰ ἐπαναπέσῃ ἐν τῇ δίνῃ τῆς ἀβεβησιότητος.

Καὶ ὅμως ἦτο καρτερικὴ καὶ πρὸ πάντων σωφρονεστάτη. Ἐλεγε καθ' ἑαυτὴν ὅτι ὁ βίος εἶναι μακρὸς καὶ δὲν ἀπελπίζεταί τις ἐν τῷ εἰκοστῷ πέμπτῳ ἔτος τοῦ βίου αὐτοῦ. Ὁ σύζυγός της τὴν ἠγάπα, καὶ θεῖα χάριτι θὰ τὴν ἠγάπα πάντοτε διότι ἦτο βεβαία ὅτι δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ μὴ ἦναι ἀξία τῆς τρυφερότητος αὐτοῦ. Ἀνεθάρρησε λοιπόν, καὶ κατὰ τῶν μικρῶν

τούτων ἐναντιοτήτων, ἐθωρακίσθη δὲ δι' ἐκτάκτου καὶ χαριέσσας λεπτότητος κατὰ τῆς εὐγενεῖς ψυχρότητος τῆς κ. Ρουβερὰι καὶ ἀνέμενε. Ἡ φιλία πάντων ὅσοι ἐξετίμων τὴν ἀξίαν αὐτῆς καὶ αἱ ἐπιτυχίαι ἐν τῷ βίῳ τῶν συναναστροφῶν, εἰς ἃς ἐσύχναζε πολὺ ἐβοήθησαν αὐτῇ νὰ καταστρώσῃ γραμμὴν βίου, ἐξωτερικῶς φαινομένου πλήρους θεληγῆτρων καὶ ἀνεπιτηδεύτου.

VI.

Διέρρευαν οὕτω τρία ἔτη. Ἡ μήτηρ κυρία Βρίς ἠττηθεῖσα ὑπὸ τοῦ δικαίου τοῦ ἰσχυρωτέρου, ἦτοι ὑπὸ τῆς ἐκκεντρικότητος τοῦ ἐγγόνου αὐτῆς ἀπεφάσισε νὰ προσλάβῃ παιδαγωγόν.

Ἡ προσληθεῖσα ἦν γυνὴ λίαν σώφρων καὶ πεπαιδευμένη πολλοὺς ἦδη ἀναθρέψασα παιδας καὶ ἡ ὁποία καθύσον προῦχάσκει ἐν τῷ πεδίῳ τῆς ἡλικίας εἶχεν ἐκλέξει ὡς στάδιον τὴν δυσχερῆ μὲν ἀλλὰ καὶ λίαν κολακευτικὴν ἐντολήν νὰ προγυμνάσῃ τοὺς νέους διὰ τὰ Λύκεια. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶχεν ἐπιτύχει ἐκτάκτως καὶ οἱ πάντες ἐμαρτύρουν ὅτι ὑπερέχει κατὰ πολὺ τοὺς παιδαγωγούς ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ διευθύνειν τὰς σπουδὰς καὶ τὴν ἀνατροπὴν νέων κληρονόμων μεγάλων οἰκογενειῶν. Ἡ ἐπαξίως κερδηθεῖσα αὕτη φήμῃ ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν τῆς μητρὸς Βρίς, ἣτις ἐπὶ τέλους ἤρξατο νὰ κατανοῇ ὅτι ὁ Ἐδμόνδος ἀπέβαιον ἀνυπότακτος.

Τὰ πράγματα ἐβάδισαν ἀρκούντως ὁμαλῶς ἐπὶ δεκαοκτὰ μνηνον, εἶτα ὅμως τὸ βαρόμετρον κατῆλθε διὰ νὰ μὴ ἀνέλθῃ πλέον, διότι ἀφ' ἐνός μὲν ἡ παιδαγωγὸς δὲν ἔπαυεν ἐπιπλήττουσα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ Ἐδμόνος κατελαμβάνετο ὑπὸ ἐκλάμψεων ὀργῆς καὶ θυμοῦ τοιοῦτου, ὥστε δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ προῖδῃ τις ὅτι κατὰ τὴν ἐφηβικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν θὰ ἦτο ἀνοικονόμητος. Πολλάκις ὁ Ριχάρδος ἠναγκάσθη νὰ ἐπεμβῇ, μόνῃ δὲ ἡ παρουσία αὐτοῦ ἤρκει νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ἡσυχίαν καὶ νὰ ἀναγκάσῃ τὸν Ἐδμόνον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν κύκλον τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, διότι ὁ παῖς ἠγάπα τὸν πατέρα αὐτοῦ μετὰ συγκινητικῷ ἐνθουσιασμοῦ. Οὐδένα εὑρίσκεν οὕτως ὠραῖον καὶ καλὸν ὅσον τὸν ἀπόντα πατέρα του. Ἀκούων τοῦ ὀνόματος τῆς κυρίας Ριχάρδου Βρίς συνέσπα τὰς ὀφρῦς, ἡ δὲ φυσιογνωμία αὐτοῦ προσελάμβανεν ἔκφρασιν σκληρότητος. Δὲν ἔπαιεν αὕτη ἐὰν ἐστερεῖτο τῆς μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ συμβιώσεως. Μόνος σκεπτόμενος εἶχεν ἐξαγάγει τὰ συμπεράσματα ταῦτα. Ἦν δὲ τοῦτο, ὡς εἰκός, ὀλέθριον, διότι ἐὰν περιώριζον ὀλιγώτερον καὶ κατέλιπον αὐτόν μᾶλλον ἐλεύθερον θὰ συνωμίλει μετὰ τοῦ Ζαφφέ, ὅστις θὰ ἔδιδεν αὐτῷ νύξεις τινὰς ὑγιεῖς περὶ τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως τῶν πραγμάτων. Ἀπὸ τῆς προσλήψεως ὅμως τῆς παιδαγωγοῦ, ὁ Ζαφφέ ἀπώλεσε πᾶσαν ἐπιρροήν, διότι ἡ παιδαγωγὸς καίτοι λίαν ἀγχνίους καὶ καλῆ, εἶχεν ἀποδοκιμάσει ἐν ἑαυτῇ τὴν οἰκειότητα τοῦ ὑπηρέτου τούτου, μέχρις οὗ δυνηθῆν νὰ κατανοήσῃ τὴν μεταξύ αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ὑπηρετῶν διαφορὰν. Τοιοῦτοτρόπως βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον εὐρέθη ἀπομακρυσμένος τοῦ νεαροῦ αὐτοῦ κυρίου καὶ αἱ εὐκαιρίαι τῆς μετ' αὐτοῦ συνδιαλέξεως ἐξηφανίσθησαν τέλειον ὑπὸ διαφόρους προφάσεις.

Ἡ μήτηρ Βρίς ἐξετίμα λίαν τὸν Ζαφφέ, διότι ἄνευ τούτου δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ κυβερνήσῃ τὸ ὑποστατικὸν αὐτῆς. Ἐγνωρίζεν ὅμως ἀφ' ἑτέρου τὸ ἀνεπιτήδευτον τῶν ἐκφράσεων αὐτοῦ, ὅπερ ἐπνίγετο ἐντὸς ὀρθοῦ φράσεων, ὅταν εἶχέ τι τὸ ἰδιαζόντως δυσκρῆστον ν' ἀναγγεῖλη, ἀκριβῶς δ' ἔνεκα τούτου ἐφοβεῖτο ἐξ ἐνστικτοῦ τὸν Ζαφφέ διὰ τὸν ἔγγονον αὐτῆς.

Κατὰ τινὰ τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ Σεπτεμβρίου, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Ὀδὶλη ἤνοιγε τὰ κιβώτια αὐτῆς μόλις ἐπιστρέψασα ἐκ διαμονῆς ἐβδομάδων τινῶν παρὰ τῷ πατρὶ αὐτῆς ἐν Κρώζ, ἡ θαλαμηπόλος, μὲ ὕψος ἐντρομον ἠγγεῖλε τὴν ἔλευσιν τοῦ Ζαφφέ.

— Ὁ ὑπηρετὴς ἐκ Πινὸν ἐπιθυμεῖ νὰ ὁμιλήσῃ ἀμέσως τὸν κύριον! εἶπεν ἡ θαλαμηπόλος.

Ὁ Ριχάρδος ἦν ἀπών, ἡ δὲ Ὀδύλη προσεκάλεσε τὸν πιστὸν ὑπηρετὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς βιβλιοθήκης.

— Τί τρέχει; Ζαφφέ; Μήπως ἡ κυρία Βρίς ἢ ὁ Ἐδμόνδος εἶναι ἀσθενεῖς;

— Ὅχι, κυρία, ἀπήντησεν ὁ Ζαφφέ, ἡ υἷεα πάντων ἔχει καλῶς, μόνον οἱ χαρακτῆρες αὐτῶν δὲν εἶναι καλὰ καὶ ἡ κυρία Βρίς μ' ἔστειλε νὰ ζητήσω τὸν κύριον.

— Διὰ νὰ κάμῃ τί;

— Διὰ νὰ φέρῃ εἰς τὴν λογικὴν τὸν Ἐδμόνδον, διότι αὐτὴν τὴν φορὰν τὸ πρᾶγμα εἶναι σπουδαῖον.

Ἡ Ὀδύλη κατέστειλεν ἐλαφρὰν κίνησιν ἀνησυχίας. Συνήθως εἰδοποιοῦν τὸν σύζυγον αὐτῆς δι' ἐπιστολῶν καὶ διὰ κεκαλυμμένων ἐκφράσεων, διὰ λόγων τοιούτων ὥστε αἱ ἐκκεντρικότητες τοῦ παιδὸς παριστῶντο ὡς συγγνωσταί!

— Δὲν ἔχεις ἐπιστολὴν; ἠρώτησεν ἡ Ὀδύλη.

— Ὅχι, κυρία. Ἡ κ. Βρίς ἤτο τόσοσιν παρωργισμένη, ὥστε αἱ χεῖρες τῆς ἔτρεμον καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ γράψῃ. Μὲ εἶπε λοιπὸν. «Πᾶρε τὸ τραῖνο Ζαφφέ καὶ πήγαινε νὰ διηγηθῆς τὰ διατρέξαντα εἰς τὸν υἱόν μου». Ὁ κύριος δὲν εἶναι ἐδῶ;

— Μόλις αὔριον τὸ πρῶτ' ἠθ' ἐπανεῖλθῃ.

— Θὰ τὸν περιμεῖνω. Ἐάν ὁμως ἠδυνάμην νὰ ὑπάγω μὲ τὴν ταχεῖαν ἀμαξοστοιχίαν...

Καὶ παρετήρησε τὴν Ὀδύλην μετ' ἐκτάτου προσοχῆς καὶ διὰ τῶν ἀγνῶν καὶ γλαυκῶν αὐτοῦ ὀφθαλμῶν, ὡς οἱ τοῦ πιστοῦ κυνός. Μετὰ τινὰς δὲ στιγμὰς εἶπεν.

— Θὰ σὰς τὰ εἰπῶ, σὰς κυρία, πιθανὸν τοιουτοτρόπως ὁ κύριος νὰ πειραχθῇ ὀλιγώτερον παρὰ ἐάν τὰ ἐδιηγουμένη ἀπ' εὐθείας πρὸς αὐτόν. Διότι ἐνόησα ἐγὼ ὅτι ἀγαπᾶτε τὸν μικρόν.

— Ναί, Ζαφφέ, εἶπεν ἡ Ὀδύλη, παρατηροῦσα καὶ αὕτη αὐτὸν εἰς τὴν κόρην τῶν ὀφθαλμῶν. Τὸν ἀγαπᾶ.

— Τότε λοιπὸν καὶ ἐγὼ θὰ τὰ εἰπῶ, διότι ὁ κύριος θὰ δυσανεστῆθῃ πολὺ, εἶμαι βέβαιος. Σήμερον ἐνῶ ἡ παιδαγωγὸς ἔκαμνε μάθημα τὸν Ἐδμόνδον ἐκεῖνος τὴν ἔδωκεν ἕνα πάτσο...

Ἡ Ὀδύλη κατέστη ἀμέσως σοβαρὰ, ὁ δὲ Ζαφφέ ἐξηκολούθησε ταπεινῶν τὴν φωνήν.

— Καὶ ἐπειδὴ ἡ κυρία τὸν ἐπέπληττε διὰ τὴν πρᾶξιν του— εἶναι ὁμως ἀληθὲς ὅτι τὸν ἐπέπληττε λίαν σκληρῶς...

— Λοιπὸν; ἠρώτησεν ἡ Ὀδύλη γενομένη ὠχροτάτη.

— Ἐσήκωσε χεῖρι καὶ κατὰ τῆς κυρίας... χωρὶς ὁμως νὰ τὴν κτυπήσῃ, εὐτυχῶς... διότι ἡ κυρία Βρίς εἶναι πολὺ ὀργίλη καὶ ποῖος ἠξέυρει τί θὰ ἔκαμνε!

Ἡ Ὀδύλη, ὡσεὶ ἀπολιθωθεῖσα, παρετήρει τὴν ἐσθῆτα αὐτῆς, διὰ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ νοός ἔβλεπε τὴν μάμμην καὶ τὸν ἔγγονον ἔναντι ἀλλήλων, ἀμφοτέρους παραφερομένους καὶ ὠργισμένους.

— Τότε λοιπὸν; ἠρώτησε μετὰ παρέλευσιν λεπτῶν τινῶν.

— Ὁ Ἐδμόνδος κατέφυγεν εἰς τὸ δωμάτιόν του ὅπου ἐκλείσθη. Ἐκτοτε οὔτε ἔφαγεν, οὔτε ἠθέλησε νὰ ἐξέλθῃ τοῦ δωματίου του.

Τὸ πρόσωπον τῆς Ὀδύλης ἐξέφραζε τοιαύτην φρίκην, ὥστε ὁ Ζαφφέ ἔσπευσε νὰ προσθέσῃ.

— Ἐγὼ ὁμως τὸν εἶδον, κυρία, ἀνέβηκα εἰς ἐν δένδρον τὸ ὅποιον εἶναι ἀντικρὺ τοῦ παραθύρου τοῦ δωματίου του καὶ τὸν εἶδον.

— Τί ἔκαμνε;

— Ἐγράφεν ἐπὶ τοῦ γραφείου του. Ὑπέθεσα ὅτι ἔγράφεν εἰς τὴν μάμμην του ἢ εἰς τὸν πατέρα του, ἐπομένως καὶ ἐγὼ ἀνεχώρησα.

— Καὶ ἐάν ἐπάθαινε κανὲν κακόν; ἠρώτησεν ἡ Ὀδύλη χαμηλοφώνως καὶ χωρὶς νὰ τολμήσῃ σχεδὸν νὰ ὁμολογήσῃ ἐαυτῇ τοὺς φόβους αὐτῆς.

— Τὸν φυλάττουσι μετὰ προσοχῆς, κυρία. Εἰς τὴν πόρτα τοῦ

δωματίου ὑπάρχει ἄνθρωπος καὶ ἐπὶ τοῦ δένδρου ἐπίσης ὑπάρχει ἄνθρωπος κρατῶν κώδωνα διὰ νὰ εἰδοποιήσῃ ἐν ἀνάγκῃ. Ἐξώθεν τὰ παραθύροφύλλα τὰ ἔδεσαν εἰς τρόπον ὥστε δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ τὰ κλείσῃ. Ἐχει φῶς ἐν τῷ δωματίῳ του καὶ προσέχουν ὅλοι καλὰ. Καὶ ἔπειτα, προσέθηκε χαμηλοφώνως, δὲν ἔχει οὔτε μαχαίρι, οὔτε πιστόλι...

Παρετήρησαν ἀλλήλους τρέμοντες ἐπὶ τῇ ιδέᾳ, ἣν οἱ λόγοι οὗτοι ἐγέννον. Ἀμφοτέροι τὴν αὐτὴν ἔσχον ἰδέαν ὅτι, πιθανότης ὑπῆρχεν ὅτι ὁ ὑπερήφανος ἐκεῖνος ἐνδεκαετῆς παῖς ἐν στιγμῇ ταπεινώσεως ἠδύνατο νὰ σκεφθῇ τὴν αὐτακτονίαν... Ἡ Ὀδύλη ἐρρίγησε καὶ ἐκάλυψε διὰ τῶν χειρῶν τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ἐάν ἐτόλμων, εἶπεν ἐν τέλει, θὰ ἐπήγαινον ἐγὼ ἀμέσως.

— Δὲν ἔχει πλέον τραῖνον ἀπόψε, ἀπήντησεν ὁ Ζαφφέ, εἰδὲ μὴ θὰ συνώδευον εὐχαρίστως τὴν κυρίαν.

— Αὔριον τὸ πρῶτ' ἠθ' ἀναχωρήσωμεν μὲ τὸ πρῶτον τραῖνον ἀφοῦ γράψω δύο λόγους εἰς τὸν σύζυγόν μου.

Κατόπιν νυκτὸς ἀύπνου, καθ' ἣν τὸ βῆρος τῶν εὐθυνῶν πάσης φύσεως ἐβάρυνε βαρέως τὴν ταλαίπωρον Ὀδύλην, ἀνεχώρησεν. Ὁ Ζαφφέ, νομίζων ὅτι θὰ ἔφερε τὸν κύριόν του, εἶχε καταλίπει τὴν ἀμαξάν ἐν τῷ σταθμῷ τοῦ Λαρός, ὁ δὲ ἱπποκόμος εἰδοποιηθεὶς τηλεγραφικῶς, ἀνέμενε αὐτοὺς ἐν τῷ σταθμῷ μετὰ τῆς ἀμάξης ἐτοίμου.

Ἡ ὁδὸς ἐφάνη τῇ Ὀδύλῃ ἀτελεύτητος, ἐπὶ τέλους ὁμως ἐφάνη ἡ Πινὸν καὶ ἡ Ὀδύλη τὸ πρῶτον ἠθ' διῆλθε μόνη τὸν οὐδὸν τῆς οἰκίας τῆς πενθερᾶς αὐτῆς.

Ἡ κυρία Βρίς, ἀκούσασα τὸν κρότον τῶν τροχῶν τῆς ἀμάξης, κατῆλθεν, ἰδοῦσα δὲ τὴν νύμφην αὐτῆς ἐφάνη εἰς ἄκρον ἐκπεπληγμένη, δυσανεστῶς ὁμως. Ἡ βεβιασμένη αὐτῆς συμπεριφορὰ, τὸ ψυχρὸν αὐτῆς βλέμμα ἐφαίνοντο λέγοντα, «Τί ζητεῖς ἐδῶ;»

— Ὁ σύζυγός μου ἀπουσιάζει, εἶπεν ἡ Ὀδύλη, καὶ μόλις μετὰ τινὰς ὥρας θὰ ἦναι ἐδῶ, ἐπομένως ἔσπευσα ἐγὼ...

— Ἐπράξατε λίαν καλῶς, ἀπήντησεν ἡ κ. Βρίς, διὰ τόνου ἐκφράζοντος ὅπως τούναντίον. Τὰ πάντα ὁμως ἐτακτοποιήθησαν καὶ τώρα εἴμεθα ἡσυχοί. Θέλετε νὰ ἀλλάξετε;

Ἡ Ὀδύλη ἀφῆρεσε τὸ ἐπανοφώριον καὶ τὸν ταξειδιωτικὸν αὐτῆς πῖλον, ἔχουσα ὁμως τὴν ἐντύπωσιν ὅτι σπουδαῖον διέπραξε λάθος, λάθος ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια καταλίπουν ἡμᾶς ὅπως ἀπολελιθωμένους, καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἀνάμνησις, μετὰ εἰκοσαετίαν ὄλην, φέρει εἰς τὸ πρόσωπον ἐρύθημα ταπεινώσεως.

Ἀφοῦ παρέδωκε τῷ ὑπηρετῇ τὸ ἐπανοφώριον αὐτῆς ἠγόνοι πλέον τί νὰ πρᾶξῃ.

Ἡ κυρία Βρίς ἀφοῦ περιεπάτησεν ὀλίγον ἐν τῇ αἰθούσῃ καὶ ἐτοποθέτησεν ἀντικειμένά τινα, λαμβάνουσα ταῦτα ἐκ τῆς θέσεως τῶν καὶ θέτουσα ἀλλαχοῦ, ἐζήτησε συγγνώμην καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ δωμάτιόν της, χωρὶς νὰ προσκαλέσῃ τὴν Ὀδύλην ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ κατόκει ὡσάκις ἤρχετο ἐκεῖ.

Ἡ ἔλλειψις αὕτη, ἥτις βεβαίως δὲν ἤτο ἀκούσιος, διότι ἡ κ. Βρίς μεθ' ὅλην τὴν ἐξωτερικῶς καλὴν αὐτῆς ὑποδοχὴν, δὲν ἤτο οὐδαμῶς ἡσυχος, συνετάραξεν ἐκ βαθέων τὴν πτωχὴν Ὀδύλην. Περιέφερε μηχανικῶς περὶ ἐαυτὴν τοὺς ὀφθαλμούς, ἐσκέψατο ὅτι ὁ σύζυγος αὐτῆς, ὅσον καὶ ἂν ἔσπευδε δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ φθάσῃ πρὸ τῆς παρελεύσεως πολλῶν ὥρῶν καὶ εἶπε καθ' ἑαυτὴν ὅτι αἱ ὥραι αὗται θὰ ἦσαν αἱ μικρότεραι τοῦ βίου αὐτῆς. Ἡ πρῶτα δὲν εἶχεν ἔτι προχωρήσει ἀρκούντως, ὥστε νὰ βασισθῇ ἐπὶ τοῦ προγεύματος, ὅπερ θὰ κατηνάλισκεν ἱκανὸν χρόνον, ἐπομένως ἡ Ὀδύλη ἐλυπήθη πολὺ ἐπὶ τῇ γενναϊόφρονι ιδέᾳ, ἥτις ἐφερὲν αὐτὴν εἰς Πινόν.

Διὰ νὰ ἐξαπατήσῃ τὴν πληξὴν αὐτῆς καὶ διὰ νὰ λάβῃ πληροφορίας κατῆλθεν εἰς τὸν κῆπον καὶ διηυθύνθη πρὸς τὰ μαγειρεῖα. Ὁ Ζαφφέ ἐνησχολεῖτο εἰς τὸ ν' ἀποστείλῃ τὴν ἀμαξάν εἰς Λαρός, ὅπως ὁ κύριός του εὐρῆ αὐτὴν ἐτοιμὴν, ἐάν ἐφθασεν ἐγκαίρως ὅπως ἐπιβῇ τῆς πρῶτῆς ταχεῖας ἀμαξοστοιχίας. Ἰδὼν τὴν Ὀδύλην ἔσπευσε εἰς συνάντησιν αὐτῆς.

— Τὰ πάντα βαίνοισι καλῶς, εἶπεν ὡσεὶ ἐλάμβανεν ἐξ αὐτῆς διαταγὴν τινα ἀμοιρον σπουδαιότητος, ἐκοιμήθη εἰς τὰς ἐννεὰ τόσον καλὰ ὥστε ἐξεβίδωσαν τὴν κλειδαριὰν καὶ ὅταν ἀφουπνίσθη εὗρε τὴν μάμμην του παρὰ τὴν κλίνην του. Ἐφιλήθησαν τότε καὶ τὰ πάντα ἐτελείωσαν. Νομίζω ὅτι ἡ κυρία λυπεῖται διότι εἰδοποίησε τὸν κύριον, καὶ ὅτι λυπεῖται περισσότερον ἀκόμη διότι . . .

Καὶ ἔστη κρατῶν τὸ πιλίκιον αὐτοῦ ἐν χερσὶ καὶ ἐν τῇ βεβαιότητι ὅτι κατέστη καταληπτὸς.

— Ζαφφέ, εἰδοποίησε τὸν ἀμαξηλάτην ὅτι θ' ἀναχωρήσω μετὰ τὴν ἀμαξαν, μετὰ κάμεις τὴν χάριν νὰ με φέρῃς τὸ ἐπανωφρόριόν μου καὶ τὸν πῖλον μου ἀπὸ τὴν αἴθουσαν;

Ἄ Ζαφφέ ἀπῆλθεν ἀμέσως καὶ ἐπανῆλθεν αὐθωρεῖ.

— Εἰπέ εἰς τὴν κυρίαν Βρίς ὅτι πηγαίνω νὰ προῦπαντήσω τὸν σύζυγόν μου, εἶπεν ἡ Ὀδύλη θέτουσα τὸν πῖλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς.

Ἄ Ζαφφέ ἐκάλεσε τὸν ἵπποκόμον.

— Εἰπέ εἰς τὴν κυρίαν Βρίς ὅτι ἡ κυρία Ριχάρδου πηγαίνει νὰ προῦπαντήσῃ τὸν σύζυγόν της. Ἐγὼ θὰ λάβω τὴν τιμὴν νὰ τὴν ὀδηγήσω μόνος μου.

— Ἔστω, εἶπεν ἡ Ὀδύλη.

Μετὰ δύο λεπτά ὁ Ζαφφέ ὠδήγει δεξιῶς τοὺς ἵππους αὐτοῦ εἰς Λαρός.

Ἄ Ὀδύλη καθημένη παρ' αὐτῶν, διότι ἡ ἀμαξα ἦν τοῦ εἰδους φαέθοντος, ἐσκέπτετο τοὺς κινδύνους, οὓς δύνανται νὰ γεννηθῶσιν αἱ αὐθόρμητοι ὄρμαι τῆς καρδίας καὶ ἀμφοτέροι ἐσίγων. Ἐπὶ τέλους ὁ Ζαφφέ ὠμίλησε πρῶτος.

— Λυποῦμαι πολὺ διότι προέτρεψα τὴν κυρίαν νὰ ἔλθῃ εἰς Πινόν, εἶπε μετὰ μεγάλων ρητορικῶν προφυλάξεων, ὡς ἐσυνείθιζε νὰ πράττῃ κατὰ τὰς δυσχερεῖς περιστάσεις. Ἐὰν ἡδυνάμην νὰ προῖδω ὅτι τὰ πράγματα θὰ ἐτακτοποιούντο τόσον εὐκόλως, δὲν θὰ ἐλάμβανον τὸ θάρρος ν' ἀνησυχῆσω τὴν κυρίαν, ἀλλ' οὔτε ἐγὼ αὐτὸς θ' ἀνησυχούην. Πρὸ πάντων δ' ἐὰν ἡδυνάμην νὰ προβλέψω ὅτι ἡ κυρία Βρίς δὲν θὰ ἐπέτρεπεν εἰς τὸν Ἐδμόνδον νὰ φανῇ. Ἐπρεπε νὰ προῖδω αὐτὸ τὸ πρᾶγμα διότι γνωρίζω καλῶς ὅτι . . .

Καὶ δὲν εἶπε τίς ἢ τί ἦτο ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐγνώριζε τόσον καλῶς, ἐσίγων ὅμως ἐπὶ τινὰς στιγμάς. Ἡ Ὀδύλη ἀνέμενε τὴν συνέχειαν.

— Ὁ Ἐδμόνδος ἐγεννήθη σχεδὸν εἰς τὰς ἀγκάλας μου, ἐξηκολούθησε, καὶ γνωρίζω τὰ ιδιώματά του, ἔχει δὲ πολλὰ ιδιώματα, ὡς καὶ σφάλματα. Κατὰ τὴν φράσιν, τὰ μυαλά του ἔχουν πάσει ἀέρα, ἀλλὰ καὶ ἡ κυρία Βρίς εἶναι πολὺ ὀξύχολος. Ἐπειτα ὁ Ἐδμόνδος εἶναι πολὺ πεισματάρης, ἐνῶ ὁ κύριος Ριχάρδος εἶναι ὁ καλλίτερος ἄνθρωπος τῆς ὑψηλοῦ καὶ συγχωρεῖ ὅσαίς πρέπει. Αὐτὴν τὴν φοράν ἐνόμισα ὅτι τὸ πείσμα του θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺ, ἠπατήθη ὅμως πολὺ καὶ ζητῶ συγγνώμην παρὰ τῆς κυρίας.

Ἡ Ὀδύλη δὲν ἔλεγε τίποτε. Δι' οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ θὰ ἠρώτα τὸν Ζαφφέ καὶ ὅμως, ἀκούουσα αὐτοῦ, ἤσθάνετο ὅτι ἐξεπλήρου καθήκον.

— Ἡ κυρία Βρίς πάλιν ὑπεχώρησεν εἰς τὸν Ἐδμόνδον, ἐξηκολούθησεν ὁ Ζαφφέ, ἄλλως ἢ ὑπόθεσις δὲν θὰ ἐτελείωνε τόσον εὐκόλως. Ὅταν ὁ νεαρὸς κύριός μου πεισματόνεται, πάντοτε ἡ μάμμη του ὑποχωρεῖ πρώτη. Ἐὰν ἔβλεπα αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὅταν ἀνέτρεφε τὸν κύριον Ριχάρδον θὰ ἐξεπλησσομένη πολὺ, διότι κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν πρῶτος ἐκεῖνος ὑπεχώρει πάντοτε. Τώρα ὅμως ἡ κυρία εἶναι μᾶλλον ἡλικιωμένη καὶ ἔπειτα . . . εἶναι καὶ μάμμη . . .

Ἄ Ζαφφέ διὰ τῆς ἀκρας τοῦ μαστιγίου ἤγγισε τὸν πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἵππον, ὅστις δὲν ἐβάδιζεν ὅσον καὶ ὁ πρὸς τὰ δεξιὰ.

— Τέλος πάντων, ἐξηκολούθησεν ὁ Ζαφφέ, ὡς ἐν συμπεράσματι, νομίζω ὅτι ἡ κυρία Βρίς εἶναι πολὺ λυπημένη διότι εἰδο-

ποίησε τὸν κ. Ριχάρδον, θὰ εἶδεν δὲ πολλὰ ἐὰν κατῶρθον νὰ μὴ γνωσθῇ τίποτε τῷ κυρίῳ, τώρα ὅτε τὰ πράγματα ἐτελείωσαν . . . Ἴδού, ἐφθάσαμεν εἰς τὸν σταθμόν, εἶναι ἐκεῖ κάτω πρὸς τὰ ἀριστερὰ, καὶ τὸ τραῖνον τῶν Παρισίων εὐρίσκεται εἰς τὸν σταθμόν. Πιθανόν ὁ κύριος νὰ ἦναι μέσα . . . χωρὶς νὰ θέλω ποσῶς νὰ ἐρωτήσω τὴν κυρίαν, δύναμαι νὰ παρατηρήσω τί ἡ κυρία θὰ εἴπῃ εἰς τὸν κύριον;

Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ὑπρέτου προσεπάθουν νὰ ἀναγνώσωσι τὰς σκέψεις τῆς Ὀδύλης ἐπὶ τῶν κεκλεισμένων αὐτῆς χειλέων.

— Ἐὰν ἦτο υἱός σας, Ζαφφέ, τί θὰ ἐκάνετε; ἠρώτησε

— Ὅθ' ἐλεγον ὅλα! ἀπήντησε χωρὶς νὰ διστασῇ, ἀλλὰ . . .

Ἴδού ὁ κύριος, ἔρχεται.

Ἄ Ριχάρδος ἐξήρχετο τῆς πύλης τοῦ σταθμοῦ, οὐδὲν κρατῶν ἐν χερσίν, ὡς ἄνθρωπος ὅστις οὐδὲν ἕτερον ἐσκέφατο ἀλλ' ἢ νὰ ἀναχωρήσῃ. Ἡ Ὀδύλη κατῆλθε τοῦ φαέθοντος καὶ ἔσπευσε πρὸς αὐτόν.

— Τὰ πάντα βαίνοισι καλῶς, εἶπε δραττομένη πυρετωδῶς τοῦ βραχίονος τοῦ συζύγου αὐτῆς.

Δὲν ἡδύνατο νὰ τὸν ἀσπασθῇ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ καὶ ὅμως ἠθέλε νὰ δύναται νὰ ἐμφυσῆσῃ αὐτῷ τὴν πνοὴν τῆς τρυφερότητός της. Ἐκεῖνος ἐσφιγξέε ζωηρῶς τὸν βραχίονα, ὅστις ἐδράξατο τὸν ἑαυτοῦ.

— Τί συνέβη; ἠρώτησεν.

— Εἶναι πολὺ διεξοδικὸν καὶ δὲν δύναμαι νὰ σοὶ τὸ εἶπω ἐν δυοὶ λέξεσιν. Ἡ μήτηρ σου καὶ ὁ Ἐδμόνδος ἔχουσι καλῶς, τὰ λοιπὰ θὰ τὰ μάθῃς ἀκολούθως.

Ἐπλησίασαν πρὸς τὴν ἀμαξαν, ὁ δὲ Ζαφφέ, ὅστις ἐκράτει τοὺς ἵππους, ἐχαιρέτισε τὸν κύριον αὐτοῦ.

— Ἐὰν ὁ κύριος ἐπεθύμει νὰ κάμῃ δύο βήματα μετὰ τῆς κυρίας, εἶπεν, ἕως ὅτου οἱ ἵπποι ξεκουρασθοῦν ὀλίγον, ἢ ἐὰν ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία προῦχώρουν ὀλίγον πρὸς τὰ ἐμπρός; Ὅθ' τοὺς ἐπρόφθανα μετ' ὀλίγον!

— Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι λεπτότατος! εἶπεν ἡ Ὀδύλη εἰς τὸν σύζυγόν της.

Πράγματι προῦχώρησαν πρὸς τὰ ἐμπρός καὶ ἐν διαστήματι ὀλίγων λεπτῶν ὁ Ριχάρδος ἔμαθε τὰ συμβάντα συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς παραδόξου ὑποδοχῆς τῆς κυρίας Βρίς, μητρὸς, πρὸς τὴν νύμφην αὐτῆς.

— Ἐνοῶ τὴν δυσχερῆ θέσιν της, εἶπεν ἡ Ὀδύλη ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐλαφρύνῃ ὀλίγον τὴν κακὴν ἐντύπωσιν τῆς συμπεριφορᾶς τῆς μητρὸς του, διότι εὐρίσκετο ἐν καταστάσει δυσκόλῳ. Εἶχον ἔλθει χωρὶς νὰ προσκληθῶ, ἢ δὲ μήτηρ σου βεβαίως ἐπιθυμεῖ νὰ κρύψῃ ἀπὸ ἐμέ, μᾶλλον παντὸς ἄλλου, τὰς ἀταξίας τοῦ ἐγγόνου της.

— Διατί ὑπὲρ πάντα ἄλλον; ἠρώτησεν ὁ Ριχάρδος, οὐ ἢ διαρκῆς σιγὴ οὐδὲν καλὸν προσιωνίζετο. Διότι ἔδειξες συμπεριφορὰν καὶ αὐταπάρησιν ἢ ὅποια σὲ θέτει ὑπεράνω παντὸς ἐπαίνου;

Ρίγος θελκτικὸν κατέκλυσεν ὀλόκληρον τὴν Ὀδύλην. Βεβαίως ὁ σύζυγός αὐτῆς πολλὰς παρέσχεν ἀποδείξεις σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης. Ἐπαινος ὅμως τόσον ἀπροκάλυπτος, τόσον ἀνεπιτήδευτος καθ' ἣν στιγμὴν ἡ καρδιά τῆς νεαρᾶς γυναίκος ἦν πλήρης πικριῶν, ἐφάνη αὐτῇ τόσον τρυφερός, τόσον μεθύσκων, ὥστε δάκρυα, ἀλλὰ δάκρυα χαρᾶς καὶ συζυγικῆς εὐτυχίας ἀνέβλυσαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς.

(Ἀκολουθεῖ).

Ο ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΝΕΟΛΟΓΟΥ.